

Gymnasiets historia i Ulricehamn

Matthias Nordgren

2014

Inledning

Det var inför Tingsholmsgymnasiets 40-årsjubileum jag bestämde mig för att skriva den här boken. I ett tidigt skede bestämde jag mig för att förutom Tingsholmsgymnasiets historia också behandla det kommunala gymnasiet, yrkesskolans och vuxenutbildningens. Alla skolformer kan i någon mening kopplas till Tingsholmsgymnasiet; dessutom jubilerade de ungefär samtidigt som Tingsholmsgymnasiet. Gymnasium inrättades i Ulricehamn 1959, komvux 1969 och yrkesskola 1930. Avsikten var att boken skulle ha färdigställts till Tingsholmsgymnasiets fyrtioårsdag i januari 2010, men så blev tyvärr inte fallet.

Ett övergripande syfte med mitt arbete har varit att teckna utbildningarnas och skolorganisationens historia. Stommen i källmaterialet utgörs av skolstyrelseprotokoll, skolornas årsredogörelser och kataloger. Men även andra handlingar, som artiklar i Ulricehamns tidning och skolans olika styrdokument, samt ett dussintal intervjuer med olika nyckelpersoner, har varit viktiga för att genomföra undersökningen.

Min förhoppning är att boken skall kunna läsas med behållning av alla som har eller har haft en relation till Ulricehamns utbildningsväsen, men också av personer med ett allmänt historieintresse eller särskilt intresse för utbildningshistoria.

Eftersom föreliggande arbete inte är en akademisk avhandling har jag tagit mig vissa friheter avseende såväl notapparater som källförteckning. Till nyttjade arkivhandlingar och annan forskning hänvisas noggrant i fotnoter. Övriga hänvisningar är emellertid sparsamma eller rent av obefintliga.

Ett särskilt tack vill jag rikta till alla som på något sätt bidragit till bokens tillkomst; särskilt vill jag nämna Rolf Enander, Martin Sandberg, Jan Åberg, Lars Mogren, Håkan Kannius, Jörgen Frostlund, Göran Gyllenbring, Gunnar Högborn, Mona Brolin, Peter Rydén och framlidne Paul Hagman.

Skolhistorisk bakgrund

1800-talets gymnasium

De första svenska gymnasierna grundades på 1600-talet: i Västerås 1623, i Strängnäs 1626 och i Linköping 1627. Från början var inte relationen mellan universiteten och gymnasierna helt definierad, men år 1649 reglerades gymnasiernas ställning som universitetsförberedande. Samtidigt avskiljdes trivialskolorna från gymnasierna. Vid trivialskolorna studerade lärjungarna grammatik, dialektik och retorik i fyra år eller följde de en tvåårig praktisk yrkesförberedande skriv- och räkneutbildning i s.k. apologistklass. Trivialskolornas längre utbildning skulle förbereda eleverna för ytterligare fyra år vid ett gymnasium. Där studerades latin, grekiska, retorik, dialektik, kristendom och kyrkosång, samt från 1693 även kyrkohistoria. Samtidigt infördes också ett slutprov för dem som avsåg att gå vidare till universitet.

Såväl gymnasierna som universiteten var i första hand inriktade mot att utbilda präster och andra statliga ämbetsmän. De naturvetenskapliga inslagen stärktes dock en del under 1700-talet.

För att täcka ett med tiden allt snabbare växande utbildningsbehov som inte tillgodosågs av det offentliga skolväsendet grundades en hel del privata skolor, t.ex. handelsskolor och flickskolor. Den första flickskolan grundades 1786.

Under 1800-talet blev frågan om skolväsendets organisation och utformning en central fråga i svensk debatt. Mot varandra stod konservativa och liberala politiker, vilka hade vitt skilda uppfattningar om bildning och det offentliga skolväsendets uppdrag. De konservativa betonade den klassiska och teologiska bildningen, och att staten endast skulle svara för utbildningen av det offentligaståndet.

Från liberalt håll anfäktades uppfattningen att skolsystemet var tvunget att omdanas enligt samtidens villkor, att naturvetenskap och moderna språk därmed skulle få en framträdande roll i läroplanerna samt att statens ansvar borde utsträckas till alla samhällsklassers utbildningsbehov. Ett humanistiskt bildningsideal stod således mot ett utilistiskt.

För de konservativa humanisterna var personlighetsbildningen viktigast; genom klassiska studier, med latin och grekiska i centrum, utvecklade studenten sina själsförmögenheter; om gymnasierna och universiteten hade någon praktisk nytta hölls egentligen för oväsentligt.

De liberala debattörerna betonade istället just den praktiska nyttan och efterlyste en modern utbildning som kunde stärka näringslivet men också ge medborgarna den kunskap som behövdes för att befästa det nya statskicket.¹

I och med 1807 års skolordning hade visserligen ett litet steg tagits i liberal riktning då naturkunskap, samhällsvetenskap och moderna språk infördes på gymnasierna. Apologistklasserna stärktes med undervisning i moderna språk, svenska språket och svensk litteratur och förenades med gymnasierna.

År 1812 tillsattes en arbetsgrupp för att utreda hur gymnasieutbildningen skulle organiseras. Resultatet gick de konservativas väg, vilket kom till uttryck i 1820 års skolordning. De klassiska inslagen i gymnasierna utökades med hebreiska, och latin och teologi skulle även fortsättningsvis vara de viktigaste ämnena, samtidigt som apologistklasserna avskiljdes från gymnasierna.

Striden mellan de konservativa och liberala fortsatte och en ny utredning genomfördes 1824 med den lilla förändringen att gymnasierna och apologistklasserna kom att få ett gemensamt första år.

Året därpå tillsattes 1825 års uppfostringskommitté som hade till uppgift att utreda såväl frågan om en framtida folkskola, som gymnasierna och universiteten. Eftersom kommittén utgjordes av flera av tidens stora kulturpersonligheter, som Esaias Tegnér, Erik Gustaf Geijer, Carl Adolph Agardh, Jöns Jacob Berzelius och Hans Järta, kom den att kallas snillekommittén. Kommitténs konservativa respektive liberala ståndpunkter följer i stort vad som redogjorts för ovan. ”Med en lärd bildad allmoge kan ingen stat bestå, med en halvlärd är ingen belåten”, menade Tegnér, medan Agardh i gymnasiet ville se en medborgarskola, individuella ämnesval och individuell studietakt; latin och teologi borde få stryka på foten för naturvetenskap, moderna språk och andra ämnen som rustade eleverna för vardags- och yrkeslivet.

Först 1849 togs ett steg mot en lösning genom att apologistklasserna slogs samman med gymnasierna och lärdomsskolorna (lägre skolor med latinundervisning) till s.k. elementarläroverk, där latin, grekiska och hebreiska kunde väljas bort. Därmed inrättades de facto en reallinje, men ”latinherraväldet” bestod emellertid i det att latinet förblev ett krav för att avlägga examen.

När kungliga stadgan om avgångsexamen från 1862 trädde i kraft år 1864 flyttades mogenhetsexamen, sedermera studentexamen, från universiteten till gymnasierna. I och med detta övergick också examen från att ha varit en inträdesexamen till högre studier till att fungera som en avgångsexamen för läroverken. Eftersom den nya examensformen även fortsättningsvis var avgörande för möjligheten att gå vidare till akademiska studier kom universiteten att

---

¹ Genom 1809 års statskupp och regeringsform omstöptes det svenska statskicket. Enväldet avskaffades. Ståndsriksdagen bestod men den lagstiftande makten delades mellan kung och riksdag. Riksdagen ägde frågan om skatterna. Kungens domsrätt utövades genom en av honom utnämnd men självständig Högsta Domstol. Den styrande makten var kungens; statsråden skulle han utnämna på grundval av deras kompetens, inte börd. Under Karl XIV Johans tid (1818-1844) var kungamakten trots allt tämligen stark.

beredas inflytande över examinationerna genom de censorer som hade till uppgift att leda och övervaka studentprövningarna. De skolor där studentexamen avlades kallades högre allmänna läroverk. Först 1870 fick flickor avlägga mogenhetsexamen, men endast som privatister. Läroverken förblev reserverade för pojkar för en lång tid framöver.

Nästa viktigare förändring kom i och med 1878 års läroverksstadga då en halvklassisk latinlinje med engelska och matematik, men utan grekiska inrättades.

Relationen mellan läroverken och universiteten var annars något som var avgörande för frågan om läroverksutbildningarnas framtida utformning. I och med att gymnasiernas mål var att förbereda lärjungarna för universitetsstudier var läroverken i det närmaste helt fokuserade på detta slutmål, men då endast 75 procent av gymnasisterna avlade examen ansåg många att elevernas verkliga utbildningsbehov tillgodosågs i otillräcklig utsträckning. Debatten fortsatte därmed även under 1800-talets senare del och kom att föras av företrädare från samma läger som under seklets förra hälft, där ett klassiskt-humanistiskt bildningsideal stod mot ett naturvetenskapligt-utilistiskt.

1900-talets gymnasium

Framgången för liberalerna kom gradvis; 1891 fick eleverna på reallinjen rätt att gå vidare till studier vid filosofisk fakultet, och i och med 1905 års läroverksstadga delades läroverket i en övre del, gymnasium, och en nedre del, en latinfri realskola, med inriktning på allmän medborgerlig bildning. Realskolan var från början sexårig och byggde vidare på folkskolans tre första år; gymnasiet blev fyraårigt. Behörighet för gymnasiestudier uppnåddes efter femte klassen i realskolan. Realskolan avslutades med den nyinrättade realexamen, som utformats med studentexamen som modell. Med tiden blev det också möjligt att efter realskolans sjätte årskurs gå vidare till treårigt gymnasium.

Tidens krav på mer differentierade kunskaper än de som förmedlades genom gymnasiernas två linjer ledde först fram till att s.k. fackgymnasier (tekniska gymnasier och handelsgymnasier) inrättades 1918.

1924 öppnades läroverken för flickor, men med flera förbehåll. Flickor fick endast antas om det fanns lediga platser och om deras hemkommuner stod för kostnaderna. Först genom 1927 års läroverksstadga antogs pojkar och flickor på lika villkor. Samtidigt infördes det s.k. differentierade gymnasiet med ett system av obligatoriska ämnen och tillvalsämnen.

1933 års läroverksstadga begränsade lärjungarnas valfrihet och förstärkte humanistiska ämnen som historia och modersmål, medan de naturvetenskapliga ämnena timreducerades. 1953 inrättades en tredje linje, allmänna linje, och

samtidigt avskaffades tillvalssystemet, som ersattes av grenar i de två högsta årskurserna.

Skolagan och terminsavgifterna avskaffades på 1950-talet och 1965 infördes fria läroböcker i de frivilliga skolformerna.

När fackgymnasierna växte aktualiserades också frågan om att sammanföra alla gymnasieutbildningar till ett enhetligt gymnasium, vilket gjordes genom 1964 års gymnasiereform som genomfördes 1966. Detta nya gymnasium delades upp i fem linjer, av vilka samhällsvetenskaplig, ekonomisk, humanistisk och naturvetenskaplig linje var treåriga och teknisk linje fyraårig. På teknisk linje fanns möjlighet till avgångsbetyg efter tre år. Linjerna delades också i grenar och varianter. Självständiga arbetsformer skulle utgöra kärnan i skolans studieföstran.

Samtidigt med det nya gymnasiet avskaffades censorsinstitutionen och studentexamen – av många betraktad som en förhatlig klassymbol. Sista studentexamen genomfördes 1968.

Yrkesskola och fackskola

Under mellan- och efterkrigstiden hade yrkesskolor i rask takt börjat inrättas runt om i landet och samtidigt expanderat kraftigt; en mängd nya utbildningar hade införts, vilka speglade förändringarna på arbetsmarknaden och ett därmed sammanhängande utbildningsbehov. Att utbilda de privata näringarnas yrkesfolk hade tidigare betraktats som näringslivets ensak, men i och med yrkesskolornas inrättande kom stat och kommun gradvis att ta över ansvaret. Genom ett successivt införande av s.k. generella läroplaner skapades större enhetlighet och skolorna ansågs i allmänhet hålla hög kvalitet.

1963 inrättades den tvååriga fackskolan, som var delad i tre linjer (social, ekonomisk och teknisk). Den syftade till att förbereda eleverna för fortsatta studier och för yrkeslivet utan att vara lika direkt yrkesförberedande som yrkesskolan. Även fackskolans linjer hade olika grenar och varianter.

Lgy 70 och gymnasieskolan

I och med nästa stora skolutredning föreslogs gymnasium, fackskola och yrkeskola slås samman till en skolform för hela ålderstadiet med namnet gymnasieskola. Reformen trädde i kraft läsåret 1971/1972². Trots att gymnasieskolan fick en ny läroplan (Lgy 70) bevarades gymnasiets och fackskolans linjer i stort sett oförändrade. På de tvååriga yrkeslinjerna reducerades timtalet i de flesta yrkesämnena, medan allmänna ämnen, särskilt svenska, fick en större omfattning än tidigare. Även omfattningen på utbildningarnas arbetsplatsförlagda delar minskade. Därmed blev också yrkesutbildningarna mer allmänt yrkesförberedande än tidigare.

I den kritik som hade riktats mot de gamla skolformerna uttrycktes bland annat att uppdelningen i olika skolformer befäste gamla sociala hierarkier och att en enhetsskola likt grundskolan (successivt införd från 1962) var nödvändig även för de äldre barnen. Grundsynen i de nya styrdokumenterna och i den nya skolans organisation hade en klart demokratisk och antiauktoritär prägel. En uttalad avsikt var att uppnå en upplösning av status- och prestigebundna värderingar av olika studie- och yrkesområden och ”bereda [...] eleverna tillgång till lika utbildningsmöjligheter”.

Läroplanen betonade att skolan skulle samverka med hemmen, bl.a. genom att ”överbrygga de olikheter i normer som kan finnas mellan hem och skola” och att ge föräldrarna fler möjligheter att ta del av skolans arbete. Även ömsesidiga kontakter med närsamhället ansågs viktiga för elevernas utveckling. Studie- och yrkesorienteringen stärktes genom inrättandet av syo-konsulenttjänster.

Undervisningen skulle präglas av bl.a. allsidighet och objektivitet – ”då läraren tillkännager en åsikt får avsikten inte vara att påverka eleverna”. Saklig bedömning, kritisk prövning och lust till engagemang lyftes fram särskilt. Vidare skulle skolan

skapa förståelse för socialt eller på annat sätt handikappade och stärka elevernas känsla av internationellt ansvar. Det skall leda eleverna till insikt om att könen måste vara jämställda.

Ledningen för den pedagogiska verksamheten gavs ett speciellt ansvar att se till att eleverna gavs inflytande över undervisningens innehåll och upplägg. Samtidigt påbjöds självständiga arbetsuppgifter, ämnesövergripande undervisning och grupparbeten. Hemuppgifter, menade man, skulle begränsas så att huvuddelen av skolarbetet fullgjordes i skolan och att övrig tid möjliggjorde ”rekreation och aktiviteter utan direkt anknytning till skolan”.

---

² Mellan 1968 och 1971 användes för de tre fortfarande fristående skolformerna benämningen ”mellanskola”.

Det växande antalet elever som fortsatte sin utbildning efter fullgjord grundskola hade ökat behovet av specialundervisning och läroplanen menade att det var viktigt att skolorna hade specialpedagogiska resurser: ”Under alla omständigheter är det av värde för läraren att känna till hur handikapp som medför funktionshämningar och störningar kan påverka eleven i skol-situationen.”

Uppfattningarna om den nya skolan varierade. Somliga såg goda möjligheter till samverkan mellan utbildningsformer som tidigare varit alltför åtskilda, som exempelvis gymnasiets tekniska linje och verkstadsutbildningarna; lärare i s.k. övningsämnen kunde lättare fylla sina tjänster på en och samma skola genom att undervisa på flera olika linjer. En yrkeslärare från Lund menade att

En sådan här skolform intresserar fler elever för den direkta yrkes-utbildningen och ofta blir deras yrkesval mera realistiskt. För oss lärare innebär det att vi kommer i kontakt med andra lärarkategorier. Vi får förståelse för varandras uppgifter och det leder i sin tur till ett mycket stimulerande samarbete.

”Elitskolan är borta och det är fint att alla eleverna får umgås med varandra”, sa en elevrådsordförande, också från Lund. I verkligheten kom viss segregation att bestå då de praktiska och teoretiska utbildningarna i många kommuner förlades till olika byggnader eller skilda skolenheter.

Det fanns också kritik. Några som gick i täten för den vassare var författarna och akademikerna Sven Delblanc och Sven Stolpe. Den senare fruktade den tid då de disputerade lektorerna pensionerats eller ”placerats på nervhem”, ty då skulle ”unga, knappt halvbildade lärare som aldrig snuddat vid vetenskap, som inte förmår använda skolbibliotekets vetenskapliga litteratur, som inte utan långa förberedelser kan läsa t.ex. Ibsen på originalspråket” få ta hand om ”en ström arbetsovilliga, upproriska, skolkande elever som inte har en tanke på att i laga ordning vara närvarande på ’tråkiga’ lektioner” eller ens hört talas om ”Wallin, Franzén, Geijer och Boström och de stora teologerna Nathan Söderblom och Einar Billing”. Ett genomtänkt underminerande av svensk kultur och en plantskola för slöa pliktförgätna drumlar, dundrade han.

Det är i mångt och mycket återigen de bildningskonservativa och de utilistiska synsätten som drabbar samman i debatten. Samtidigt levererades också kritik från dem som tyckte att yrkesutbildningarna blev alltför skol-förlagda och därmed otillräckligt yrkesförberedande.

Utbildningsexplosion

Gymnasiets och gymnasieskolans kvantitativa expansion är en av de viktigaste utbildningshistoriska förändringsprocesser vårt land har sett. År 1864 avlade 81 unga män studentexamen, 1914 uppgick antalet studenter till 1 836, vilket motsvarade ungefär en procent av en årskull. Fyrtio år senare lämnade 4 497 pojkar och flickor gymnasiet med examen. 18 672 studenter år 1965 växte sedan till 25 658 – ungefär en tredjedel av årskullen – på tre år.

69 procent av 16-åringarna började gymnasieskolan läsåret 1972/73, 13 procent avbröt studierna i förtid; 22 procent fullföljde treåriga utbildningar, 34 procent tvååriga. 20 år senare lämnade ungefär 80 procent av ungdomarna gymnasieskolan med avgångsbetyg. Den snabba elevtillväxten och senare decenniernas snabba samhällsomvandling har tvingat gymnasieskolan till omfattande förändringar. Och även om gymnasieskolan fortfarande är en frivillig skolform har den ändå i praktiken fått uppdraget att vara ”en skola för alla” och gymnasiestudier får närmast ses som en förutsättning för att vinna inträde på arbetsmarknaden.

1990-talets gymnasieskola

På grundval av propositionen ”Växa med kunskaper” fattade riksdagen 1991 beslut om att införa en ny kursutformad gymnasieskola med 16 treåriga nationella program och ett individuellt program avsett för de elever som inte uppfyllde de nya behörighetskraven till gymnasiet, dvs. saknade godkänt betyg i svenska, engelska och matematik. Utifrån läroplanskommitténs förslag ”Skola för bildning” utarbetades nya läroplaner för både grundskolan och gymnasieskolan samtidigt som ett nytt målrelaterat betygssystem med centralt fastställda betygskriterier infördes.

Det nya programgymnasiet infördes i två steg läsåren 1993/94 och 1994/95. Den nya läroplanen fick namnet Lpf 94 och utgångspunkten för skolans arbete skulle vara en demokratisk värdegrund:

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

1971 års gymnasieskola hade från vissa håll kritiserats för att den genom en utökad undervisning i s.k. allmänna ämnen hade lett till en urvattnad yrkesutbildning; i det nya programgymnasiet minskades emellertid skillnaderna mellan olika gymnasieutbildningar ytterligare genom att alla elever oavsett utbildningsinriktning kom att läsa samma kurser i s.k. kärnämnen (svenska, engelska, matematik, naturkunskap, religionskunskap, idrott och hälsa, samhällskunskap och estetisk verksamhet) och alla program skulle nu ge grundläggande behörighet till högskolestudier. Sett till såväl utbildningsinnehåll som arbetsmarknadens krav på genomgången gymnasieskola kan reformen alltså på sätt och vis ses som en förlängning av enhetsskolan.

Betygens historia

Fram till 1960-talet användes s.k. absoluta betyg, där A motsvarade "berömlig", a "med utmärkt beröm godkänd", AB "med beröm godkänd", Ba "icke utan beröm godkänd", B "godkänd", BC "icke fullt godkänd" samt C "otillräcklig". Betyg gavs dessutom i ordning och uppförande. Varje betygssteg var tänkt att motsvara en viss kunskapsnivå, men med få anvisningar för betygssättningen var lärarna mycket fria att själva bestämma vad som skulle krävas för respektive betyg. Censorsinstitutionen skulle borga för att bedömningen gick rätt till i gymnasiet.

Det absoluta betygssystemet ersattes på 1960-talet av det relativa (med en femgradig skala, 1 till 5), där betygen skulle lämna information om vad eleverna kunde i relation till varandra och användas som ett urvalsinstrument för vidare studier. Betygsinflation motverkades i och med att systemet utgick från en princip om normalfördelning av elevernas kunskaper och färdigheter. Det innebar att sju procent av samtliga elever skulle få betygen 1 respektive 5, 24 procent 2 respektive 4 och betyget 3 skulle ges 38 procent av eleverna. Likvärdighet i bedömningen skulle uppnås med hjälp av bl.a. centrala prov och samarbete inom kollegierna i fråga om bedömning och provkonstruktion.

Betygssystemet kritiserades särskilt för att betygen inte lämnade någon direkt information om vad eleverna egentligen kunde samt för att många lärare ansågs tillämpa normalfördelningsprincipen inom sina respektive klasser.

År 1994 infördes ett mål- och kunskapsrelaterat betygssystem med fyra nivåer ("icke godkänt", "godkänt", "väl godkänt" och "mycket väl godkänt"). Nu skulle elevernas kunskaper bedömas i relation till betygskriterier där varje betygsnivå mer eller mindre var tänkt att motsvara skilda kunskapskvaliteter. En ny betygsskala med sex steg (A till F) började användas under läsåret 2011/12.

Skolans styrelse

Mellan 1724 och 1905 fungerade biskopen och domkapitlet som skolväsendets högsta myndighet; i denna funktion benämndes biskopen eforus, domkapitlet konsistorium och stiftet eforat. Kyrkan var därmed ansvarig för tillsynen av skolan, lärartillsättningarna och vilka läroböcker som skulle användas. För varje läroverk skulle eforus tillsätta en särskild inspektor; oftast var det kyrkoherden på orten som kom i fråga för detta uppdrag. Inspektorn hade bl.a. till uppgift att vara examensvittne samt företräda konsistoriet vid olika skolhögtider.

År 1905 inrättades Kungl. Överstyrelsen för rikets allmänna läroverk, som tog över tillsynsuppdraget från eforaten, vilka hädanefter mest hade en ceremoniell funktion, men med visst inflytande över kristendomsundervisningen och tillsättningen av lärarna i detta ämne. Överstyrelsen ansvarade vidare för lönesättning, anslagsfördelning samt tillsynen av undervisning och lokaler. Samtidigt övertog Kungl. Maj:t³ ansvaret för att tillsätta lärare, men förslag skulle lämnas av överstyrelsen. 1920 uppgick detta verk som en avdelning i Kungl. Skolöverstyrelsen, som därmed fick tillsynsansvaret för hela utbildningsväsendet utom universitet och högskola.

De administrativa banden mellan kyrka och skola klipptes definitivt först 1958, då eforusinstitutionen avvecklades och ersattes av en ny regional statlig skolmyndighet, länskolnämnden. Länskolnämnderna kom att avlasta Skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t på en hel del områden, särskilt tjänstetillsättningar, inspektion, lärarnas fortbildning och statsbidragsfrågor. Samtidigt avskaffades också skolans tidigare lokala myndighet, lokalstyrelsen, som ersattes av en skolstyrelse med driftsansvar för alla skolformer på orten. Såväl länskolnämnderna som skolstyrelserna utgjordes av politiskt tillsatta lekmän.

På 1970-talet började en ny decentraliserad strategi slå igenom. Lokala behov, lokal skolutveckling och kommunalt inflytande över verksamheten betonades alltmer. Decentraliseringsarbetet fortsatte under 1980-talet, bl.a. i form av försöksverksamhet med ökat kommunalt inflytande och 1988 lade regeringen fram propositionen ”Skolans utveckling och styrning”, där det konstaterades att skolstyrelserna hade ”mycket goda möjligheter att inom ramen för av riksdag och regering givna regler genom prioriteringar och extra satsningar utveckla skolverksamheten så långt den själv vill och ytterst kommunens fullmäktige önskar och ger ekonomiska förutsättningar för”. Riksdagen ställde sig bakom propositionen; viktiga förändringar var ökat lokalt ansvar för skolan, mindre regelstyrning och mer målstyrning, förstärkta fortbildningsinsatser och en decentraliserad personalpolitik, vilket innebar att kommunerna själva fick till-

---

³ Med begreppet Kungl. Maj:t avsågs monarken, som enligt då gällande regeringsform i formell mening fortfarande utövade den makt som i realiteten var regeringens.

sätta lärare och rektorer, även om dessa fortfarande räknades som statstjänstemän.

År 1991 kommunaliserades lärar-, rektors- och syofunktionärstjänsterna fullt ut. Kommunerna blev därmed skolpersonalens arbetsgivare och driftsansvariga för skolan. Staten skulle emellertid även fortsättningsvis ta ansvar för skolan i form av nationellt gällande mål och riktlinjer samt statsbidrag, men staten skulle inte styra skolan genom bidragen, vilket enkelt uttryckt innebar att kommunerna fick överta ett väsentligt större ekonomiskt ansvar för skolan. Den s.k. 90-talskrisen förstärkte det senare.

I och med reformen avvecklades skolstyrelserna och länskolnämnderna och ledningen av skolan övertogs av en eller flera kommunala nämnder.

Från lärarhåll kritiserades reformerna då den statliga regleringen av medel och tjänster bl.a. hade setts som en garanti för utbildningens kvalitet och likvärdighet. Att lärarna nu blev kommunala tjänstemän upplevdes dessutom av många som en sorts social deklassering.

Från pedagogi till samrealskola

Ulricehamns pedagogi

Den första kända skolan i Ulricehamn inrättades genom kungligt brev av den blivande Karl IX år 1597. Brevet har följande ordalydelse:

Wij Carl med Gudz Nådhe, Sweriges Rikez Arfs-Förste, och Föreståndhare, Hertigh till Södermanland, Nerike och Värmeland etc. göre wetterlighitt, att efter Wij samt medh Biscopen haffua samtycktt och för rådsamt achtat att uthi Wästergöthlandh i Lidheköpingh, Bogesund⁴, Hioo och Skedewij städer, som inga scholer hålles, må här effter ungdomen till ära och uptukkt Barne-scholer uprättadhe blifue, så på thett att then som tå såledhes lära och undervisa skall uthi sitt kall och ämbethe bruka och befinna låta, haffue Wij uppå Kong. Maj:ts till Swerighe och Påland & c. Wår älsklige Käre Här Brodthers wägne nådigst undt och efterlåtitt till hwar person och Lärefadher, som uthi förenämde Städher tillsatt och ordinerat blifver, fem pundh spannemåhl åhrligen och utan någon afkortningh att bekomma, hwilken spannemåhll fougterne ther sammastädhs them af oförländte kyrkotiende eller åhrligen räntan leffrere skola, der Högste Kongl. Maj:ts Camarerare och fougter thensammastädes måge veta sig efterrätta, låthandes them förenemde fem pundh spannemåll åhrligen hwerdere och uthi rätten tidh bekomma. Aff Nyköping then 12 Maji åhre 1597.

Carolus⁵

Genom åren har denna skola gått under namnet Ulricehamns pedagogi. Någon nationell läroplan för undervisningen fanns inte i den här sortens skolor utan undervisningens innehåll bestämdes för varje enskild skola efter biskopens godkännande.⁶

För läraruppdraget i pedagogin stod stadens komminister. Denne kallades i sin pedagogiska roll för *pedagogus* eller *scholemästare*. Under 1700-talet benämndes han dock oftast *Rector Scholae*.⁷

Avlöningen tycks ofta ha upplevts som ett återkommande problem av läraren, som vid flera tillfällen under 1600-talet kom in med besvär i frågan till stadens

⁴ Bogesunds namn ändrades till Ulricehamn 1741.

⁵ Boger, G. *Ulricehamns krönika* (1951), s. 212.

⁶ *Nordisk Familjebok* (1888), uppslagsord ”pedagogi”.

⁷ Boger, G. a.a., s. 212. På 1600-talet hette stadens pedagoger: Sveno Nicolai, Laurentius Siggonius, Laurentius Ingvardi, Eric Flagonius, Laurentius Nicolai Mithander, Laurentius Frigelius, Samuel Odhelius, Abraham Brink, Jonas Lindelius och Anders O. Timberg (Boger, *ibid.*).

styrande, och detta trots att lärarens lön fastställts av drottning Kristina. År 1652 uppgick den till 20 tunnor spannmål per år.

Lärjungarna vid pedagogier och läroverk fann i äldre tider ofta sin utkomst i särskilda tiggarevandringar på landsbygden, s.k. sockengång, vilket kronan vid upprepade tillfällen försökte förbjuda eller åtminstone begränsa. I ett kungligt brev av 1529 stadgades att lärjungarna inte skulle ”alltför länge gå på bygden efter theras allmusa” eller ”föra lögn och dravelstidende bland folket och bedrifva theras ribalderij”.⁸ Trots ett definitivt förbud 1624 tycks skolungdomen i såväl Bogesund som Skara ha fortsatt med detta försörjningsknep och dessutom i sådan omfattning att det 1641 bestämdes att inga elever från Skara skulle tillåtas uppbära understöd i Bogesunds eller Timmele pastorat, som skulle förbehållas djäknarna i Bogesund.

Med hjälp av en handling från 1680, då lärartjänsten en tid var vakant, kan vi dra slutsatsen att undervisningen i pedagogin syftade till att förbereda eleverna för högre studier. Man betonade nämligen vikten av att tjänsten skyndsamt skulle tillsättas, ”så att stadens och dess prästegälls barn kunde, medan de små äro, närmare föräldrarna underviste bliva, innan de kunde sändas till stora skolor och lång väg”.⁹ (Av årsredogörelser från 1800-talet framgår också att en del elever som lämnade skolan gick vidare till läroverket i Skara.)

Under 1700-talet förekom undervisning i latin och grekiska och kristendom, skrivning och räkning utgjorde huvudämnena.¹⁰

I ett magistratsprotokoll av år 1756 har Gustaf Boger hittat följande formulering:

Därjämte anmälde pedagogus Magister Söderborg, att tvenne böcker här vid skolan borde inrättas, varav den ena borde innehålla vissa regler för skolemästaren och den studerande ungdomen, huruledes de böra sig förhålla. Ut i den andra bör antecknas skolepersonernas namn och framsteg uti studier samt vartill de sedan i riket bliva emplerade.¹¹

I den ena boken finns ett förslag på både skolordning och arbetsordning. Skoldagen började mellan kl. 7 och 8 med morgonbön. Därefter skulle eleverna arbeta enskilt med sina respektive uppgifter, samt läsa geografi och historia och därefter redogöra för det lästa innan de kl. 12 skickades hem. Mellan kl. 1 och 2 återupptogs undervisningen, som sedan pågick till kl. 5. Efter bön hemförlovades eleverna för att läsa sina läxor till nästa dag.

---

⁸ *Nordisk Familjebok* (1888), uppslagsord ”sockengång”

⁹ Boger, G. a.a., s. 213.

¹⁰ Följande personer innehade under 1700-talet titeln Rector Scholae: Magnus Hellstadius 1710-18, Lars Blidberg 1718-31, Lars Roselius 1732-36, Conrad Quensel 1737-42, Jonas Tidgren 1742-46, Eric Herlenius 1746-1750, Magnus Söderborg 1750-64, Anders Medin 1765-72, Gustaf Bolin 1772-1797 och Anders Modin 1799-1810. Boger, G. a.a., s. 213.

¹¹ Boger, G. a.a., s. 214

Undervisningen bedrevs i det rådhus som förstördes i stadsbranden 1788. År 1790 fick skolan rum i det nybyggda rådhuset, där också läraren hade sin bostad.¹²

Vid upprepade tillfällen försökte stadens styrande få pedagogin upphöjd till ett treklassigt läroverk men den förblev enklassig. Eleverna gick två år i en klass, första året gick man i nedre avdelningen, andra året i övre.¹³

Under perioden 1813-30 fanns en s.k. apologistklass, som till skillnad från undervisningen vid lärda skolor mer var inriktad mot de borgerliga sysselsättningarnas behov. Sigurd Åstrand menar i ”Reallinjens uppkomst och utveckling fram till 1878” att apologistskolan kom att få prägeln av en andra klassens skola, eftersom de som hade möjlighet skickade sina barn till lärdomsskolor varmed apologistskolan fick nöja sig med de elever som inte klarade av mer avancerade studier eller vars föräldrar inte hade råd med annan utbildning.¹⁴

Vid mitten av 1800-talet uppgick lärarens lön till ”27 tunnor kronotonde”, sex famnar granved, fri bostad i rådhuset samt arrendet från prästbostället Övre Skattegården i Brunn.

I och med 1862 års kommunallag skildes lärar- och komministertjänsterna åt och en särskild lärare utan kyrkligt ämbete tillsattes.¹⁵

I en redogörelse från maj 1874 framgår, att det vid pedagogin i Ulricehamn för då innevarande läsår fanns sex elever inskrivna vid höstterminens början och vid vårterminens början åtta; plats fanns emellertid för 16 elever. Den ”dagliga lärotiden” sträckte sig från kl. 7 på morgonen till kl. 17 på måndagar och torsdagar, från kl. 7 till kl. 14 på tisdagar och fredagar och från kl. 7 till kl. 12 på lördagar. Eleverna i båda avdelningarna studerade kristendom, modersmål, tyska, matematik, naturlära, historia och geografi.¹⁶

Högre folkskola och kommunal mellanskola

1893 bestämde riksdagen att Högre folkskola skulle inrättas på de orter där läroverk saknades. Det innebar att pedagogin drogs in och ersattes av Ulricehamns högre folkskola. Skolans förste föreståndare blev folkskolläraren

---

¹² Boger, G. a.a., s. 214

¹³ Lärare under 1800-talet var Jonas Jacobsson 1810-13, Johan Erik Forsblad 1816-46, Georg Vilhelm Zengerlein 1846-61, Per Gustaf Holmlund 1862-73 och Johan Oskar Lindqvist 1873-93. Boger, G. a.a., s. 215

¹⁴ Boger, G. a.a., s. 215. Larsson, E. *Det svenska utbildningssystemets födelse* (2006), s. 7.

¹⁵ Boger, G. a.a., s. 215

¹⁶ *Redogörelse för läroverken i Borås, Alingsås och Vänerborg samt pedagogien i Ulricehamn* (1874).

fil. kandidat Herman Holmbäck som 1909 efterträddes av fil. kandidat Esaias Berglund. Sedan denne avlidit 1913 blev fil. licentiat Petter Ekström ny föreståndare.¹⁷

Den högre folkskolan var en frivillig skolform för elever som genomgått obligatorisk folkskola. Den kunde ha såväl allmän som yrkesbestämd inriktning.

1914 beviljades högre folkskolan ställning som kommunal mellanskola och förlades till nya lokaler på Stenbocksgatan (nuvarande Stenbocksskolan). Mellanskolan var en fyraårig skolform och hade

till ändamål att bibringa den allmänt medborgerliga utbildning, som vitsordas genom realskoleexamen. Den omfattar fyra årsklasser och förutsätta i afseende å inträdesfordringarna det kunskapsmått, som inhämtas i högsta klassen af folkskola.¹⁸

Första realexamen i Ulricehamn avlades 1915.¹⁹

Ovan nämnde Ekström blev mellanskolans förste rektor och tjänstgjorde som sådan till sin död 1928, då han efterträddes av fil. kandidat Johan Stenström, som var skolans rektor under vårterminen 1929 och sedan lärare till 1952.²⁰ Mellanskolan upphörde i och med utgången av vårterminen år 1932, då dess sista elever lämnade skolan.

Samrealskolan i Ulricehamn

År 1929 inrättades en statlig samrealskola, som skulle ersätta mellanskolan. Liksom mellanskolan var samrealskolan en frivillig och integrerad skola för pojkar och flickor. Skolans förste rektor hette Wilhelm Danielsson (1887-1960). Han tjänstgjorde som sådan fram till 1953 och som lärare till 1960. Samrealskolans näste och också siste rektor var Erik Ljungbo (1907-1993).

Vid samrealskolan, som först var fyraårig, fanns i Ulricehamn allmän linje, som ledde fram till realexamen och från och med läsåret 1938/1939 en handelslinje, som avslutades med praktisk realexamen. På allmän linje gnygades sistaårseleverna i kristendomskunskap, musik, gymnastik, teckning, svenska, tyska, engelska, franska (tillval), historia med samhällslära, geografi, matematik, biologi med hälsolära, fysik och kemi. Andra ämnen på skolan var instrumentalmusik, kör- och solosång, manlig och kvinnlig slöjd. På handelslinjen inkluderades affärskorrespondens i språkundervisningen, ekonomi i

---

¹⁷ Boger, G. a.a., s. 215

¹⁸ *Nordisk familjebok*, sive skolväsende (1917)

¹⁹ Examensprotokoll 1915-1921, Samrealskolans arkiv (GLA).

²⁰ Boger, G. a.a., s. 215

historiekursen och varukännedom i geografikursen; fysik och kemi utgick till förmån för maskinskrivning, stenografi, handelsräkning, bokföring samt handelslära och handelsrätt.

Behörig för fyraårig realskola var man efter att ha avslutat sjätte årskursen i folkskolan; inträdesprov genomfördes i juni och augusti. Terminsavgifter uttogs fram till 1957, då en termins studier kostade 45 kronor.

Under läsåret 1932/33 fanns på samrealskolan 118 elever; 53 pojkar och 65 flickor. Så gott som samtliga elever hade medel- eller överklassbakgrund; endast åtta elever hade arbetarbakgrund.

1947 uppgick elevantalet till 226, 114 pojkar och 112 flickor. 18 elever avlade examen 1933, 31 femton år senare; 1970 lämnade 171 pojkar och flickor skolan med examen och det totala antalet elever det läsåret var 438, men då fanns såväl tre- som fyraårig lärokurs.²¹

År 1962 påbörjades avvecklingen av real- och folkskolor för att ersättas av den nioåriga grundskolan. I Ulricehamn infördes grundskolan först höstterminen 1970 då 13 klasser och 358 elever började sjunde klass; realexamen avlades sista gången 1973.

Att grundskolan infördes så pass sent i Ulricehamn berodde på svårigheterna för kommunerna i trakten att nå en överenskommelse om högstadiets lokalisering. Ulricehamns stad kunde inte påbörja nödvändiga ombyggnationer av Stenbocksskolan förrän man fått besked om huruvida Hökerums, Redvägs och Åsundens kommuner tänkte skicka sina barn till ett högstadium i staden eller organisera grundskolan på annat sätt utan Ulricehamns stads inblandning. I Åsunden fanns planer på att samarbeta med Dalstorps kommun samtidigt som frågan om en egen högstadieskola diskuterades i Redvägs och Hökerums kommuner. Detta blev på sätt och vis också fallet då Ätradalsskolan i Timmele senare byggdes.

På 1940-talet ändrades skolans namn från Samrealskolan i Ulricehamn till Allmänna läroverket. Benämningen samrealskola kom emellertid att leva kvar, särskilt som det än ett tag skulle vara den enda skolformen vid skolan. 1966 fick skolan sitt nuvarande namn – Stenbocksskolan. Skolan hade sista läsåret då där fanns gymnasium, fackskola och realskola 953 elever.²²

---

²¹ Treårig realskola inrättades på 1950-talet.

²² Skolkataloger och redogörelser för Samrealskolan i Ulricehamn, Allmänna läroverket och Stenbocksskolan.

Ulricehamns yrkesskola

1930-talet

Den 16 december 1929 fattade Ulricehamns stadsfullmäktige beslut om att inrätta ”en lärlingsskola för blandade yrken”. Med anledning av detta tillsattes en interrimstyrelse för Ulricehamns lärlingsskola, bestående av smedsmästaren K. W. Johansson, guldsmeden Otto Åberg, folkskoleinspektören E. L. Jansson, folkskolläraren Albin Larsson (1885-1966) samt snickarna Oscar Claesson och John Sjöberg. Vid styrelsens första möte i februari 1930 behandlades förslag till reglemente och kursplan, och man beslöt att vända sig till folksskolestyrelsen för att fritt få använda någon av folkskolans lokaler. Undervisningen var då tänkt att förläggas till två eller tre dagar mellan kl. 6 och 8 på kvällen.

I september 1930 kunde interrimstyrelsen konstituera sig som ordinarie styrelse. Albin Larsson föreslogs som föreståndare för skolan (från 1931 rektor), vilket godkändes av Skolöverstyrelsen. Skolan fick namnet Ulricehamns stads skolor för yrkesundervisning men kallades också en tid Ulricehamns lärlingsskola. Som lärare förordnades Albin Larsson tillsammans med ingenjören Artur Bergström. Lönen skulle uppgå till fyra kronor per undervisningstimme. Undervisning skulle bedrivas i yrkesritning och yrkesekonomi, där man avsåg att ”lägga största vikten vid linearritning och bokföring för att sedermera inom ovannämnda huvudämnesgrupper göra de utvecklingar, som kunna göra sig önskvärda och visa sig möjliga.”²³

Utgifterna för första läsåret uppskattades till 1 120 kronor. Staden skulle stå för 600 kr och staten resterande kostnader. Kyrkoherde G. S. Rudbäck förordnades som skolans inspektor.

Den 29 september, en vecka senare än planerat, kunde utbildningen börja. På tisdagar och torsdagar mellan kl 18:30 och 20:30 undervisade ingenjör Bergström i ritning av verktyg och maskindelar och folkskollärare Larsson i bokföring. 31 redan yrkesverksamma elever påbörjade sina utbildningar under hösten men bara 15 fanns kvar vid läsårsslutet. ”Dessa hava också under läsåret visat ett mycket jämnt deltagande i undervisningen med endast ett mycket fåtal timmar frånvarande”, berättas det i årsredogörelsen för året.²⁴

I skolans timplan kan vi ta del av utbildningsmålen. Undervisningen i yrkesritning hade

---

²³ Ulricehamns lärlingsskolas styrelse, protokoll 1930-09-04 samt passim 1930.

²⁴ Redogörelse för Ulricehamns stads skolor för yrkesundervisning. Läsåret 1930-31.

till uppgift att lära lärjungarna dels att utföra och måttsätta sådana enkla skisser och ritningar, som det kan tillkomma dem att i yrket utföra, dels att förstå och säkert läsa sådana arbetsritningar, som de vanligen få att arbeta efter på verkstaden, dels att utföra sådana enklare beräkningar, vartill ritningen kan ge anledning, exempelvis längd-, yt-, volym- och viktberäkningar m.m., dels även att avfatta sådana kortfattade beskrivningar, som för ritningens förståelse kunna vara av nöden.²⁵

Hösten 1931 startade på förslag från eleverna undervisning i svenska och räkning. Svenskundervisningen skulle ”bibringa lärjungarna färdighet att i skrift uttrycka sina tankar på ett redigt och från språklig synpunkt någorlunda tillfredsställande sätt”, och i räkning skulle undervisningen bl.a. ”återuppliva lärjungarnas tidigare inhämtade kunskaper” och ”utvidga dessa i den mån, som är erforderlig för undervisningen i huvudämnen”.

Under läsåret 1932/33 fanns tre ”linjer” vid skolan: hantverk och industri, klädsömnad samt snickeri. Tre ytterligare lärare hade nu anställts: folkskolläraren Emil Arvidsson, maskinskrivning, syateljéföreståndarinnan Hilda Wennerström, klädsömnad och mönsterritning, och möbelsnickaren Axel Nicklasson, snickeri.

Om elevernas resultat berättas bl.a. att diverse möbler förfärdigats som t.ex. ”sekretär, bord, sängar, en del med beläggning av faner, jämte enklare ytbehandling”; ”i klädsömnad har någon av de mer försigkomna eleverna fått sy en kappa av enklare snitt”.

Vid höstterminens start 1932 skrevs 43 elever in, 31 var kvar vid jul. Vid vårterminens början fanns på skolan fem elever, vid läsårets slut 33. Av eleverna var endast en handfull under 18 år, vilket naturligtvis berodde på att utbildningarna i första hand vände sig till redan yrkesverksamma.

Undervisning i engelska kom igång 1936 – tio år innan engelska blev första främmande språk på läroverken. Samma år etablerades också smides-, mekaniker-, möbelsnickar- och bilmekanikerutbildning inom ramen för så kallade decentraliserade verkstadsskolor. Detta innebar att utbildningen bedrevs ute på olika företag.²⁶ En övervakare utsågs att göra regelbundna besök på arbetsplatserna för att ”taga del av undervisningen och lämna rapport till styrelsen.”

Övrig undervisning bedrevs i Nya och Gamla Folkskolehuset (Bogesundsskolan resp muséet).

På 1930-talet diskuterade skolans styrelse i vilken mån yrkesskolan kunde anordna särskilda utbildningar för arbetslösa, vilket styrelsen fann angeläget;

---

²⁵ Undervisningsplan för lärlingskurser för blandade yrken (1930).

²⁶ Utbildningen till bilmekaniker kom att bedrivas vid Storckenfeldts eftr. (Bogesundsvägen 3, nuv. ”Knättehuset”), till smides- och mekanikeryrket hos Josefsson och Bröske och till möbelsnickare vid Gunnar Nilssons möbelverkstad. Yrkesskolans styrelse 1942-04-13.

någon sådan åtgärd tycks emellertid inte ha genomförts i praktiken, utan yrkesskolan förblev en skola för redan yrkesverksamma.

1940-talet

Vilka näringslivsintressen skolan i första hand skulle utbilda för började diskuteras under 40-talet: industrin och storindustrin eller småföretagen och hantverket. Det senare anfäktades av styrelsen i Ulricehamn.

Från olika föreningar lämnades då och då önskemål om nya utbildningar. Ulricehamns husmodersförening önskade en utbildning i sömnad för husmödrar, vilket beviljades av styrelsen. Även fortsättningsvis efterfrågades platser inom de decentraliserade verkstadsskolorna. Denna utbildningsform stoppades emellertid 1946 efter beslut av Skolöverstyrelsen.²⁷

Inför läsåret 1942/43 beslöts att anordna en lärlingsutbildning för detaljhandelsanställda, vilken bestod av textning och plakatmålning, skyltningsteknik med praktiska inslag och försäljningsteknik. Undervisningen i försäljningsteknik innehöll:

framtagning och demonstrering av olika varor, betydelsen av ordning och snygghet härvid. Något om kundpsykologi. Vikten av en klar och tydlig framställning samt ett korrekt och redbart bemötande av kunderna.²⁸

Under våren 1943 beslöt styrelsen efter förslag från Socialdemokratiska kvinnoföreningen att inrätta en kurs i hushållsgöromål (matlagning, tvätt och hemvård). I övrigt erbjöds samma utbildningar som under 1930-talet.

På 1940-talet hette lärarna Ivan Bjurnell (handelsämnen, bokföring, yrkesräkning och kontorsarbete), Emil Arvidsson (maskinskrivning²⁹, affärs- och uppsatsskrivning, yrkes- och arbetslagstiftning samt yrkeshygien), Elsa Johansson (klädsömnad), fil. mag. Maj Berger (engelska) och Aina Luckey (hushållsgöromål).³⁰

Från privatpersoner och föreningar som t.ex. köpmannaföreningen, hantverksföreningen och husmodersföreningen donerades medel som delades ut som premier till eleverna vid avslutat läsår.³¹

---

²⁷ Yrkesskolstyrelsen 1942-01-27, 1942-02-12, 1946-05-16.

²⁸ Undervisningsplan för lärlingsskolans kurs för äldre detaljhandelsanställda, bilaga till § 8 år 1948.

²⁹ Skrivmaskiner lånades från Samrealskolan innan egna så småningom kunde köpas.

³⁰ Yrkesskolstyrelsen 1942-09-25.

³¹ Yrkesskolstyrelsen 1945-10-26.

År 1947 beslöt stadsfullmäktige att utreda behovet av och möjligheten att anordna utbildning av kvalificerad arbetskraft för konfektionsindustrin. Ett samarbete med Borås stad inleddes för att undersöka hur ett lämpligt upplägg kunde se ut. Styrelsen ansåg att det inte var möjligt att genomföra en praktisk kurs i Ulricehamn, varför intresserade elever hänvisades till Borås; den teoretiska delen skulle däremot kunna anordnas i staden.³²

Samma år inrättades kurs i barnavård för blivande mödrar och året därpå startades en kurs i vävning (husligt arbete). 20 timmar skulle ägnas åt ”vävteori med materiallära” och 160 timmar åt vävning.³³

1950-talet

1951 tog styrelsen upp frågan om nytt förordnande för rektor Albin Larsson. Styrelsen för skolan förordade att Larsson skulle fortsätta på sin tjänst men denne avböjde och hänvisade till kritik från lönenämnden i samband med anordnandet av en kurs i bokföring. Därför beslöt styrelsen på Larssons inrådan att ledigförklara tjänsten. Emil Arvidsson önskade att ett av honom uttalat stöd för Larsson skulle tas till protokollet, vilket gjordes.³⁴

I april beslöt styrelsen att vända sig till Skolöverstyrelsen med en hemställan om att som ny rektor förordna den ende sökanden, folkskolläraren Arne Linnarsson, som sedan också tillträdde inför höstterminen samma år.³⁵ Linnarsson efterträddes redan 1953 av Bo Norrbeck, som endast tjänstgjorde ett läsår. År 1954 blev folkskolläraren Gustaf Boger (1914-1996) skolans rektor, men även hans tid som rektor blev kort – två läsår, och från 1956 hette skolans rektor Matts Emanuelsson, sedermera Marklund. Han kom att inneha chefskapet för stadens yrkesutbildningar ända fram till Tingsholmstiden.

1955 startade en bilmekanikerutbildning efter ett nioårigt uppehåll.

1960-talet

---

³² Yrkesskolstyrelsen 1947-11-20.

³³ Yrkesskolstyrelsen 1947-09-05. Undervisningsplan för lärlingskurs i vävning, bilaga till § 7 av år 1948.

³⁴ Yrkesskolstyrelsen 1951-02-09.

³⁵ Yrkesskolstyrelsen 1951-04-03.

För läsåret 1961/62 såg yrkesskolans verksamheter och lokaliseringar ut som följer:

Kurs	Timmar	Kursantal	Elevantal	Lokal
Konfektion	288	2	21	Grönahögsv. 35
Snickeri	128	2	21	Centralskolan
Bilmek.	192	2	22	Bilbolaget Engbergs
Stenografi	60	1	10	Läroverket
Maskinskrivn.	70	4	53	Centralskolan ³⁶
Bokföring	105	1	25	d:o
Textning	45	1	13	Storgatan 44
Skyltning	45	1	12	d:o
Engelska	90	5	66	d:o
Tyska	90	2	23	d:o
Franska	90	2	22	d:o
Sömnad	120	7	67	Skövdehuset
Sömnad, forts.	90	1	13	d:o
Vävning, forts.	150	2	19	Storgatan 18

Skolan hade det läsåret 387 elever.

Lärarna och deras respektive ämnen samma år var följande:

Göte Ahlqvist	yrkesarbete, yrkesritning
Erling Troye	teknologi, yrkesräkning, yrkeshygien, arbetarskydd, yrkeslagstiftning
Thure Börjesson	yrkesarbete
Harry Böhm	yrkesarbete, bilteknik, yrkesräkning
John Carlborg	yrkesarbete, bilteknik, yrkesräkning
Erik Nyberg	yrkesarbete, bilteknik, yrkesräkning
Sten Åhlin	svetsarbete, svetsteori
Elsa Johansson	verktygs- och materiallära, mönsterformning och mönsterklippning
Vivi G. Bengtsson	vävteori, materiallära, vävning
Ester Kållberg	hushållsgöromål, kostlära, bostadsvård
Gull Hansson	praktisk barnvård
Bertil Risedal	bokföring, maskinskrivning
Per E. Liljedahl	stenografi
Inga Öjerbrand	handelsräkning
Ove Svahn	engelska

³⁶ Bogesundsskolan

Rune W. Sandin	engelska och tyska
Arne Torsholm	engelska
Matts Emanuelsson	tyska
Sven Carlén	franska
Gunnar Gustafsson	textning och plakat, skyltning.

Vid höstterminsstarten 1964 togs nya lokaler mellan Grönahögsvägen och Stenbocksgatan i bruk och heltidsutbildningar startades; alla kurser hade tidigare varit deltidskurser. Det rörde sig om en verkstadsskola för bilmekaniker på tre årskurser, en tvåårig verkstadsskola för metallarbetare, en ettårig husmoderskola med vävning, en terminslång husmoderskola (på såväl höst som vår), en ettårig kontorskurs med tyska som frivilligt tillval samt en ettårig detaljhandelskurs med maskinskrivning som frivilligt tillval (de båda sistnämnda betecknades som handelsskola).³⁷ Antalet veckotimmar låg på ca 40.

105 elever påbörjade studier vid de ettåriga utbildningarna, 98 elever fullföljde. 17 nekades plats på den ettåriga husmoderskolan till följd av platsbrist, 10 på bilmekanikerutbildningen, sex på handelsskolan och sju på metallarbetarutbildningen. Alla elever på verkstadsskolan var män, alla på husmoderskolan kvinnor och på handelsskolan utgjorde de kvinnliga eleverna ungefär två tredjedelar.³⁸

I kursplanen för bilmekanikerutbildningen kan vi läsa att

Kursen omfattar en ganska fullständig utbildning för bilmekaniker. I yrkesarbete genomgås bl.a. bearbetning av aktuella material, svetsning, lödning, byte av lager, kolvar, kolvringar, kolvtappar, ventiler m.m. Justering av ventiler, tändning och förgasare. Servicearbeten på chassi, kaross, styrning och bromsar.³⁹

Skolans huvudadress var nu Grönahögsvägen 4 (nuvarande Stenbockskolans annex) men lokaler på andra håll användes även fortsättningsvis.

1966 infördes en hemsamaritutbildning på deltid och även en verkstadsskola för verkstadsmekaniker på heltid. Året därpå avvecklades verkstadsskolan för metallarbetare och en heltidsutbildning för fordonsmekaniker startades för att på sikt ersätta bilmekanikerutbildningen. Samtidigt utökades utbudet av deltidskurser. Man kunde läsa allt från grundkurs och påbyggnadskurs i räknestickans användande om 20 respektive 30 timmar och husbehovssömnad av barnkläder till kurser i ellära, installations- och anläggningsteknik, grundkurs i el- och

---

³⁷ Ulricehamns yrkesskola, årsberättelse 1964-65

³⁸ Ibid.

³⁹ Timplan för verkstadsskola för bilmekaniker

telearbete, gassvetsning, yrkeskurs för snickare och konfektionsindustriarbetare samt dagbarnvårdarutbildning.⁴⁰

Läsåret 1969/70 utgjordes deltidskurserna i större utsträckning än tidigare av grundkurser och påbyggnadskurser, t.ex inom sömnad och el-telearbete. Den ettåriga husmoderskolan bytte samma år namn till hemteknisk skola (alla studerande var kvinnor) och kontorslinjen till kameral kurs B och motsvarade liksom tidigare heltidsstudier. Hela 649 elever påbörjade olika utbildningar detta läsår och 573 återstod vid läsårets slut. 173 elever hade avvisats vid läsårets början på grund av platsbrist. Högst var söktrycket till husmoderskolan och de fordons- och verkstadsmekaniska utbildningarna. Det var 25 som sökte till de åtta platserna på fordonsutbildningen, 28 till verkstadsmekaniska utbildningens åtta platser och 112 som ansökte om plats på den 48 platser stora hemtekniska skolan. Sju elever hoppade under året av heltidsutbildningar; fem lämnade handelskolan, ingen hemteknisk skola.

Konfektions-, sömnads- och vävningskurserna var förlagda till Gamla skolan, bilmekanikerutbildningen hade enligt skolans årsredogörelse tillgång till lokaler vid företagen Engbergs Bil AB och Autocentrum; på Bogesundsskolan användes vanliga klassrum och på Stenbocksskolan användes slöjdsalar.

Skolans lärarkår för läsåret 1969/70 såg ut som följer

Ordinarie lärare

Göran Gyllenbring	yrkesarbete, fordonsteknik, yrkesteknik, bilteknik, teknologi och arbetslivsorientering
Gunnar Sjögren	yrkesarbete, verktygs- och maskinlära, matematik, maskinelement, arbetslivsorientering, mätteknik, yrkesritning, produktionsteknik, materiallära, arbetsteknik
Inga Öjerbrand	svenska, matematik, kontorsteknik

Extra ordinarie lärare och extra lärare

Marianne Andersson	tjänstledig
Wivi Bengtsson	vävning, textilkunskap
Margareta Brostorp	matlagning, bostadsvård och tvätt, närings- och livsmedelskunskap, bostadsplanering och inredning
Solveig Danielsson	sömnad, textilkunskap
Anita Elmerfeldt	matlagning, bostadsvård och tvätt, närings- och livsmedelskunskap, familjekunskap, bostadsplanering och inredning, ekonomikunskap och arbetsorganisation
Vigo Peterzon	tjänstledig
Margareta Svanberg	tjänstledig

---

⁴⁰ På snickarutbildningen fanns totalt nio kvinnliga elever, ca en femtedel av samtliga. På skräddarutbildningen som inte nämnts ovan studerade totalt tolv elever, av vilka nio var kvinnor. Fyra män studerade matlagning av sammanlagt 48 elever.

Stig Bengtsson engelska, tyska, redovisning, handelslära

Timlärare vid heltidskurser

Ingrid Bengtzon hälsolära, barnavårdslära
Gunnel Bäckén stenografi, maskinskrivning
Majken Garelius maskinskrivning
Gull Hansson barnavårdslärare, hälsolära, psykologi
Roland Holmgren gymnastik
Margit Frisell-Håkansson sång
Lars Kjellberg mätteknik, produktionsteknik, yrkesritning, maskin-
element
Gerhard Mann produktionsteknik, arbetsteknik
Martin Skjønberg butiksteknik, varuexponering, varukunskap, svenska,
handelslära, säljlära, ekonomisk geografi
Margareta Swedberg gymnastik

Timlärare vid deltidskurser

Olle Karlsson arbetsteknik
Göthe Ahlqvist arbetsteknik med maskin- och verktygslära
Kauko Lakia fordonsteknik
Harry Böhm fordonsteknik
Karl-Erik Josefsson svetsarbete
Josef Andersson svetsarbete
Bengt Bengtsson svetsarbete
Rune Iwerbäck svetsarbete
Stig Bengtsson redovisning
Majken Johansson textning
Gunnel Bäckén maskinskrivning
Marianne Andersson matlagning
Anita Elmerfelt närings- och livsmedelskunskap, arbetslivsorientering,
hemarbetets rationalisering
Margareta Brostorp matlagning
Gun Albrektsson sömnad, textilkunskap
Solveig Danielsson sömnad textilkunskap
Anne-Marie sömnad, textilkunskap
Januszkiewicz
Eva-Stina Jonsson sömnad textilkunskap
Wivi Bengtsson vävning, textilkunskap
Ingrid Bengtzon sjukvårdslära
Gull Hansson hälsolära, sjukdomslära, barnkunskap, arbetslivs-
orientering
Anna-Lisa Lundin arbetslivsorientering

Karin Magnusson   socialmedicin
Arne-Jacob   psykologi
Kristoffersen

Under 1960-talet växte behovet av att modernisera yrkesskolan och 1963 tillsattes yrkesutbildningsberedningen, YB. Beredningens arbete ledde fram till riksdagens beslut om en sammanhållen integrerad gymnasieskola, som skulle komma att starta läsåret 1971/1972.

Den 11 juni 1970 firades Ulricehamns yrkesskolas ”definitivt sista läsårs-avslutning”. Klockan 9 samlades alla lärare och elever i Hemtekniska skolans ljusgård för kaffe och saft; klockan 11 hölls en avslutningshögtid i Församlingsgården. Tal hölls av skolstyrelsens ordförande Gunnar Högborn, elevkören uppträdde och sångpedagogen fru Margit Håkansson-Frisell sjöng solo till flygelackompanjemang av Majken Sandqvist. Kyrkoherden Sune Melin höll en kort betraktelse och tillsammans sjöng man ”Den blomstertid nu kommer” och ”Herre signe Du och råde”.

Innan yrkesutbildningarna uppgick i gymnasieskolan kom dessa emellertid att på Tingsholmsgymnasiet under ytterligare ett läsår bedrivs under benämningen Ulricehamns yrkesskola, men då kommunal vuxenutbildning vid den här tiden kommit igång var utbildningsutbudet rejält bantat. Det sista läsåret fanns vid yrkesskolan följande utbildningar: tvåårig verkstadsskola för fordonsmekaniker och verkstadsmekaniker, installationselektrikerutbildning, handelsskola (kammal kurs och försäljningskurs), ettårig hemteknisk skola samt förberedande kurs för vårdirken. Skolan hade under detta läsår på Tingsholmsgymnasiet 148 elever.

Kommunala gymnasiet

Gymnasium planeras...

I september 1947 motionerade bankkamrer Åke Unell (1901-1975) och redaktör Patrik Perslow (1908-1999) i stadsfullmäktige om att tillsätta en kommitté för att undersöka möjligheterna att inrätta ett gymnasium med real- och/eller latinlinje i Ulricehamn. De båda fullmäktigeledamöterna påpekade att ”på grund av alltmer skärpta kvalifikationsbestämmelser för sökande av anställningar i statlig eller enskild tjänst synes avläggandet av studentexamen bli vanligare” och ett gymnasium skulle, menade man, ”vara av stort värde” för staden.⁴¹

Fullmäktige beslöt emellertid endast att uppdra åt samrealskolans lokalstyrelse att ”följa utvecklingen på området”; 1951 föreslog sedan denna lokalstyrelse, liksom Perslow och Unell hade gjort, att stadsfullmäktige skulle tillsätta en gymnasiekommitté med uppdrag att

undersöka möjligheterna för upprättande av ett gymnasium i staden och om denna undersökning ger gynnsamt resultat, företaga en utredning av frågan samt bl.a. framlägga förslag angående de utökade lokaler, som kunna bli nödvändiga i samband med frågans lösning.⁴²

En kommitté tillsattes bestående av kommunalborgmästaren Sven Törner (1905-1995) och fullmäktigeledamöterna rektor Wilhelm Danielsson (ordförande), överläraren Ivar E. Johansson, skolvaktmästaren Gustav Andersson och möbelsnickaren Martin Jönsson.⁴³ 1953 kunde stadsfullmäktige fatta beslut om att anhålla om Kungl. Maj:ts tillstånd för att ”upprätta ett treårigt kommunalt gymnasium med reallinje”. Målsättningen var att kunna starta verksamheten redan läsåret 1954/1955.⁴⁴

Det var av ekonomiska skäl man valde att begränsa ambitionen till en linje; staden skulle nämligen ensam få bära alla kostnader för gymnasiet under de första fyra läsåren. Att driva två linjer utan statligt stöd såg man som en alltför tung ekonomisk börda för staden. Samtidigt hade fullmäktige fått uppgift om att Skolöverstyrelsen inte såg särskilt positivt på att gymnasier endast erbjöd en

---

⁴¹ Stadsfullmäktige, 1947-09-16

⁴² Stadsfullmäktige, beredningsutskottet, 1951-10-23

⁴³ Gymnasiekommitténs protokoll finns inte bevarade förutom i enstaka fall som bilagor till andra protokoll.

⁴⁴ Gymnasiekommittén, 1954-01-08

linje. Därför beslöt man i januari 1954 att komplettera 1953 års beslut med att låta latinlinjen starta då statsbidrag börjat utgå.⁴⁵ Under våren 1954 lämnade Skolöverstyrelsen, trots det, ett för Ulricehamn negativt utlåtande i frågan.

Först 1957 – då man också utan statsbidrag hade råd att driva två linjer – lämnade Kungl. Maj:t medgivande om

att ett kommunalt gymnasium, organiserat i överensstämmelse med treårig latinlinje och treårig reallinje vid högre allmänt läroverk, må tidigast från och med läsåret 1959/60 förenas med samrealskolan i Ulricehamn enligt de bestämmelser, som äro eller bliva av Kungl. Maj:t meddelade rörande med samrealskola förenat kommunalt gymnasium, under villkor att staden åtager sig att från och med den 1 juli det år, varunder föreningen sker, tillhandahålla bostad åt för samrealskolan erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning.

Tillika anbefaller Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Älvsborgs län att införskaffa och till Kungl. Maj:t inkomma med förklaring, försedd med lagakraftsbevis, huruvida staden åtager sig ovan angivna villkor.

Detta får jag, på nådigaste befallning, härigenom meddela.

Stockholm den 27 september 1957.

Ivar Persson⁴⁶

Gösta Bäck⁴⁷

... startar

Vid höstterminens start 1959 kom 49 gymnasister till upprop i Ulricehamns kyrka; flera av dem hade fullgjort första ring på fyraårigt gymnasium på annan ort. 19 elever började på latinlinjen, L I hette klassen och extra ordinarie adjunkt Bo Munthe (1913-1994) var klassföreståndare. Sex elever hoppade av mellan första och andra året, sex gick vidare med halvklassisk gren och sju nyspråklig gren.⁴⁸ På reallinjen, i R I, började samma år 30 elever. Populärast var den biologiska grenen, där det när tredje året började fanns 13 elever; fyra elever gick matematisk gren och sju social gren.⁴⁹ Sex elever hade alltså lämnat

⁴⁵ Gymnasiekommittén, 1954-01-08

⁴⁶ Ivar Persson i Skabersjö (bondeförbundet) var ecklesiastikminister 1951-1957.

⁴⁷ ”Till Skolöverstyrelsen ang. förening med samrealskolan i Ulricehamn av ett kommunalt gymnasium” (från Ecklesiastikdepartementet), avskrift i bilaga (97 R) till stadsfullmäktiges protokoll (1957).

⁴⁸ På halvklassisk gren studerade lärjungarna latin, medan nyspråklig gren var latinfri. Grekiska lästes på helklassisk gren, som alltså inte fanns i Ulricehamn.

⁴⁹ År 1964 inrättades i andra ring en teknisk gren på reallinjen; elevantalet uppgick till nio, alla var pojkar. Klassföreståndare då var civilingenjören och adjunkten Bengt Tellow.

reallinjen sedan årskurs 1. De allra flesta avhopparna började om första ring ett eller två år senare, någon enstaka bytte linje. Eleverna på biologisk och matematisk gren hade lektor Reidar Lie (f. 1919) som klassföreståndare, eleverna på social gren adjunkt Paul Hagman (1918-2012).

Tillsammans med samrealskolan utgjorde kommunala gymnasiet Ulricehamns Allmänna Läroverk; rektor var Erik Ljungbo.⁵⁰

... och kostar pengar

De kommunala gymnasierna finansierades alltså till skillnad från vanliga, statliga, gymnasier helt och hållet under de första åren av städerna själva, men med tiden kom statsbidrag successivt att täcka driftsutgifterna. Den sammanlagda driftskostnaden för de två första gymnasieklasserna landade för det första läsåret på ca 140 000 kronor. För 1963 utgick statsbidrag om ca 10 procent av utgifterna för att några år senare nå upp till hälften av kostnaderna. Mellan 1967 och 1970 ökade statsbidragen från ca 70 till 86 procent av utgifterna. Merparten av statsbidragen, vilka riktades med varierad storlek till de olika årskurserna, syftade till att kompensera för lönekostnader. Tack vare intäkter för elever från

---

⁵⁰ Erik Ljungbo föddes 1907 i Torpshammar i Västernorrlands län och avled i Ulricehamn 1993. Studentexamen avlade han i Sundsvall 1927. I början av 1930-talet blev han filosofie kandidat och 1933 deltog han i Lange Kochs expedition till Grönland. I ett år tjänstgjorde han som lärare vid läroverket i Härnösand innan han 1936, endast 29 år gammal, tillträdde en tjänst som lärare och rektor för högre folkskolan och samrealskolan i Ånge. 1953 efterträdde Ljungbo Wilhelm Danielsson som rektor för samrealskolan. I Ulricehamn blev han snabbt en ivrig förespråkare för det kommunala gymnasiets inrättande. I samband med skolstyrelse-reformen 1958 då samrealskola, folkskola och yrkesskola sammanfördes under en och samma styrelse blev Ljungbo förste rektor och högste chef för stadens alla skolor. När gymnasiet flyttade till Tingsholm lämnade Ljungbo över ansvaret för Stenbocksskolan till Carl-Eric Öhländer. Tingsholmsgymnasiets rektor förblev han till utgången av läsåret 1971/1972 och som skoldirektör behöll han det högsta ansvaret för stadens skolor till och med pensioneringen 1973. Erik Ljungbo hade flera uppdrag utanför skolan och var dessutom riddare av Nordstjärneorden (RNO). I Ånge köping var han under sju år kommunalnämndsledamot. 1956-57 var han ordförande i Ulricehamns lönenämnd och under 1970-talet satt han tre år i stadsbibliotekets styrelse. Erik Ljungbo var 1959-1973 ledamot i Skara domkapitel, 1967-1979 fungerade han som ledamot av kyrkofullmäktige i Ulricehamn och han var dessutom under en period huvudman i Ulricehamns sparbank och hade under många år ledande funktioner i Ulricehamns kretsen av Röda korset och Lions Club. Skolstyrelsens ordförande Gunnar Högborn beskrev i Ulricehamns tidning (1993-02-27) Erik Ljungbo med följande ord: "Kunskap, klokskap och sunt omdöme präglade allt hans arbete och till detta fogades samarbetsförmåga och lätthet att knyta kontakter. Hans pondus var av det självklara slag som varken behövde röstförstärkning eller åthävor. Med stort och varmt hjärta, höga etiska ideal var han en man att se upp till."

andra kommuner kunde Ulricehamns stad till och med räkna med ett litet överskott i gymnasiets finanser för 1970.

Vid tiden för kommunala gymnasiets inrättande saknades nationella bestämmelser för hur skolorna skulle ersättas för elever från andra kommuner. Tranemo kommun hade stöttat Ulricehamn i arbetet med att få till stånd ett kommunalt gymnasium i staden, men var mindre villig att betala vad Ulricehamns stad fann skäligt för de Tranemoelever som studerade vid gymnasiet i Ulricehamn. Genom att uppvakta riksdagsledamöter lyckades med tiden De kommunala gymnasiernas intresseförening, i vilken Ulricehamns skolstyrelseordförande Gunnar Högborn var aktiv, få till stånd ett riksdagsbeslut, som fastställde de interkommunala ersättningarna till en för utbildningsanordnarna mer acceptabel nivå.

Undervisningen

Eleverna på latinlinjen hade åtta latinlektioner i veckan i första ring och på halvklassisk gren sju lektioner per vecka i andra och tredje ring. Detta innebär att latintimmarna fyllde en hel lärartjänst från 1961 då gymnasiet hade tre årskurser. Bland läroböckerna kan nämnas Tidners *Latinsk språklära*, Hagedahls *Lingua Latina* och Ponténs *Latinska författare i urval*. I första ring behandlades bl.a. ”formläran och de delar av syntaxen, som fordras för att förstå de lästa texterna” och författare som Eutropius, Aurelius, Victor och Gellius. Caesar, Livius, Catullus, Ovidius och *Versio Vulgata*⁵¹ lästes i andra ring, då man också började träna för översättningsproven i studentexamen.

Ämnet svenska gick vid den här tiden under benämningen modersmålet; eleverna hade tre lektioner i veckan i första ring, fyra i andra och fem i sista. Som läromedel användes särskilt *Dikt och tanke* av Gunnar Tideström och Bernhard Tarschys. Fyra större hela verk lästes varje läsår; läsåret 1960/61 läste eleverna i L I *Gäst hos verkligheten* av Pär Lagerkvist, Harry Martinsons *Nässlorna blommar*, *Martin Bircks ungdom* av Hjalmar Söderberg och Hjalmar Bergmans *Swedenhjems*.

I historieundervisningen användes på båda linjerna Kumliens *Sveriges historia för gymnasiet* och *Allmän historia för gymnasiet* av Bäcklin-Holmberg-Lendin-Valentin och i kristendomskunskap utgjordes kurslitteraturen av *Bibeln*, *Svenska psalmboken*, *Kyrkohistoria för gymnasiet* och *Religionshistoria för treåriga gymnasier*.

I franskan behandlades i första ring bl.a. formläran och ”syntax i anslutning till läst text”. Läroböcker som användes var t.ex. *Fransk vardag* av Wessman-

---

⁵¹ Den första enhetliga latinska bibelöversättningen; tidigare katolska kyrkans officiella bibeltext.

Ostrogorsky och Davoust, Ronsjös *Franska övningstexter* och Maigret-novellen *Le témoignage de l'enfant de choucroute* av Simenon. Tyskkursen inkluderade bl.a. *Das Tagebuch von Anne Frank* (L II), *Kombinerade tyska stilar* och Ljungeruds *Über die Grenzen*.

Andra ämnen vid gymnasiet var gymnastik, musik, teckning, samhällskunskap, filosofi, engelska, geografi, matematik, biologi, kemi och fysik. Latin studerade endast lärjungarna på latinlinjen men i övrigt lästes alla ämnen på båda linjerna, dock med variation i timtalet. Den största skillnaden låg i omfattningen på lärokurserna i matematik och de naturvetenskapliga ämnena, vilka hade ett klart större utrymme på reallinjen.

Läroverket byggs om

Med hänsyn till trångboddheten och klassernas spridning över lokaler på skilda håll i staden, till stort men för resultaten i skolarbetet och för lärares och elevers hälsa hoppas jag innerligt att det planerade byggnadsarbetet måtte komma igång och fullbordas utan tidsutdräkt.

Så uttryckte sig Erik Ljungbo i läroverkets årsredogörelse för läsåret 1959/60. Under året hade fastigheten Gåsen 2, för ulricehamnare kanske mer känd som Lundinska villan (Sanatorievägen 12), byggts om så att där fanns tre provisoriska klassrum, en maskinskrivningssal och ett lärarrum. Inför höstterminen 1960 uppfördes dessutom en monteringsfärdig paviljong. Utanför själva skolan användes vidare fem klassrum i den gamla folkskolebyggnaden på Jägargatan 1, ett klassrum i Folkets hus och ett i rådhuset. Musiksals fanns i Ordenshuset på Nygatan och realskolans slöjdundervisning bedrevs vid folkskolan, nuvarande Bogesundsskolan.

1961 påbörjades den efterlängtade till- och ombyggnaden av läroverket. 1963 var det dags för invigning och festligheter. Det hela rapporterades i flera västsvenska tidningar. Nedan återges stora delar av en artikel från Borås Tidning (21 november 1963).

Ett nytt läroverk i Ulricehamn – studiecentrum för i dag 733 elever från staden vid Åsunden samt häraderna Kind och Redväg jämte delar av Ås – invigdes på onsdagen. De skedde 50 år efter det att staden fick en realskola. Den kostade på sin tid 55 000 kr. Det nya läroverket – Ulricehamns-bygdens blivande högstadium – har dragit en sammanlagd kostnad av 5,5 miljoner kr. Detta 5-tal är något av ett kännetecken för Ulricehamns skolhistoria. När Karl IX för 366 år sedan gav direktiv om inrättandet av en skola i gamla Bogesund stipulerade han också hur mycket dess förste skolföreståndare hade att uppbära i årlig lön. Det var 5 pund spannmål.

Det var den 12 maj 1597 som Ulricehamn fick ett lyckosamt femtal i skolsammanhang. Och att detta tal alltjämt är mycket betydelsefullt för staden vid Åsunden, det underströks vid invigningen av det nya läroverket på onsdagseftermiddagen.

”När jag nu officiellt inviger Ulricehamns nya läroverk gratulerar jag inte bara staden till de nya byggnaderna utan också till det framsynta sätt på vilket man löst skolfrågorna i denna bygd”, framhöll landshövdingen för Älvsborgs län Mats Lemne i sitt högtidstal. [...]

”Nu kan man dessbättre oförtrutet arbeta vidare. De bästa förutsättningar för en god skolutveckling har man här. Genom ett förtroendefullt samarbete och bästa tänkbara planering kan man gå till detta verk.”

”Men man bör noga beakta att vi nu befinner oss i en genomgripande omdaningsperiod. Relativt nya beslut kan där vara av värde att ta upp till förnyad omprövning. Detta får inte de kommunala förtroendemännen stå främmande för.

Mot denna bakgrund av omfattande planering för förbättrade studiemöjligheter finns det all anledning att ställa ökade krav på den ungdom som nu får njuta av förbättringarna. Denna ungdom måste komma till insikt om att man inte får allting gratis därför att man är ung.” [...]

Sitt tal höll länschefen i läroverkets aula, där invigningshögtidligheten fortsatte med musik och sång. [...]

Efter denna inledning gav skolstyrelsens ordf. tillika ordförande i läroverkets byggnadskommitté chefredaktör Gunnar Högborn en översikt över läroverksbygget.

Som utgångspunkt tog han några historiska Bogesunds-anteckningar, vilka låg till grund för greve C. V. Spens högtidstal vid realskolans invigning för 50 år sedan.⁵²

Efter denna återblick [...] kom chefredaktör Högborn in på det nya läroverksbygget.

”Själva byggkostnaderna beräknas till 5,15 miljoner kr varav vi får statsbidrag med 950.000 kr. Vad sedan inredningen beträffar torde denna att uppgå till 325.000 kr. [...]

Som avslutning på invigningshögtidligheten uttryckte bl.a. förste rektor Erik Ljungbo sin glädje över att läroverkets elever nu är samlade inom en och samma institution efter att tidigare ha varit spridda på åtta olika studieställen i Ulricehamn.

Ordf. i läroverkets elevråd Eva Samuelsson framförde därpå elevernas tacksamhet och glädje över att nu få gå i en stor och vacker skola. [...]

Med polsk konsert av Telemann avslutades därpå högtidligheten i aulan och de inbjudna, vilka tidigare rundvandrat i det nya läroverket, premiärbesåg därpå den nya bispisningssalen, där middag intogs under gemytlig stämning.

---

⁵² Den kommunala mellanskolan, likvärdig med realskolan, inrättades 1914, realskolan 1929.

Efter ombyggnationen bestod skolan av nio byggkroppar om sammanlagt 43 000 kubikmeter; de nya delarna utgjorde 30 000 kubikmeter. Skolan hade nu 44 klassrum och av dessa var 30 s.k. specialsalar:

I geografiinstitutionen hänger exempelvis alla erforderliga kartor i ställningar i taket. Det är bara att dra ner den önskvärda som en rullgardin. Likt ett museum med en rad montrar är det inne på den zoologiska avdelningen. Och på fysikum och kemikum finns en rad tekniska nymodigheter och åskådningsmaterial för en mängd laborationer. [...]

Detta specialsalsystem gör att eleverna måste bli mer rörliga inom sin skola. Nära entrén har de därför ett särskilt "kassavalv" för sina läroböcker.

Intill det s.k. kassavalvet hade den nya aulan placerats

Akustiken i aulan är verkligen förnämlig. Den har faktiskt redan efter ett par konserter blivit riksbekant och det gläder mig mycket, säger arkitekt [Tore] Moxness och tillägger att även läroverkets korridorer och entréer takbekläts med ett akustiskt fördelaktigt material, träullsplattor.

Det ekar inte någonstans i korridorerna under rundvandringarna som efter högtidlig invigning i aulan avslutas i bespisningssalen. Där samlas till slut de omkring 200 inbjudna till middag och de som passar upp är elever i skolköket.

"I och med detta läsår har skolbespisning införts här i Ulricehamn. Från vårt nya moderna kök på läroverket går 1.600 portioner ut, sammanfattar vaktmästare [Gustav] Andersson onsdagens invigningsguidning i Ulricehamns nya läroverk.

Nybyggnationerna till trots kom ändå lokaler utanför skolans område att behöva användas och inte heller dröjde det länge innan det var dags för nya stora byggnadsprojekt. Men dit har vi inte kommit riktigt än

Studentexamen

Till och med 1968 avslutades gymnasiet med studentexamen – tre års pensum skulle läsas in som avslutning på gymnasiestudierna. Lärjungarna examinerades i såväl skriftligt som muntligt prov; för att gå upp i det muntliga provet krävdes godkänt betyg över det skriftliga. Till lärarnas bedömningsunderlag fogades de undervisande lärarnas vitsord över tidigare läsårsprestationer. Censorerna ägde den avgörande rösten i frågan om vem som skulle godkännas eller underkännas.

År 1962 genomfördes studentexamen för första gången i Ulricehamn. Av bedömningsprotokoll kan vi utläsa att eleverna på latinlinjen genomgick skriftligt prov i modersmålet, latin, engelska och franska. För realeleverna gällde förutom prov i modersmålet och engelska även förhör i matematik och fysik.

De muntliga förhören genomfördes fredagen den 11 och lördagen den 12 maj. Eleverna delades in i grupper om tre eller fyra och respektive förhör varade i en timme.

Censorer var professorerna Ellegård, Grauers och Ingelstam samt lektorerna Larsén och Tidner; examensvittnen var disponent Grenås, kyrkoherde Hillström och chefredaktör Högborn.

Omedelbart efter förhörens avslutande samlades lärare, censorer och vittnen till s.k. skrutinium⁵³, där lärjungarnas prestationer skulle bedömas. Eleverna, som fick uppge ett telefonnummer på vilket man kunde nå dem, skickades hem. Blev man inte uppringd innebar det att man godkänts. Rektor Ljungbo behövde inte lyfta luren den dagen, eftersom alla examinander godkändes.

Väl tillbaka på läroverket möttes studenterna av gratulationer från rektor och lärare; med de vita mössorna och fanor marscherade studenterna ut på skolgården medan de sjöng "Studentsången". På Stenbocksgatan, som stängts av för biltrafik, väntades ungdomarna av släkt, vänner och allmänhet till toner av stadens blåsorkester. Ulricehamns Tidning berättar: "När studentsången förklingat hälsade en spontan applåd de nya studenterna, och sedan slussades av andraringare ut en efter en till väntande släktingar och vänner för blomsterhyllningar, kramar och hissningar och fotografering".⁵⁴

Så småningom tågade studenterna ned till Stora torget, norrut längs Storgatan till Lilla torget och via Bogesundsgatan tillbaka till Stora torget "där björk-, blom-, och ballongprydda fordon väntade för hemtransporterna".

Vid midnatt träffades studenterna i Folkets park "för en intern festlighet" som tidningen kallar det.

På söndagskvällen var det sedan dags för middag på Hotell Ulricehamn på Järnvägsgatan ("Det blev en trivsamt tillställning där högtidlighet och glad uppsluppenhet blandades i lagom proportioner."⁵⁵) Förutom lärare och studenter närvarade bl.a. tandläkare Helge Wingertz, som var samrealskolans siste styrelseordförande, och samrealskolans och yrkesskolans förre inspektor kyrkoherde G. S. Rudbäck. I sitt välkomsttal betonade stadsfullmäktiges ordförande Gustav Andersson, ett välbekant ansikte för de flesta eftersom han också var läroverkets vaktmästare, den glädje "staden känner över att man nu hunnit så långt som till den första studentexamen". Skolstyrelsens ordförande Gunnar Högborn framförde en hälsning från stadens förre borgmästare greve C. V. Spens som på grund av sjukdom inte kunde delta i festligheterna. Stads-

---

⁵³ Skrutinörer brukade prost Hillström skämtsamt kalla examensvittnena i deras roll under Skrutinium.

⁵⁴ Ulricehamn Tidning, den 15 maj 1962.

⁵⁵ Ibid.

fullmäktiges vice ordförande disponent Sten Josefson framhöll äldre elevers intresse för sin skola och manade de nya studenterna ”att hålla denna känsla för skolan stark och levande.” Rektor Erik Ljungbo tackade stadens myndigheter och elevrådets ordförande Jan Andersson framförde ett tack från studenterna, varvid han framhöll att ”allt detta kommer för oss bli ett vackert minne för livet”.⁵⁶

Under ledning av adjunkterna Lars Holmberg (1927-1976) och Uno Johannesson (f. 1927) sjöngs student- och vårsånger och under kaffet underhöll hotellets orkester; adjunkt Kurt von Sydow läste högt ur *Markurells i Wadköping* innan det blev dans till toner av Metro-sextetten från Borås.

Gymnasietiden slutade dock inte alltid så lyckligt som 1962. Det antal sjukintyg som bifogades bedömningsprotokollen ger kanske en antydning om den press eleverna upplevde inför examensdagarna. Då och då under de följande åren kom någon eller några lärjungar att underkännas och inte alltid var lärare och censorer överens om bedömningen. Ett bedömningsprotokoll ger oss en inblick i hur det kunde gå till:

Lektor Lie begärde ordet och framhöll att det inom kollegiet framkallat både förvåning och förstämning att censorerna vid föregående dags examen underkänt [eleven NN], som visserligen hade B?⁵⁷ i två ämnen men vitsordet Ba i sju. Han önskade att censorerna måtte precisera orsakerna till underkännandet.

På detta svarade professor Ryde att svagheterna i engelska och fysik tillsammans kunde anses motsvara ett underbetyg och för ett sådant fanns icke kompensation.

Rektor Kraft [en censor] påpekade, att censorerna vid bedömningen av [NN:s] examen handlat under ämbetsmannans ansvar och icke kunde ändra sitt beslut från föregående dag.

Adjunkt Hagman framhöll, att han kände det mycket hårt att hans betygsättning i fysik blivit avgörande för [NN:s] examen. Vid samtal med professor Ryde efter förhöret hade Hagman låtit förstå, att vitsordet i fysik låg närmare B än B? med hänsyn till student-skrivningen och hans intresse för elektronikkursen, som genomgåtts under vårterminen. Professor Ryde svarade på detta, att han för sin del efter förhöret ansåg att vitsordet B? var det som närmast svarade mot [NN:s] kunskaper i ämnet, och att han icke kunde påminna sig annat än att censor och examinator då varit eniga om detta vitsord.

Lektor Lie önskade få antecknat till protokollet, att han funnit censorernas underkännande av [NN:s] examen svagt motiverad.⁵⁸

Händelsen var emellertid den enda i sitt slag. 45 år senare mindes Paul Hagman att samarbetet mellan censorer och lärare ändå överlag var gott.

⁵⁶ Ulricehamn Tidning, den 15 maj 1962.

⁵⁷ ”Beteckningen B? angiver godkänd med tvekan.”

⁵⁸ Protokoll fört vid sammanträde efter avslutade muntliga prov i studentexamen vid kommunala gymnasiet i Ulricehamn den 25 april 1964.

Med tiden har begreppet examen i vardagligt språkbruk blivit mer eller mindre liktydigt med skolavslutning och det är inte ovanligt att somliga fortfarande väljer att använda uttrycket studentexamen som benämning på gymnasieutbildningens avslutning. Under 70-talet började den vita mössan leta sig tillbaka till gymnasieskolans avslutning och med tiden har den, liksom ett rejält firande, blivit lika självklar som före 1969.

Ett reformerat gymnasium

Gymnasiet i Ulricehamn var inte gammalt när regeringen satte igång arbetet med att reformera skolformen. 1963 kom Gymnasieutredningens betänkanden ”Ett nytt gymnasium” och ”Läroplan för Gymnasiet”, med förslag på ett enhetligt gymnasium med fem linjer. Skolstyrelsen i Ulricehamn bereddes möjlighet att yttra sig i frågan. Man uttryckte oro för att kunskapsmålen inte motsvarades av ett tillräckligt antal timmar ”varför man kan befara att kunskaperna kommer att bli ytliga”. I betänkandet fanns också förslag på att studentexamen skulle avskaffas och kvalitetskontrollen av gymnasieutbildningen övertas av gymnasieinspektörer. Skolstyrelsen ansåg att censorsinstitutionens bevarande utgjorde en förutsättning för att avgångsbetygen skulle ”mötas med förtroende av avnämarna”, då gymnasieinspektörerna inte skulle ha som uppgift att kontrollera de färdiga studieresultaten. Skolstyrelsen ställde sig likaså tveksam till att, som beredningen föreslog, redan 1965 införa det nya gymnasiet, då man befارade att det skulle bli svårt att rekrytera kompetent lärarpersonal och få tillgång till användbara läroböcker. Styrelsen såg också ekonomiska problem i och med de satsningar som skulle göras inom administration, elevvård, insatser för elever i behov av särskilt stöd och lokalupprustning⁵⁹.

Vissa negativa synpunkter till trots genomfördes reformen med stor politisk enighet hösten 1966, ett år senare än först planerat. I årskurs 1 kallades de olika utbildningsvägarna tillvalsgrupper (humanistisk-samhällsvetenskaplig, ekonomisk, naturvetenskaplig och teknisk), från och med årskurs 2 ombildades dessa till fem linjer. Vid allmänna läroverket i Ulricehamn bildades fyra fulla klasser med 30 elever i varje. I klass 1 A gick 17 Te-elever och 13 HS-elever. Könsfördelningen var 17 pojkar och 13 flickor. Klass 1 B utgjordes av 30 HS-elever, 1 C av sex naturvetare och 24 ekonomer. I 1 D fanns bara Na-elever.⁶⁰

---

⁵⁹ Protokoll fört vid Skolstyrelsens sammanträde 1963, § 106.

⁶⁰ Klassföreståndare var adjunkt Gun Price-Holmberg, extra ordinarie adjunkt Inger Johansson, extra ordinarie adjunkt Ingvar Lysvall och adjunkt Lars Holmberg.

På humanistisk linje fanns i Ulricehamn halvklassisk, estetisk och social variant. De båda sistnämnda varianterna fanns dessutom i årskurs 2 och 3 på samhällsvetenskaplig linje, i årskurs 2 på ekonomisk linje och på linjens ekonomisk-språkliga gren i årskurs 3. I årskurs 3 fanns ytterligare tre grenar på ekonomisk linje. Två av dessa, kameral och distributiv gren, erbjöds i Ulricehamn.⁶¹ Vidare fanns naturvetenskaplig linje och teknisk linje.

Alla linjer var treåriga, utom teknisk linje, som kunde läsas upp till fyra år, men hade frivillig slutetapp efter tre år. För årskurs 3 och 4 fick eleverna bege sig till Tekniska gymnasiet i Borås (numera Sven Eriksonsgymnasiet).

Arbetsformer

I läroplanen för gymnasiet gavs utförliga anvisningar och råd kring hur olika arbetssätt borde tillämpas. Självständiga arbetsformer fick här en särskild ställning och skulle utgöra de centrala momenten i det nya gymnasiets studie- och arbetsfostran. Läroplanen gjorde skillnad på dagläxan, långläxan och betingsläsning. Dessa arbetsformer skulle sedan i årskurs 3 kulminera i specialarbetet ("en större självständig arbetsuppgift"). Långläxan sträckte sig över ungefär en vecka, medan betinget kunde omfatta ca tre till fem veckors arbete, helst endast två veckor så länge eleverna var ovana vid arbetsformen, och fungera som "en tillämpning av långläxans teknik på ett något större avsnitt". Under andra årskursens hösttermin var beting obligatoriskt i ett ämne och från och med vårterminen påbjudet i minst två ämnen. Vilka ämnen som skulle komma i fråga avgjordes enligt läroplanen av skolledningen efter förslag från klasskonferensen. Även s.k. sporadiska beting var tillåtna, men detta skulle beslutas i samråd med studierektor. Ansvarig lärare skulle lämna betingsplan till studierektor och huvudlärare.⁶²

Lektionerna inom respektive betingsperiod kunde fördelas på genomgång och planering, handlett eller enskilt arbete och redovisning. Vissa lektioner hade läraren möjlighet att ställa in för att genomföra annan planering. Läroplanen betonade att "Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt handledningen av elever som visar sig ha svårigheter att organisera sitt arbete eller att kunna överblicka ett större avsnitt."

---

⁶¹ Estetisk variant innebar att ett estetiskt ämne som teckning eller musik ersatte ett modernt språk; på social variant ersattes språktimmar med socialkunskap. Den fjärde grenen på ekonomisk linje var administrativ gren, vars huvudämne var förvaltning. På humanistisk linje fanns fortfarande helklassisk variant med undervisning i grekiska, men inte heller nu kom denna att erbjudas lärjungarna i Ulricehamn. I Borås kunde eleverna på Te-linjen välja mellan maskinteknisk och kemiteknisk gren samt byggtekniska och eltekniska grenar.

⁶² Konceptet med långläxa, betingsläsning och specialarbete kallades LBS.

Förutsättningarna för betingstudierna kunde förbättras genom s.k. koncentrationsläsning, vilket innebar att timtalet fördelades över läsåret så att ett ämne under en viss period fick ett väsentligt större timtal än vad som normalt skulle ha varit fallet. Det kunde handla om kortare perioder i form av enstaka s.k. "koncentrations(halv)dagar" eller längre perioder. Detta kunde t.ex. innebära att all undervisning i ett ämne förlades till en termin (total koncentration) eller att timmarna var fler under en del av en termin (partiell koncentration eller periodläsning).

Samtidigt betonades också vikten av samverkan över ämnesgränserna och att läraren uppmuntrade "ökat samarbete mellan eleverna"; detta kunde ske i form av "diskussioner i form av studiecirkel" eller grupparbete.

I protokollen från de olika ämneskonferenserna kan vi följa lärarnas arbete med att organisera de skilda arbetssätten.

I frågan om beting påtalade en gymnasieinspektör vid en konferens (1968) att det var viktigt att göra betingen probleminriktade och att lärarna särskilt "aktade sig för ett s.k. referatraseri". En annan inspektör menade att metoden var överordnad kunskapsstoffet.

I historia reserverades i några år hela vårterminen för betingsläsning; i klass 2 A (1970) behandlades därvid följande områden: Norden 1850-1914, imperialismen, den väpnade freden/första världskriget, världen efter Versaillesfreden /mellankrigstiden/svenskt 1920- och 1930-tal och diktaturerna/andra världskriget. Samma planering användes i flera klasser under några år.

Lärarna i religionskunskap (Arne Jacob Kristoffersen, Rut och Ingemar Lahrin) konstaterade 1968 att såväl långläxa som beting var negativt laddade ord som borde överges; istället ville man skilja mellan större och mindre arbetsområden.

I biologi förlades t.ex. 1968 koncentrationsdag till september månad för att eleverna skulle genomföra marinbiologiska studier vid Kristinebergs zoologiska station och i naturkunskap planerades koncentrationshalvdagar till läsårets slut för genomförande av exkursioner och kemilaborationer. I kemiämnet hade dessa dagar under några år följande innehåll: oorganiska synteser, laborationer i termokemi, organiska synteser, polymerkemi, ledningsförmåga, elektrokemi och kromatografi. I svenskämnet utnyttjades koncentrationshalvdagar för bl.a. att kunna göra teaterbesök.

I ett protokoll från ett möte mellan gymnasieinspektör Nilsson, skolinspektör Wiberg och Stenbocksskolans samhällskunskapslärare (1967) berättas hur de båda lärarna som under året undervisat årskurs 1 i historia och samhällskunskap koncentrationsläst de båda ämnena och på så sätt arbetat med ett ämne i taget, "vilket bl.a. de som inte hade samhällskunskap beklagade".

Vid samma ämneskonferens påtalades också

att de flesta elever inte behärskar den studieteknik, som är nödvändig för att långläxorna skall bli ändamålsenliga. Oftast väntar eleverna till

sista dagen med att läsa in hela läxan. En noggrann genomgång av avsnitten under lektionerna ansågs därför väsentlig.

Specialarbetet var en ny arbetsuppgift för eleverna i det nya gymnasiet. Frågan tas upp vid flera ämneskonferenser. Gymnasieinspektörerna Nils Slunga och Gunnar Richardsson fick bl.a. följande frågor från skolans lärare i historia och samhällskunskap:

Hur ofta bör läraren ta kontakt med sina elever? Kan inte läraren drabbas av en alltför stor arbetsbörda? Hur skall man kontrollera om en skriftlig redogörelse är plagiat? Varför utdelas inga betyg?

Inspektörernas svar var att eleverna själva skulle söka upp sina lärare, att arbetena skulle fördelas så att ingen lärare fick för många och att läraren själv fick bedöma om ett arbete skulle godkännas eller underkännas. Plagiat kunde vara svårt att upptäcka, men inspektörerna menade att, ”en enkel stilanalys” ofta räcker ”för att man skall avslöja sådant fusk.”

Femdagarsvecka

Under 1967 började skolstyrelsen i Ulricehamn planera för införandet av femdagarsvecka. Vid ett möte med Stenbocksskolans föräldraförenings (sedermera Föreningen Hem och skola) styrelse informerade rektor Ljungbo om planerna. Järnvägsförbindelserna och rasternas längd lyftes fram som problem. Lediga lördagar skulle nämligen innebära att rasterna mellan lektionerna i flera fall skulle förkortas från tio till fem minuter för att alla lektioner skulle rymmas på fem dagar. Styrelsens ordförande Bertil Stolt ifrågasatte ”om samma resultat uppnås med 5 veckodagar, som med nuvarande undervisning”. Alf Sjögren, som representerade elevrådets styrelse, ifrågasatte lämpligheten av att ha så korta raster. Efter överläggning beslöt styrelsen att tillstyrka skolstyrelsens förslag men också att rekommendera eleverna att hjälpa lärarna på rasterna med förberedelser inför laborationer och andra förberedelsekrävande lektioner. Femdagars skolvecka infördes höstterminen 1968.

Fackskola

Parallellt med yrkesutbildningsberedningen och gymnasieutredningen arbetade också fackskoleutredningen; syftet var att inrätta en fortsättningsutbildning som

kunde fungera som ett alternativ till yrkesskola och gymnasium. Utredningen föreslog en tvåårig utbildning med stora inslag av allmänna ämnen, men samtidigt förberedande för yrkeslivet, om än inte lika direkt som yrkesskolan.

1969 startade på Stenbocksskolan två fackskoleklasser på social respektive ekonomisk linje med sammanlagt 58 elever. Några nya elever togs inte in 1970.

Regler

När samrealskolan inrättades fanns tre nationellt fastställda regler, eller ordningsföreskrifter, som lyftes fram särskilt i skolans katalog:

1. Lärjunge får icke bevista teater- eller cirkusföreställning, offentlig danstillställning eller annan dylik nöjeställning och ej heller besöka restaurang eller biljard, såvida det icke sker i målsmans sällskap eller med rektors särskilda tillstånd.
2. All tobaksrökning utomhus och å offentliga lokaler är lärjunge förbjuden.
3. Det är lärjunge förbjudet att utan giltig anledning vistas utomhus under tiden 1 oktober-31 mars efter kl. 9 em. samt under tiden 1 april-30 september efter kl. 10 em.⁶³

Det kanske kan förefalla anmärkningsvärt att de enda regler som skolan valde att uttrycka i ett sådant här sammanhang i så stor utsträckning rörde vad vi kan tycka är elevernas privatliv. 34 år senare har ordningsregler och -föreskrifter utvecklats en del, och mer kopplats till elevernas tid i skolan. Nedan följer ett utdrag från 1962 års skolkatalog:

ALLMÄNNA ORDNINGSGREGLER

1. Lärjunge skall vinnlägga sig om sanningskärlek, flit och goda seder samt visa vördnad för allmän lag och fastställd ordning.
2. Det åligger lärjunge att visa aktning och lydnad för lärare och annan läroverkets personal.
3. Med varandra skall lärjungarna leva i fördragsamhet och sämja; all våldsam och skymfande behandling är förbjuden.
4. Även utanför läroverket liksom under ferier skall lärjunge iakttaga ett anständigt uppförande.
5. Lärjunge skall infinna sig till undervisningen på utsatt klockslag, försedd med nödiga läroböcker, och iakttaga ordning och städat uppträdande samt följa undervisningen med uppmärksamhet.
6. Lärjunge bör avhålla sig från sådana nöjen och njutningsmedel, som kan inverka skadligt på hans kroppsliga eller andliga utveckling och hälsa och

---

⁶³ Katalog över Samrealskolan i Ulricehamn, höstterminen 1932.

bör i all synnerhet tänka på de faror, som tobaksrökning och förtäring av alkoholhaltiga drycker medför för barn och ungdom.

7. Tillräcklig och regelbunden sömn är ett nödvändigt villkor för framgångsrikt arbete. Lärjunge bör därför ej vistas ute utan giltig orsak efter kl. 22 dag före skoldag.

8. Rasterna i skolan bör användas till vila och avkoppling helt ute i friska luften.

Ordningsföreskrifter

1. Tobaksrökning är förbjuden inom skolans närmaste omgivning under skoltid samt i övrigt, då lärjunge står i under skolans direkta ledning, såvida icke rektor eller lärare ger särskilt tillstånd.

Lärjunge som fyllt 17 år kan av rektor med uppvisande av målsmans medgivande tillåtas röka på av rektor anvisad plats.

2. Lärjunge skall iakttaga varsamhet, så att skolans lokaler och materiel icke skadas. Sker ändock skada å skolans tillhörigheter, skall detta anmälas till rektor, klassföreståndare eller vaktmästare, varefter frågan om ersättnings-skyldighet prövas.

3. Att skrika eller vissla eller på annat sätt föra ljud inom läroverks-byggnaden är ej tillåtet. Lärjunge uppmanas att ej skräpa ned vare sig i skolans lokaler eller på skolgården. Onödigt skrivande eller ritande på skrivtavlan får ej förekomma.

4. Vid rastens början skall lektionssalar och trappor snarast lämnas fria och lärjungarna begiva sig till rasthallen eller förbindelsegången. Om vädret tillåter, är det lämpligast att tillbringa rasten i det fria.

Realskolans elever skall därvid använda dörrarna till inre skolgården och vistas på denna under rasten. Vid första inringningen efter rast skall lärjunge skyndsamt begiva sig till sin lektionssal. Efter andra inringningen skall stillhet och tystnad iakttagas.

5. Cyklar skall ställas i cykelställen och får ej parkeras längs gatorna i skolans omgivning. Lärjunge må icke under lektionstid parkera sitt motorfordon på parkeringen vid Stenbocksgatan framför skolbyggnaden.

6. Lärjunge skall ej förvara pengar eller andra värdesaker i ytterplagg i kapprum eller korridorer.

Vidare fanns i katalogen en särskild förteckning över ordningsmans skyldigheter samt särskilda ordningsregler vid skrivning. Notera att förbudet mot att vara ute sent om kvällarna ändrats till en rekommendation som motiveras med behovet av vila.

1968 hade ordningsreglerna lyfts ur skolans katalog. Ett klart uttryck för ett mer informellt klimat i skolan och samhället i stort.

Tingsholmsgymnasiet

Att lokalfrågan länge hade utgjort ett gissel har vi behandlat tidigare. Frågan hade bara fått en kortsiktig lösning i och med de om- och tillbyggnationer som gjordes 1961-1963. Som en följd av såväl ett fortsatt växande elevantal som stundande skolreformer behövde inte bara Stenbocksskolan byggas om ytterligare, utan det stod också klart att en ny skola måste uppföras för det gymnasiala stadiet.

1964 bildades en byggnadskommitté med uppdrag att leda arbetet med att bygga en ny skola för gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan. Kommittén bestod av skolstyrelsens ordförande Gunnar Högborn (ordförande) (f. 1921), drätselkammarens ordförande Hugo Fast (vice ordförande) (1904-1967), rektor Erik Ljungbo (sekreterare) och, som ledamöter, före skolvaktmästaren och tidigare stadsfullmäktigeordföranden Gustav Andersson (1904-1985), disponent Carl G. Grenås (1910-1997) samt Per Rosell (1910-2005). Hugo Fast avled 1967 och efterträddes då av drätselkammarens nye ordförande Gunnar Forsblad (1908-1981). Kommittén uppdrog ganska omgående åt arkitekten Lars Erik Magnusson (f. 1921) – bördig från trakten och vid den här tidpunkten verksam i Mönsterås – och dennes firma Lars Erik Magnusson Arkitekt AB, att påbörja ritningsarbetet. 1966 presenterades skissritningar, som skickades till Skolöverstyrelsen för förhandsgranskning och godkännande. Den 20 december 1966 fattade stadsfullmäktige beslut om att uppföra lokaler för en ny gymnasieskola på Tingsholmsområdet⁶⁴ och bygglov beviljades året därpå.⁶⁵

Byggnadskommittén hade en grannlaga arbetsuppgift att hantera; det handlade om ett ledningsarbete som rörde såväl övergripande byggnadskonstruktion, vatten, avlopp, sanitet, ventilation och energiförsörjning som lokalernas belysning, inredning, färgsättning och utsmyckning. För det senare fick arkitekt Magnusson i uppdrag att söka kontakt med konstnären Rune

---

⁶⁴ Redan 1957 dryftades i stadsfullmäktige idén att använda Tingsholmsområdet som plats för en ny skola. Då handlade det om den nya yrkesskola som 1964 uppfördes vid Grönahögsvägen/Stenbocksgatan. Ursprungligen hade man tänkt bygga den nya gymnasieskolan närmare villabebyggelsen, på Stombergs åker (området mellan Rektorsvägen, Rådhusgatan och Källgatan), men eventuella framtida utbyggnadsbehov gjorde att en plats längre österut kom att föredras.

⁶⁵ Samtidigt fattades beslut om att bygga om yrkesskolan och Stenbocksskolan för nioparallell högstadieskola ”i huvudsaklig överensstämmelse med av samme arkitekt [...] uppgjorda ritningar”. Utdrag av protokoll vid sammanträde med byggnadskommittén för gymnasieskola i Ulricehamn, 1968-02-05.

Claesson, som efter beslut av kommittén senare fick uppdraget att i skolmatsalen utföra en relief i koppar.⁶⁶

Enligt tidsplanen skulle byggnadsarbetet sättas i gång i november 1967 med målsättningen att ha lokalerna färdiga i juli 1969. Något försenat kom byggnationen av etapp I (huvudbyggnaden) igång först under 1968; de första spadtagen togs av två elever – Göran Boger och Carina Martinsson.

Som lokaler för verkstadsutbildningarna (etapp II) hade arkitekt Magnusson föreslagit fyra paviljonger, vilket godkändes av stadsfullmäktige men inte av Skolöverstyrelsen, som av flera skäl menade att en större hall vore lämpligare; ändringar fick göras och arbetet försenades ytterligare.

I december 1968 gick takläggningsarbetet av etapp I mot sitt slut och den 19 december anordnade byggnadskommittén taklagskaffe med luciaframträdande i skolmatsalen; i oktober 1969 genomfördes slutbesiktningar av etapp I och samma termin hade viss utbildningsverksamhet – ekonomiundervisning – flyttat in i skollokalerna.⁶⁷

Slutnotan för uppförandet av den nya skolan stannade på 15,3 miljoner kronor (114 miljoner kronor i dagens (2009) penningvärde), fyra miljoner dyrare än planerat; statsbidrag täckte 40 procent av kostnaderna.

Arbetsnamnet på den nya skolan var länge rätt och slätt ”Gymnasium och fackskola” men i januari 1969 föreslog skolstyrelsens fastighetsavdelning att skolan från och med att de nya lokalerna togs i bruk skulle benämnas Tingsholmsgymnasiet. Skolstyrelsen och drätselkammaren tillstyrkte förslaget innan beslut om namnet togs av stadsfullmäktige.⁶⁸

Gunnar Högborn berättar att Skolöverstyrelsen inte uppskattade att man med skolornas namn gjorde skillnad på olika skolformer. Ett namn som Tingsholmskolan skulle enligt denna uppfattning varit att föredra men detta negligerades alltså i Ulricehamn.⁶⁹

---

⁶⁶ Byggnadskommittén 1968-06-24

⁶⁷ Skolöverstyrelsen föredrog enplansbyggnader och ville inte bevilja något annat ens för en sluttande stad som Ulricehamn. Byggnadskommittén hade därför föreslagit en tvåvånings souterrängbyggnad utan förbindelser mellan de två våningarna. Detta skulle innebära att skolbyggnaden kunde räknas som två enplansbyggnader. I strid med vad de officiella ritningarna visade byggdes sedan tre trapphus som förband de båda ”byggnaderna”. Skolöverstyrelsens representant blev smått konfunderad vid besiktningen när han märkte att de officiella ritningarna inte stämde med verkligheten, men kunde sedan bara skratta åt tilltaget.

⁶⁸ Skolstyrelsens fastighetsavdelning 1969-01-29, skolstyrelsen 1969-02-29, drätselkammaren 1969-02-26, stadsfullmäktige 1969-03-18.

⁶⁹ I samma anda hade läroverkets namn tidigare ändrats till Stenbocksskolan, Ulricehamns folkskola blev Bogesundsskolan. Enligt tidens sed skulle också skolor helst uppkallas efter sitt läge (stadsdel eller motsvarande) eller efter någon för orten betydelsefull person. Exempel på detta är Bäckängsgymnasiet, tidigare Borås högre allmänna läroverk och Sven Eriksonsgymnasiet, som 1963-1966 hette Borås tekniska gymnasium.

Under jullovet 1969 hjälpte elever till med flytten från Stenbocksskolan och i januari 1970 kunde gymnasium och fackskola ta de nya lokalerna i bruk; yrkesskolan flyttade en termin senare. Någon invigning blev det inte men väl ett öppet hus, först för stadsfullmäktige, drätselkammaren och skolstyrelsen, sedan för allmänheten. Visningarna organiserades av Lions club.

I Ulricehamns Tidning beskrevs den nya skolan:

Skolan är uppbyggd kring två innergårdar och på grund av markens lutning har man fått en souterrängvåning. Två längsgående korridorer, drygt 100 meter långa i det övre planet förbinds med tre tvärkorridorer, och kring detta korridorsystem är så de olika undervisningslokalerna grupperade. [...]

Byggmetoden är en kombination av element- och platsbygge och konstruktionen är i båda etapperna sådan att mellanväggarna är oberoende av det statiska. Detta för att byggnaden skall bli så flexibel som möjligt, ett starkt krav på skolbyggnader i detta reformernas tidevarv. [...]

För eleverna är det på många sätt väl sörjt i den nya skolan. Förutom de trivsamma och ändamålsenliga undervisningslokalerna finns det flera mindre rum dit de kan dra sig undan för studier under håltimmar.

”Skööönt och lugnare och bättre att slippa de yngre i realskolan, som vanligtvis är mitt uppe i sina anpassningsproblem”, berättade i samma artikel de två eleverna Gunilla Axäll och Kerstin Mårtensson. Biblioteket och cafeterian uppskattades särskilt, men gymnastikundervisningen tyckte tjejerna var könsdiskriminerande, eftersom pojkarna fick ha sin gymnastik på Tingsholm, medan flickorna fick vara på Stenbock.

Bland lärarna samtalade tidningens reporter med fysiklektorn Lars Löwenberg, som hade svårt att dölja sin entusiasm: ”Det har varit fantastiskt roligt att så här från grunden bygga upp en institution. Behovet är ju mycket mer uttalat än mot förr i undervisningen.” En del material hade tagits med från Stenbocksskolan men ungefär 100 000 kr hade gått åt för att köpa in ny utrustning till fysikinstitutionen.

Gymnasiereformen i praktiken

1968 års gymnasiereform, genomförd höstterminen 1971, innebar som tidigare behandlats att de tre skolformerna yrkesskola, gymnasium och fackskola slogs samman till en ny skolform som fick 22 linjer och namnet gymnasieskola. 13 linjer startade i Ulricehamn.

Yrkeslinjerna blev tvååriga, liksom tre linjer som motsvarade fackskolans utbildningsvägar. Gymnasiets fem tre- till fyraåriga teoretiska linjer bevarades i den nya skolformen. Avslutad folkskola krävdes för att antas till yrkeslinjerna, medan realexamen eller avslutad grundskola gällde som behörighetskrav för övriga linjer.

Svenska och gymnastik var gemensamma ämnen för alla linjer, men gymnastik var det enda ämnet som alla elever studerade enligt samma kursplan. För flera ämnen, som t.ex. svenska och matematik fanns flera olika kursplaner. I svenskundervisningen tillämpades en kursplan på tvååriga linjer, en annan på tre- och fyraåriga. Matematikundervisningen reglerades av tre kursplaner: en för tvåårig teknisk linje (som inte fanns på Tingsholmsgymnasiet), en annan för övriga tvååriga linjer samt en för de tre- och fyraåriga linjerna, men med skillnader i timtal och vilka moment som skulle behandlas.

Gemensamma ämnen på tre- och fyraåriga linjer var svenska, gymnastik, engelska, matematik, historia, samhällskunskap, religionskunskap och B-språk (fortsättningsspråk).

På alla yrkeslinjer studerade eleverna svenska, gymnastik, arbetslivsorientering och ett eller flera yrkesämnen; därutöver skulle eleverna välja att läsa minst ett av ämnena matematik, engelska, B-/C-språk (fortsättnings- eller nybörjarspråk), musik/teckning, religionskunskap och samhällskunskap.

Ekonomisk linje

Sex elever började treårig ekonomisk linje 1971; tillsammans med 15 elever på teknisk linje utgjorde de en klass. Linjens innehåll förblev efter reformen oförändrat, vilket innebar att det i Ulricehamn fanns tre grenar att välja på: ekonomisk-språklig, katedral och distributiv gren. På katedral gren studerades redovisning och på distributiv gren distribution. Rättskunskap var obligatoriskt på dessa grenar, men på ekonomisk-språklig gren kunde detta ämne bytas ut mot praktiskt sekreterarbete. I övrigt studerade eleverna på ekonomisk linje samma ämnen men antalet timmar varierade en del mellan de olika grenarna.

För linjen gemensamma ämnen var C-språk (nybörjarspråk), psykologi, naturkunskap, företagsekonomi, administration, maskinskrivning och stenografi.

Företagsekonomi var linjens största ämne. Målen för ämnet såg ut som följer

Genom studierna skall eleverna
skaffa sig kunskaper om företagets mål, verksamhet och kontakter med
samhället i övrigt,
lära sig tillämpa grundläggande metoder för budgetering, redovisning och
kalkylering,
uppnå insikt i samspelet mellan olika led i företags ekonomiska [sic!] planering, redovisning och kontroll,
göra sig förtrogna med marknadsföringens metoder och villkor,
skaffa sig kunskaper om distributionens struktur och servicefunktioner,

lära sig använda datorn i ekonomiska rutiner samt grundlägg förmågan att förstå och bedöma olika företeeser, problem och utvecklingstendenser av betydelse för företaget.

Huvudmoment

Olika slag av företag.

Företaget i samhället.

Verksamheten i företag.

Anställning och utbildning.

Planering av företags verksamhet.

Ekonomiska och sociala konsekvenser av beslut.

Marknaden för varor och tjänster.

Distributionens uppbyggnad.

Samhället och marknadsföring.

Marknadsföring.

Inköp.

Budgetering.

Redovisning och rapportering.

Kalkylering.

Datortillämpningar. (LGY70, 1983)

Naturvetenskaplig linje

En klass om 30 elever började N-linjen 1971. I timplanen hittar vi C-språk, filosofi, psykologi, fysik, kemi, biologi, konst- och musikhistoria och musik eller teckning. Matematikkursen var linjens största. Målen för linjerna N och T såg ut som följer:

Eleven skall genom undervisningen i matematik bli väl förtrogen med några väsentliga matematiska begrepp och metoder, förvärva färdighet i att tillämpa matematiska begrepp och metoder samt uppöva färdigheten i numerisk räkning även med tekniska hjälpmedel.

Huvudmoment

Numerisk räkning med tal i bråk- och decimalform.

Några enkla satser om cirkeln och månghörningar, likformighet samt några enkla konstruktioner med passare och linjal.

Sinussatsen cosinussatsen, enhetscirkeln, additionssatserna.

Lösning av ekvationer, ekvationssystem och olikheter med grafisk-numeriska metoder.

Proportionalitet, räta linjens ekvation.

Gränsvärdesbegreppet.

Studium av grafer och derivator till polynomfunktioner, enkla rationella funktioner, potensfunktioner, exponential- och logaritmfunktioner samt trigonometriska funktioner.

Derivata av sammansatt funktion, produkt och kvot

Omformning av enkla bokstavsuttryck, faktorsuppdelning av andragsgradspolynom.

Algebraisk lösning av ekvationer av första och andra graden och linjära ekvationssystem.

Potens- och logaritmlagar.

Integralbegreppet.
Volym av cylinder, kon och rotationskroppar.
Areaberäkning.
Sannolikhetsbegreppet.
Datalära, tolkning och skrivning av enkla program, enkla numeriska metoder för ekvationslösning och integralberäkning.
Minst två av följande alternativa områden: Komplexa tal, integrationsmetoder, differentialekvationer, fördjupad sannolikhetslära, vektorer, serier.
(LGY70, 1983)

Teknisk linje

Eleverna på teknisk linje kom även fortsättningsvis att läsa årskurs 3 och 4 i Borås. Förutom ämnen gemensamma för alla teoretiska linjer studerade eleverna under åren på Tingsholmsgymnasiet fysik, kemi och teknologi. Matematik och teknologi var de två största ämnena.

Genom undervisningen i teknologi skulle eleven

skaffa sig elementära kunskaper i de för samtliga tekniska grenar gemensamma grundläggande tekniska ämnesområdena och förstå sambandet mellan dessa,
utveckla förmågan att självständigt och systematiskt använda sig av det samlade kunskapsstoffet,
förbereda sig för ingenjörsteknisk arbetsmetodik,
utveckla rittekniska färdigheter samt
förvärva förtrogenhet med ingenjörens vanligaste arbetshjälpmedel.

Huvudmoment
Materiallära.
Tillverkning.
Konstruktionselement.
Mekanik.
Hållfasthetslära.
Ritteknik och projektionslära. (LGY70, 1983)

Humanistisk linje

Eleverna på humanistisk linje bildade en klass tillsammans med samhällsvetarna. På linjen fanns halvklassisk, estetisk och social variant. Linjens ämnen var C-språk, filosofi, psykologi, naturkunskap, konst- och musikhistoria, musik eller teckning samt latin eller allmän språkkunskap.

Latin, som var linjens mest omfattande ämne, hade följande mål:

Eleven skall genom undervisningen i latin
skaffa sig förmågan att förstå lättare latinsk text,
orientera sig om latinets betydelse som kulturspråk såväl i antik som efterantik tid samt

skaffa sig kunskap om den antika kulturen.

Huvudmoment

Textläsning: antika och efterantika texter.

Grammatik: formläran och de partier av syntaxen som är nödvändiga för textförståelsen.

Ordkunskap och ordbildningslära.

Realia. (LGY70, 1983)

Samhällsvetenskaplig linje

Samhällsvetenskaplig linje skilde sig framförallt från humanistisk linje på en viktigare punkt: mer matematik och naturkunskap istället för latin eller allmän språkkunskap. Lärokurserna i matematik och samhällskunskap var de mest omfattande. Även på samhällsvetenskaplig linje fanns estetisk och social variant.

Social och ekonomisk linje

Fackskolans tvååriga linjer, social, ekonomisk och teknisk linje, överlevde gymnasiereformen. De båda förstnämnda startade i Ulricehamn. 42 elever togs in på social linje som därmed blev skolans största linje det läsåret; 30 elever bildade en egen klass och övriga utgjorde en klass tillsammans med 16 elever på tvåårig ekonomisk linje.

På social linje genomgick eleverna utbildning i svenska, engelska, historia, religionskunskap, samhällskunskap, matematik, naturkunskap, maskinskrivning och kontorskunskap, musik eller teckning, gymnastik och tillvalsämne. I timplanen för ekonomisk linje ingick stenografi och företagsekonomi istället för natur- och socialkunskap.

Konsumtionslinje och hemteknisk skola

De nya yrkeslinjerna hade alla någon motsvarighet i yrkesskolans utbildningar. Hemtekniska skolan, tidigare husmodersskolan, fick som s.k. specialkurs vara kvar vid gymnasieskolan till och med 1980. Utbildningen bestod av matlagning, hemvård, barnvård, sömnad och vävnad. Samtliga elever var tjejer.

Även konsumtionslinjen hade rötterna i yrkesskolans hemtekniska skola. På Tingsholmsgymnasiet inrättades linjen med grenen konsumtion med hemvårdsinriktning. I timplanen för konsumtionslinjen hittar vi familjekunskap, konsumentkunskap, bostads- och miljökunskap, textilkunskap, hälsa och hygien, ekonomikunskap, vårdkunskap, barnkunskap och kostkunskap.

Kostkunskap var linjens största ämne. Lärokursens huvudmoment var kosten och hälsan, näringskunskap, livsmedelskunskap, materialkunskap, matlagning och arbetsorganisation, rationalisering, produktionsteknik, planering av olika kosthåll, utrustning för handikappade och arbetsplatsens skyddsfrågor.

Lärare i ämnet på 70-talet var Anna Greta Björklund, Anita Elmerfeldt och Anneli Pietiläinen.

Distributions- och kontorslinje

På distributions- och kontorslinje fanns gren för distribution respektive kontor och på den senare siffer- och skrivvariant. Första året hade gemensamt innehåll. Linjens ämnen var företagsekonomi, maskinskrivning, distributionskunskap, kontorskunskap, konsument- och varukunskap, maskinräkning och maskinbokföring, distributionspraktik och kontorspraktik.

Målen för ämnet kontorskunskap såg ut som följer:

Eleven skall genom undervisningen i kontorskunskap
Förvärva viss kännedom om kontoret som arbetsmiljö och om olika kontorsrutiner,
skaffa sig färdighet att använda kontorstekniska hjälpmedel samt förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning.

I maskinräkning och maskinbokföring skulle eleven

skaffa sig färdighet att använda olika vanligen förekommande typer av additions- och kalkylmaskiner
förvärva kännedom om olika typer av bokföringsmaskiner, samt öva sig att använda bokföringsmaskiner av additionstyp.

Vårdlinje

16 elever började 1971 på vårdlinjens gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård. Innan en andra årskurs inrättades 1981 fick eleverna läsa andra året på Älvsborgs läns landstings centrala vårddyrkesskola i Borås. Landstinget var linjens huvudman. Vårdlinjens ämnen i årskurs 1 var vårdkunskap, vårdpraktik, psykologi, socialmedicin, anatomi och fysiologi, mikrobiologi och hygien, sjukdomslära och farmakologi.

Under det första årets studier i vårdkunskap skulle eleverna

skaffa sig grundläggande kunskap om människokroppens byggnad och funktioner,

skaffa sig kännedom om hygieniska faktorerens betydelse för hälsotillståndet och grundläggande kunskap om åtgärder för personlig hygien och hälsovård samt för hygien på arbetsplatsen,
skaffa sig kännedom om samhällets vårdorganisation och vårdformer,
skaffa sig kännedom om de vanligast förekommande sjukdomstillstånden och om åldrandets funktionsförändringar och sociala förändringar,
skaffa sig kunskap om olika principer och metoder för grundläggande vårduppgifter samt
förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning.

El-teleteknisk linje

Fem elever började 1971 gren för elektriker på el-teleteknisk linje; året därpå inrättades också gren för telereparatörer, vilken lockade nio elever. På elektriker-grenen började det året åtta elever. De båda grenarna bildade två klasser. Studierna i el-teleteknik omfattade mellan 27 och 35 av veckans 38 lektionstimmar. Senare startade även en automationsgren.

Målen för huvudämnet såg ut som följer:

Eleven skall genom undervisningen i el-teleteknik
Inhämta kunskaper om arbetsuppgifterna inom linjens yrkesområden,
Skaffa sig grundläggande färdigheter att utföra olika arbetsuppgifter,
Utveckla förmågan att rätt använda informationer och data i instruktioner, scheman, ritningar och tabeller,
Förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning, speciellt rörande elektriska anläggningar,
Utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt
Förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandenas föränderlighet.

Huvudmoment
Verktyg, maskiner, instrument och material.
Tillverkning av detaljer.
Montering, förbindning och installation.
Förebyggande underhåll, mätning, felsökning och reparation.
Justering, kalibrering och kontroll.
Arbetsplatsens skyddsfrågor.

Fordonsteknisk linje

På fordonsteknisk linjes gren för bilmekaniker fanns åtta platser. Ämnet fordonsteknik utgjorde 27-30 lektionstimmar per vecka i årskurs 1, 32-35 timmar i årskurs 2.

Enligt målen för fordonsteknik skulle eleven

skaffa sig kunskaper om fordons och maskiners konstruktion, funktion och verkningsätt,
skaffa sig grundläggande färdigheter att utföra servicearbeten,
utveckla förmågan att inhämta informationer genom anvisningar, instruktioner, tabellmaterial o dyl,
förvärva insikt om vad som enligt lag och föreskrifter i övrigt krävs i fråga om funktionsdugligheten beträffande fordon, arbetsmaskiner [...],
förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning,
utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt
förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandenas föränderlighet.

Huvudmoment

Material, maskinelement, verktyg och apparater, hållfasthets och konstruktionsbegrepp, mekanik.

Service- och reparationsteknik.

Drivaggregat. Regler- och manöversystem. Belysnings- och signalanordningar. Karosseri och motsvarande.

Besiktning, analys och diagnostisering.

Arbetsplatsens skyddsfrågor.

Eleverna på fordonslinjen deltog varje år under perioden 1972-1993 i Motorbranschens riksomfattande centrala slutprov. Vid fem tillfällen blev en tingsholmselev bästa elev i riket (i konkurrens med ca 2500 elever) och klassen placerade sig etta tolv gånger och tvåa sju gånger i konkurrens med ca 150 andra klasser.

Verkstadsteknisk linje

På verkstadsteknisk linje hette huvudämnet verkstadsteknik och precis som på el-teleteknisk och fordonsteknisk linje omfattade ämnet 27-35 veckotimmar.⁷⁰

På Tingsholmssgymnasiet fanns 16 platser på gren för verkstadsmekaniker.

Målen för den verkstadstekniska utbildningen såg ut som följer

Eleven skall genom undervisningen i verkstadsteknik
inhämta kunskaper om förekommande maskiner och material samt om olika vid arbetsprocesserna använda utrustningar, verktyg och mätdon,
skaffa sig grundläggande färdigheter att utföra olika arbetsuppgifter,
utveckla förmågan att rätt använda och tolka informationer och data i anvisningar, instruktioner, ritningar o dyl,
förvärva insikt om säkerhetsföreskrifter av olika slag och deras tillämpning,
utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt
förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandenas föränderlighet.

---

⁷⁰ Variationen i timtalet för yrkesämnena berodde på omfattningen på studierna i ämnesgruppen matematik, engelska, B-/C-språk, religionskunskap, musik/teckning och samhällskunskap, som varierade beroende på elevernas val.

Huvudmoment
Maskiner och verktyg.
Material.
Mätdon och mätmetoder.
Verkstadsmekaniska arbeten.
Plåt- och svetsarbeten.
Arbetsplatsens miljöfrågor.

Ämneskonferens

I Tingsholmsgymnasiets arkiv finns protokoll från ämneskonferenser i samtliga ämnen för perioden 1968-1982 bevarade. I detta kapitel skall jag presentera ett axplock av vad som togs upp vid några av dessa konferenser.

Svenska

Läsåret 1970/71 utgjordes svensklärarkollegiet av Lars Holmberg, Runa Jonsson, Ingemar Lahrin, Stina och Hugo Ljuncrantz samt Birgit Selander. Närvarade vid konferenserna gjorde också rektor och två elevrepresentanter. Ämneskonferens hölls ungefär en gång per termin.

Som läroböcker i årskurs ett på treåriga linjer användes *Svenska för gymnasiet åk 1*, lärobok, antologi och studiebok, av Brodow, Edqvist, Kavaleff och Öh och *Praktisk svensk språklära* av Bengt Holberg.

Höstterminen 1971 fördes diskussioner om den skönlitterära läsningen. Konferensen beslöt att fyra hela verk skulle läsas i årskurs 1 och 3. Ett av verken i årskurs 1 skulle vara en isländsk saga. I årskurs 2 lästes två verk på hösten och på våren dramer.

Samma termin beslöt konferensen att köpa Ibsens *Ett dukkehjem*, Voltaires *Candide* och *Gunnlaug Ormstungas saga*.

Några år senare diskuterades olika tekniska hjälpmedel. Man framhöll behovet av att låta eleverna såväl se som höra sig själva. Huvudläraren, lektor Birgit Selander, åtog sig att undersöka möjligheten att hyra en TV-kamera: ”Som stöd för behovet åberopades förre statsministern Tage Erlander: ’Varje människa behöver någon gång både se och höra sig själv.’”

Historia

Under nästan hela 70-talet togs de olika kursplaneringarna upp vid ämneskonferenserna. Följande avsnitt behandlades under läsåret 1971/72 i årskurs 2 på humanistisk linje: industriella revolutionen i England, amerikanska revolutionen, franska revolutionen, ”Europa i stöpsleven” (Napoleontiden), ”Det metternichska systemet”, politiska ideologier, nationella, politiska och ekonomiska frihetsrörelser, nationalism, konservatism och liberalism i Norden, ”Folkviljans år” (1848), ”Kolossen på lerfötter. Två nya nationalstater i mitten av Europa”, ”En nationalstat i fjärran Östern” och ”den nordamerikanska kontinenten”. Vårterminen bestod av betingsläsning och behandlade tiden fram till andra världskriget (se avsnittet om 1966 års gymnasiereform.)

På treåriga linjer användes under senare delen av 1970-talet Graninger och Tägils *Historia i centrum och periferi*. Vid flera tillfällen anför elevrepresentanterna att boken är för svår, vilket till slut ledde till att boken byttes ut.

Historielärarkollegiet utgjordes under läsåret 1976/77 av Runa Jonsson, Gun Price-Holmberg, Bo Munthe, Sune Persson och Åsemor Lie.

Matematik

När censorsinstitutionen och studentexamen avskaffades togs tillsynsansvaret över av s.k. gymnasieinspektörer som reste land och rike runt för att granska undervisningens kvalitet. I april 1972 fick matematiklärarna på Tingsholmsgymnasiet besök av gymnasieinspektörerna Sven Hilding och Kjell Avrin.

Vid mötet föreslog Avrin att eleverna borde ”ges mer tillfälle till muntlig aktivitet genom muntlig problemlösning och problemlösning vid tavlan”. Även grupparbetet efterlystes av gymnasieinspektören. Självstudier rekommenderades också; enligt Sven Hilding ”blir behållningen i längden större”. Hermods läromedel rekommenderades; självstudierna, menade han, borde varvas med lärarledd undervisning.

Matematiklärarna detta läsår var Reidar Lie, Lars Löwenberg, Sture Ljunggren, Ulla-Maud Johansson, Staffan Mattson och Ingvar Kärrsmyr. Elevrepresentanter vid mötet med gymnasieinspektörerna var Stefan Fägerhall, Herman Larsson och Thomas Börsbo.

På 70-talet användes en tid räknestickan Fuji 1200 för elever på N- och T-linjerna. Elevrepresentanter tipsade lärarna om räknestickor på EPA; enligt lärarna kunde dessa möjligen hålla måttet för linjerna H, S, E och de tvååriga linjerna. 1974 togs beslut om att köpa in ”en räknemaskin med kapacitet för trigonometri, rotutdragning, exponentialfunktioner och logaritmer”.

På de studieförebredande linjerna användes läroboken *Matematik för gymnasieskolan* av Nyman och Emanuelsson, på yrkesförberedande linjer bl.a.

Yrkesräkning för verkstadsmekaniker, Yrkesräkning för bil- och motoryrken och Matematik för gymnasiet tvååriga linjer.

Ämneskonferensen bestämde särskilt några gånger under 70-talet att planeringen av matematikundervisningen på yrkeslinjerna skulle ske i samråd mellan matematiklärare och yrkeslärare.

Biologi

I protokollen från ämneskonferenser i biologi behandlas en del frågor om läroböcker och kursplanering. Under läsåret 1973/74 hette lärarna i biologi Uno Johannesson och Gunborg Svensson (huvudlärare). Det året studerades följande områden i årskurs 3 på N-linjen (antalet lektioner anges inom parentes): biokemi (9), cellens byggnad (5), vatten- och ämnestransport (7), cellens energi- och ämnesomsättning (14), information och tillväxt (15), retbarhet (9), etologi (6), ekologi (20), evolution (9). Som lärobok användes *Biologi för gymnasiet* av Nyholm, Suneson och Österlind.

Kontorsteknik, maskinskrivning och stenografi

För lärarna i handelsämnen innebar gymnasiereformen till början en del svårigheter. Ämnet kontorsteknik hade utökats och det förutsatte ett utökat arbetsmaterial, men brist på nya läroböcker gjorde att en del av planeringen fick skjutas på framtiden.

Rörande maskinskrivning hade lärarna efter några veckor gjort erfarenheten att många elever hade goda förkunskaper, vilket påkallade ett behov av individualiserad undervisning med tilläggsuppgifter. Ny materiel behövdes: såväl manuella som elektriska skrivmaskiner måste införskaffas och manuella kalkylmaskiner skulle bytas ut mot elektroniska räknemaskiner.

Fler elektriska skrivmaskiner var annars ett återkommande önskemål under 70-talet (Skolöverstyrelsen rekommenderade att hälften av maskinerna borde vara elektriska), likaså åtgärder mot bullerstörningar i maskinskrivningssalen. För att lösa problemet med radergummin och raderplån som försvunnit föreslogs vid ett möte att vaktmästaren skulle "få i uppdrag att tillverka en tavla med 30 krokar. Denna skulle placeras på väggen i ms-salen och varje elev skulle efter lektionens slut hänga upp radergummi och plån på en krok."

I klass Dk 1, hösten 1976, innehöll undervisningen i maskinskrivning momenten pappersinsättning, höjdsteg, marginalinställning, skrivmaskinens delar, övningskrivning, inläring av tangentbordet med drillövningar. Terminen avslutades med åtta veckors individualiserad undervisning och säkerhets- och uppställningsprov.

Stenografi skulle eleverna på ekonomisk linje behärska på såväl svenska, engelska som tyska eller franska. Undervisningen innehöll hastighetsträning, s.k. skalövningar, förkortningar, förkortningsprinciper och stenografins historia. ”Eleverna får till stor del träna hastighet efter diktamen på band”, berättar ett protokoll. Även läsning av tidskriften Stenografen ingick i kursen.

Lärarna i handelsämnen under 70-talet var Gunnel Bäckén, Majken Garelius, Birgitta Molander och Inga Öjerbrand.

Vårdkunskap och barnkunskap m.fl. ämnen

1966 infördes TTF – timme till förfogande, som bl.a. kunde användas till gemensamma samlingar av olika slag, handledning för specialarbetet, folkupplysning och behandling av visst kunskapsstoff utanför ordinarie kursplan.

Något frustrerande för studierektorerna som skulle organisera denna aktivitet kunde egentligen TTF:s innehåll i princip utgöras av vad som helst. ”Hade man tur kunde man få tag på en bra film eller en kille med gitarr”, berättar studierektor Göran Gyllenbring.

I en del fall föll det sig emellertid naturligt att ta upp frågor som annars ingick i vissa kurser. Detta diskuterades en del vid vård- och barnvårdslärares ämneskonferenser. Abort var en sådan fråga; vid ämneskonferenser gjorde man regelbundet upp hur gränsen skulle dras mellan kursinnehåll och TTF. Skolsköterska och kurator behandlade den medicinska aspekten vid TTF och den sociala aspekten tog Inger Andersson upp i barnkunskapen. Samma sak gällde ämnet hälsa och hygien. Preventivmedel togs upp i undervisningen medan könssjukdomar behandlades på TTF-timmar. Även mellan ämnena fanns risk för ”överlappningar”, t.ex. mellan vårdkunskap och hälsa och hygien, vilket påkallade särskild uppmärksamhet och samordning vid konferenserna.

Gymnastik

En studieplan för gymnastikämnet från 1974/75 visar undervisningens olika moment och friluftsdagarnas innehåll. Höstterminsundervisningen bestod av friidrott, bollspel, orientering, simning och dans. Januari månad ägnades åt en hel del vinteridrott. Under läsårets sista veckor inföll en ”utomhusperiod” med bollspel, friidrott, orientering och ”valfria sporter”. Friluftsdagarna utgjordes det läsåret av fem halvdagar med skolmästerskap i orientering, valfria vintersportsaktiviteter respektive bollspel.

En återkommande fråga vid ämneskonferenserna var lokal- och utrustningsfrågorna. Underhållet av t.ex. hopp- och löparbanorna⁷¹ öster om skolan, ned-

---

⁷¹ Några hopp- och löparbanor finns inte mer.

smutsning och skadegörelse efter kvällsaktiviteter, ventilationsproblem i omklädningsrummet och ljudanläggningen i idrottssalen var några problem som gymnastiklärarna hade att brottas med.

Organisationen under 1980-talet

Gymnasial lärlingsutbildning

Mellan 1980 och 1993 bedrevs i Tingsholmsgymnasiets regi en gymnasial lärlingsutbildning inom varierade yrken. Under utbildningstiden, som omfattade två läsår om 40 veckor vardera, var eleverna anställda som lärlingar av företagen som stod för utbildningen. Utbildningens mål var att lärlingen efter utbildningen skulle vara ”fullt utlärd yrkesarbetare och därmed berättigad till yrkesarbetarlön”. Vissa elever hade genomgått tvåårig yrkesförberedande linje före lärlingsutbildningen, andra inte. Sammanlagt ca 60 elever genomgick utbildning till rörmontör, bergarbetare (sprängning), sättare, tryckare (off-set), målare, trädgårdsarbetare, damfrisör, verkstadsmekaniker, möbelsnickare, VVS-montör, plåtslagare, elektriker, golvläggare, bagare/konditor och isoleringsmontör. Ansvarig skolledare var först Paul Hagman, sedan Göran Gyllenbring.⁷²

Social servicelinje

Hösten 1980 inkom rektor vid gymnasiet med en skrivelse till skolstyrelsen med en begäran om att hos Skolöverstyrelsen ansöka om att få påbörja en försöksverksamhet med tvåårig social servicelinje från och med läsåret 1981/1982. Bakgrunden var att man ansåg att utbildningsplatserna på de praktiska linjer som lockade kvinnliga sökande var för få. Vid höstterminens start 1980 fanns det 114 sökande till de 78 platserna på konsumtionslinjen, vårdlinjen och den hemtekniska kursen, och för de 36 som inte kom in på sitt förstahandsval var det svårt att få arbete. En utbildning inom social service, menade man, skulle mot-

---

⁷² Styrdokument, lärlingskontrakt och betygsdokument för gymnasial lärlingsutbildning vid Tingsholmsgymnasiet 1980-1993. Mål för utbildningen: ”Gymnasial lärlingsutbildning syftar till att ge de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna utöva yrket. Utöver de rent yrkestekniska kunskaperna och färdigheterna skall utbildningen i företaget ge erforderlig insikt om frågor som rör miljö, arbetarskydd, försäkringar, arbetsmarknadsparternas roll och uppgift, medinflytande och jämställdhet samt den lagstiftning som reglerar dessa frågor och övriga förhållanden på arbetsplatsen. Eleven skall så långt möjligt ges tillfälle delta och medverka i uppgifter som kan levandegöra och befästa insikterna i dessa frågor.”

svara såväl ungdomarnas intresse som arbetsmarknadens behov. Den sistnämnda ståndpunkten bottnade i ett stundande försök⁷³ att samordna medicinsk och social service vid öppenvård för bl.a. äldre.⁷⁴

Hösten 1981 startade utbildningen. I linjens timplan ingick psykologi, social servicekunskap, kost- och konsumentkunskap, vårdkunskap, barn- och ungdomskunskap samt social servicepraktik.⁷⁵ Linjen fanns kvar på skolan till 1992 då omvårdnadsprogrammet startade.

Bygg- och anläggningsteknisk linje och högre specialkurser

Samtidigt med förslaget om social servicelinje var också ett förslag om att inrätta bygg- och anläggningsteknisk linje. För en sådan utbildning fanns ett starkt intresse från byggföretagen i bygden, vilka tyckte att det var svårt att finna kvalificerad arbetskraft; omständigheter som man hävdade hade senarelagt en del arbeten. Även Svenska Byggnadsarbetarförbundet stod bakom förslaget, men bara på lokal nivå; från centralt och regionalt håll saknades stöd för utbildningssatsningen. Hemställan skickades till Skolöverstyrelsen, men stödet från facket ansågs alltför bristfälligt och tillstånd att starta utbildningen lämnades inte.⁷⁶

Två år senare lade rektor fram förslaget på nytt; nu med sikte på läsåret 1983/1984. Samtidigt meddelade rektor önskemål om att inrätta högre specialkurser i automatiseringsteknik och för verktygsmakare. Den förra var tänkt att börja hösten 1983, den senare året därefter.⁷⁷

Någon bygg- och anläggningsteknisklinje beviljades inte för Ulricehamn den här gången heller, men väl de båda högre specialkurserna. Lokalfrågan blev dock ett problem och skolstyrelsen ville invänta ny kursplan från Skolöverstyrelsen innan man påbörjade något arbete. Startdatum fick skjutas på framtiden. Denna omständighet oroade industriföretagarna i bygden; bristen på utbildade verktygsmakare var påtaglig och från företagarkåren menade man att den hämmade produktionsökningen. Jimmy Björkman på Björkman och son i Blidsberg berättade frustrerat i Ulricehamns Tidning att man hade haft en stående platsannonser i ett halvår för att få tag på verktygsmakare.

Förutom lokalfrågan utgjorde maskinparken på verkstadsavdelningen ett andra orosmoln; 14 maskiner var från 1964 och uppfyllde inte kraven på driftsäkerhet och precision; samtidigt saknade man datatekniska inslag i utbildningen. ”Jag får väldigt ofta påstötningar från näringslivet, när det gäller utbildningen av verkstadsarbetare. Tyvärr kan vi inte svara upp mot de krav en

---

⁷³ 1982 års socialtjänstlag.

⁷⁴ Skolstyrelsen 1980-09-10

⁷⁵ Lgy70, 1983

⁷⁶ Skolstyrelsen 1980-09-10

⁷⁷ Skolstyrelsen 1984-08-18

bra och aktuell yrkesutbildning som ställs på oss”, berättade studierektor Göran Gyllenbring.⁷⁸

Under hösten 1984 började hjulen rulla; nybyggnation planerades till december samma år och i oktober beviljade kommunfullmäktige centrala byggnadskommittén 5,4 miljoner kr för byggnadskostnader och skolstyrelsen ytterligare en miljon för utrustnings- och omflyttningskostnader.⁷⁹

Verktugsmakarutbildningen startade hösten 1985, men utrustningskostnaderna, som redan nu beräknats till 2,3 miljoner mot tidigare en miljon, skenade iväg ytterligare, dels pga. valutakursförändringar, dels till följd av att staten sänkt statsbidraget för utrustning till påbyggnadslinjer och detta så sent som två månader innan utbildningen startade. Skolstyrelsen fick vända sig till kommunfullmäktige för tilläggsanslag.⁸⁰

Flera investeringsbehov kvarstod – åtminstone enligt studierektor Gyllenbring och näringslivsrepresentanterna i yrkesrådet. Frågan om maskinparken på industrilinjén kom nu att bli en riktigt het fråga i lokalpolitiken. Skolstyrelsen delade inte Göran Gyllenbrings uppfattning om snabb och kostsam investering, men eftersom Gyllenbring också var socialdemokratisk ledamot i kommunstyrelsens arbetsutskott kunde han lyfta frågan där. Jäv och underminerande av den kommunala demokratin, dundrade skolstyrelsens ordförande Gillis Hallagård (1920-1992). Helt enligt demokratins spelregler, hävdade studierektorn. Under namnet ”Gyllenbrings maskin” behandlades frågan ingående på såväl nyhetsplats som insändarsida i Ulricehamns tidning. Uppbackad av näringslivet var det hursomhelst Gyllenbring som gick segrande ur bataljen och maskinen i fråga kunde köpas, monteras och tas i bruk året därpå.⁸¹

Musiklinje

År 1984 togs frågan om att starta en estetisk-praktisk linje med inriktning musik upp till diskussion i skolstyrelsen sedan en motion i frågan behandlats av kommunfullmäktige. Skolstyrelsen beslöt att ställa sig avvisande till motionen. Som skäl anfördes att Skolöverstyrelsen redan lyft fram ett förslag på orter som skulle få bedriva försöksutbildning och då Ulricehamn inte fanns med bland dessa tycktes det meningslöst att ansöka om att inrätta en musiklinje; dessutom hade läns skolinspektören Widesheim redan uttalat sig för att sådan utbildning i första hand borde förläggas till Borås. Med bakgrund av dessa omständigheter beslöt skolstyrelsen att avvakta skolöverstyrelsens utvärdering av verksamheten på annan ort innan man tog steget att försöka starta musiklinje i Ulricehamn.

---

⁷⁸ Ulricehamns Tidning

⁷⁹ Skolstyrelsen 1984-10-17

⁸⁰ Skolstyrelsen 1986-01-22

⁸¹ Ulricehamns tidning, 1986-12-04, 1986-12-11, 1986-12-20, 1986-12-23.

Tekoutbildning

Under det sena 1980-talet fanns i Ulricehamns och Tranemo kommun ca 100 tekoföretag med drygt 1 700 anställda, men gymnasieutbildningar med textil inriktning saknades. I augusti 1984 remitterades en motion ingiven av Britta A E Berglund (1931-1998) om att inrätta en beklädnadsteknisk linje vid Tingsholmsgymnasiet till skolstyrelsen.⁸² Även flera tekoföretag tillskrev fullmäktige i frågan; särskilt drivande var Gällstadgruppens företagarförening, men också skolstyrelsens ordförande Gillis Hallagård och SYO-konsulenten och SSA-sekreteraren Stigbjörn Persson.

Skolstyrelsen ställde sig positiv till motionen men någon skyndsam lösning blev det inte; först för läsåret 1987/1988 beviljade Skolöverstyrelsen utbildningsstart genom överflyttning av 16 utbildningsplatser från Borås, dit ca 10-15 ulricehamnselever per år hade brukat söka utbildningsplats. Det var Skolöverstyrelsens uppfattning att tekoutbildning med inriktning trikå borde ligga i just Ulricehamn eftersom kommunen var ledande i landet inom den branschen. Skolstyrelsen fick emellertid medgivande om att uppskjuta starten ett år; nya lokaler skulle byggas och läroplanerna som var från 1970 behövde en översyn från centralt håll.

Kostnader för utrustning, inventarier och läromedel beräknades till ungefär en miljon kronor, till vilket skulle läggas lärarbehovet om en yrkeslärare per årskurs. Nybyggnationskostnaderna beräknades uppgå till 5 miljoner kronor.⁸³

I augusti 1988 startade så den treåriga beklädnadstekniska linjen med inriktning trikå (TB-linjen) vid Tingsholmsgymnasiet – ”årets stora skolnyhet”, kallades den av Ulricehamns Tidning. Innan de nya lokalerna var färdiga hade man fått iordningsställa provisoriska lokaler på Höjdgatan, där det fanns åtta splitternya handstickningsmaskiner, två motorstickmaskiner, en rundstickmaskin, vävstolar och symaskiner.

Som konsult inför utbildningsstarten fungerade Sören Karstorp och som första lärare anställdes Ann-Charlott Philipsson, som första året undervisade i grundläggande textilkunskap. Ämnet omfattade 28 veckotimmar första läsåret. Det andra året anställdes Per-Olof Dofenfalck. Andra ämnen som ingick i utbildningen var svenska, engelska, samhällskunskap och gymnastik. Att utbildningen till skillnad från andra praktiska linjer blev treårig, och därmed behörighetsgivande för akademiska studier, berodde på att Ulricehamn blev en av försöksorterna för ÖGY (Översyn av gymnasieskolans yrkesinriktade linjer), vilket innebar försöksverksamhet med treåriga yrkesutbildningar.⁸⁴

Trots att industrin hade efterfrågat utbildningen för att ha möjlighet att kompetensutveckla sin personal var det bara 16-åringar som började på

---

⁸² Skolstyrelsen 1984-08-22

⁸³ Skolstyrelsen 1987-09-25

⁸⁴ Ulricehamns Tidning 1988-08-18

utbildningen och linjen var inte fullbelagd vid skolstarten. Till och med på den så länge efterfrågade verktygsmakarutbildningen fanns lediga platser vid höstterminsstarten. 1988 gick ekonomin på högvarv och företagen ropade på såväl utbildad som outbildad arbetskraft, vilket innebar ett minskat söktryck.⁸⁵

Ytterligare förändringar

År 1988 var året för ytterligare några förändringar på Tingsholmsgymnasiet. Några nya elever togs inte in på tvåårig ekonomisk linje och distributions- och kontorslinjens namn ändrades till Handel och kontor.⁸⁶

På våren samma år var det dessutom dags för ytterligare en ansträngning i frågan om bygg- och anläggningsteknisk linje. Ordföranden Gillis Hallagård i skolstyrelsen menade att ”det är otillfredsställande att kommunen inte kan erbjuda efterfrågad utbildning på en praktisk linje inom Tingsholmsgymnasiet”. Styrelsen beslöt att verka för utbildningens snara inrättande vid skolan, men inte heller denna gång, som annars skulle ha blivit tredje gången gillt, blev resultatet det förväntade.

Idrott på schemat

I april 1979 fattade skolstyrelsen beslut om att hos Skolöverstyrelsen ansöka om att få starta vad som kallades ”försöksverksamhet med kombination av gymnasiestudier och elitidrott” vid Tingsholmsgymnasiet. En skidgymnasieutbildning med åtta elever kom igång hösten 1980, ett s.k. regionalt skidgymnasium. Att få starta ett officiellt skidgymnasium med riksintag var målet, men skidförbundet ansåg att det inte kunde bli aktuellt förrän efter några år, då andra idrottsförbund fått sina önskemål om att inrätta idrottsgymnasier tillgodosedda.

1983 beslöt Skolöverstyrelsen om att från och med läsåret 1983/1984 ge skidutbildningen i Ulricehamn den officiella prägel av ett reguljärt skidgymnasium man hade verkat för; för detta utgick statsbidrag motsvarande fem lärarveckotimmar per årskurs, dvs. fem timmar under första året, tio under det andra och 15 det tredje året.

I samband med att skidgymnasiet växte – utbildningen hade 19 elever 1983, 1986 28 – behövdes också lärar-/tränar- tjänsterna utökas. Sven-Olof Andersson, förordnades först på en halvtidstjänst. Andersson efterträddes 1985 av Tony

---

⁸⁵ Ulricehamns Tidning 1988-08-18

⁸⁶ Ulricehamns Tidning 1988-08-18

Gustavsson och 1981 anställdes Mikael Sepp på en andra halvtidstjänst. Den första tjänsten utökades till hel tjänst 1983, den andra 1984.⁸⁷

År 1997 beslutade gymnasienämnden att inrätta ett fjärde år för skideleverna. Men inför läsåret 1999/2000 fattade emellertid Skidförbundet beslut om att lägga ner riksidsrottsgymnasierna i Lycksele, Jönköping, Sollefteå och Ulricehamn. Detta gjorde den ekonomiska situationen alldeles för svår och skidgymnasiet avvecklades därför i och med utgången av läsåret 2000/2001.⁸⁸

Senare dök emellertid en skidutbildning upp igen som specialidrott inom ramen för det individuella valet och från och med 2011 har Tingsholmsgymnasiets en fyraårig s.k. nationellt godkänt idrottsutbildning (NIU) inom skidor.

Även frågan om ett golfgymnasium väcktes 1979. Frågan drevs av studierektor Lars Löwenberg i samarbete med den lokala golfklubben. 1980 hemställde skolstyrelsen hos Skolöverstyrelsen att få starta ett statsunderstött golfgymnasium vid Tingsholmsgymnasiet.⁸⁹ Resultatet blev negativt. Beslut om en ny ansökan i frågan fattades året därpå med sikte på start läsåret 1981/1982. Som tränare tänkte man använda sig av Ulricehamns golfklubbs tränare, som skulle avlönas med statliga medel.⁹⁰ Något golfgymnasium då blev det inte men i början av 00-talet kom några elever att inom individuella valet ägna sig åt golf som specialidrott och inför höstterminen 2014 görs en motsvarande satsning på nytt.

År 1995 väckte Ulricehamns IFK frågan om att starta ett lokalt fotbollsgymnasium vid Tingsholmsgymnasiet. Föreningens ordförande Bengt-Olof Foss anförde i en skrivelse till gymnasienämnden att Ulricehamnsbygden lyckats fostra många duktiga fotbollsspelare men

i Ulricehamn har vi inte nått riktigt så långt som alla fotbollsvänner önskar. [...] Att kunna erbjuda våra duktiga och fotbollsintresserade ungdomar möjlighet att på hemmaplan erhålla kvalificerad undervisning och träning i fotboll tror vi inom UIFK skulle vara mycket positivt för Ulricehamnsfotbollen på sikt.

Gymnasienämnden ställde sig positiv till förslaget och redan samma höst kom utbildningen igång. Även utbildningar inom ishockey, ridning, orientering, bordtennis och handboll har med tiden kommit att anordnas på det viset. Fotboll och ishockey har lockat flest elever.

---

⁸⁷ Skolstyrelsen 1981-03-25, 1983-06-22, 1985-06-19

⁸⁸ Gyllenbring, Göran. Utredningsuppdrag angående Skidgymnasiet, Ulricehamn, 1999-03-24

⁸⁹ Skolstyrelsen 1980-06-18

⁹⁰ Skolstyrelsen 1981-01-21

En liten historia om vävstolar och datorer

De första vävkurserna startades vid yrkesskolan 1948 och drevs senare vidare inom den kommunala vuxenutbildningen. 1984 fanns det 13 kursdeltagare; av dessa beräknades sex ha behov av kursen för arbete eller utbildning, medan övriga betraktade kursen som hobbyverksamhet. Undervisningen bedrevs i lokaler om 200 kvadratmeter i nämndhusets vindsvåning. Mot bakgrund av att färre än hälften av kursdeltagarna behövde kursen för utbildning eller jobb föreslog vikarierande studierektorn på Komvux Harald Nilsson att kursen skulle läggas ned. Någon hobbyundervisning skulle inte kommunen bedriva ansåg studierektorn. Skolstyrelsen gick på Nilssons linje och beslöt att 16 vävstolar skulle avyttras och 20 bevaras.⁹¹

I protokoll från skolstyrelsens möte i augusti framgår att försäljning av de 16 vävstolarna genomförts och inbringat 32 457 kronor. Efter detta anhöll man hos skolstyrelsen om att få använda intäkterna för inköp av fem stycken skrivmaskiner Facit Correct 7909 och mot detta hade inte styrelsen något att erinra.⁹²

Inom kort vände sig De Sju Häradernas Slöjdförening till kommunstyrelsen för att få hyra vävstolarna för 4 000 kr per år, vilket senare beviljades av skolstyrelsen.⁹³

Intäkterna från uthyrningen önskade Tingsholmsgymnasiet använda för inköp av programvara till skolans dataundervisning. Innan skolstyrelsen kunde tillmötesgå detta behövde man dock först inhämta tillstånd från kommunstyrelsen.⁹⁴

Tillskottet om 4000 kronor kanske inte hade någon avgörande betydelse för ytterligare materielanskaffning till gymnasiet, men historien om de avyttrade vävstolarna visar ändå på en begynnande strukturomvandling i skolan. Vävkursen hade varit självskriven i skolans kursutbud i närmare 40 år, men avvecklades snabbt i samband med att skolorganisationen började ställa om till nya tider.

Läsåret 1984/1985 köpte Tingsholmsgymnasiet datorer och mjukvara för en miljon kronor i dagens penningvärde. För denna summa fick man bl.a. 16 stycken COMPIS-datorer. Statligt stöd beräknades täcka 30 procent av kostnaderna.⁹⁵

Utvecklingen mot en mer datoriserad förvaltning kommer vidare till uttryck i att kommunstyrelsen 1985 inrättade en central ADB-grupp som fick till uppgift att utreda kommunens datoriseringsbehov; även interna ADB-grupper skulle bildas och för skolans del kom denna att utgöras av skoldirektören, skolsekreteraren, skolkamreren, två skolledare (Urban Zander, s.k. centralt placerad

---

⁹¹ Skolstyrelsen 1984-04-11

⁹² Skolstyrelsen 1984-04-22

⁹³ Skolstyrelsen 1984-09-11

⁹⁴ Skolstyrelsen 1984-10-17

⁹⁵ Skolstyrelsen 1984-05-17

rektor och Harald Nilsson) samt en representant från fackförbundet SKTF (numera Vision). Året därpå framtogs av konsultfirman Enator i samverkan med den centrala ADB-gruppen en ADB-plan angående skolans datoriseringsbehov för perioden 1986-1990. 1986 äskade skolstyrelsen 1 550 000 kronor för gymnasieskolans databehov (närmare 3 miljoner i dagens penningvärde).

Från gymnasieskolans sida konstaterades vid årsskiftet 1986/1987 att datoriseringen under läsåret hade gått mycket fortare än väntat. Den enda datasalen om 15 datorer hade visat sig vara otillräcklig sett till kursplanernas krav på datainslag i undervisningen. Datakunskap, ADB samt ord- och textbehandling var självskrivna inslag i datasalen men när nu flera användbara undervisningsprogram kommit i företagsekonomi, arbetsmetodik, samhällskunskap (statistik), matematik och fysik behövdes en andra datasal. Att utrusta denna beräknades kosta 504 000 kr (915 000 kronor i dagens penningvärde).⁹⁶

Trots detta tycktes inte behoven tillfredställda. Hösten 1989 vände sig föräldrar till elever i årskurs 1 på teknisk linje till skolstyrelsen för att påtala ett ytterligare behov i dataundervisning. Detta för att eleverna som fortsatte i årskurs 3 i Borås inte skulle ha, som man uttryckte det, ett sämre utgångsläge än elever från andra kommuner.⁹⁷

Mot slutet av 90-talet inrättades i den byggnad som tidigare hyst textil- och beklädnadsteknisk linje ett IT-center, där eleverna under översyn av en särskild IT-pedagog (Ulla Andersson, senare rektor) kunde arbeta med diverse uppgifter. Än en gång kan vi alltså se hur neddragningen inom textilssektorn utnyttjades för att modernisera skolan.

1990-talets gymnasieskola

När den nya gymnasieskolan skulle organiseras i Ulricehamn (1993) behövde skolan för en gång skull inte vända sig till Skolöverstyrelsen utan till kommunfullmäktige med sina önskemål om vilka program som skulle erbjudas.

Den utbildningshistoriskt mest signifikanta förändringen i och med den nya gymnasieskolan var att särskola för gymnasieungdomar integrerades i samma skolform som övriga frivilliga utbildningar. (Se nästa avsnitt.)

Omvårdnadsprogrammet, som mer eller mindre var en sammanslagning av vårdlinjen och social servicelinje, hade startat redan 1992 inom ramen för en försöksverksamhet (ÖGY). Det nya omvårdnadsprogrammet kom att innebära en grund för bredare kompetens och möjligheter till fler eftergymnasiala utbild-

---

⁹⁶ Skolstyrelsen 1987-01-21

⁹⁷ Skolstyrelsen 1989-10-25

ningsvägar än tidigare. Enligt en intervju i Ulricehamns Tidning i samband med utbildningsstarten ville de flesta eleverna bli barnmorskor.⁹⁸

Övriga nya program i Ulricehamn var barn- och fritidsprogrammet, elprogrammet (grenarna automation, elteknik och elektronik), estetiska programmet (grenarna bild och form samt musik; en teatergren startade några år senare), fordonsprogrammet (personbilteknik), handels- och administrationsprogrammet, industriprogrammet, naturvetenskaplig respektive teknisk gren på naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet med grenarna språk, ekonomi och samhällsvetenskap och individuella programmet, avsett för elever i avsaknad av behörighet till de nationella programmen. Textil- och beklädnadsteknisk linje blev kvar som lokalt program under namnet textil- och beklädnadstekniskt program.

I frågan om estetiska programmet fördes i gymnasienämnden⁹⁹ långa diskussioner om vilket elevantal som skulle utgöra gräns för att starta programmet. Ursprungligen föreslogs att ett visst antal elever skulle krävas per inriktning men resultatet blev, på initiativ av nämndsledamoten Thomas Hjalmarsson, att man beslöt starta programmet under förutsättning att åtminstone tio elever, oavsett inriktning, sökte utbildningsplats på programmet.

Ämnesansvariga vid de olika inriktningarna blev musikläraren Jörgen Sandblom, teckningsläraren Sylvia Wahlgren (senare efterträdd av Ingegerd Härgestam), och några år senare då den tredje inriktningen startade, teaterläraren Birgitta Fernström.

Medieprogrammet startade i Ulricehamn 1995; de första tre terminerna var programmets karaktärsämnesundervisning förlagd till Bogesundsskolan.

1997 fattades beslut om att från och med hösten 1998 inrätta ett specialutformat industriprogram med utökat teoretiskt innehåll för att utbilda industritekniker. Kommunstyrelsen hade året innan tilldelat gymnasienämnden 50 000 öronmärkta kronor till ett projekt som benämndes "Höj ribban" och särskilt syftade till "att stärka ortens näringsliv"; en miljon kronor sköts till för att införskaffa teknikerutrustning. Inriktningen avvecklades när teknikprogrammet inrättades 2002.

Liksom under 1980-talet led teknik- och industriföretagaren brist på kvalificerad arbetskraft, varför den ökade tillströmning av elever till tekniska utbildningar, som blev följderna av det nyinrättade teknikprogrammet, var synnerligen välkommet.

---

⁹⁸ Ulricehamns Tidning 1992-08-20

⁹⁹ När skolan kommunaliserades avvecklades skolstyrelserna och länskolnämnderna. I Ulricehamn övertog några år senare en gymnasienämnd ansvaret för gymnasieskolan, medan barn- och utbildningsnämnden ansvarade för barnomsorg och övriga skolformer. Så småningom avvecklades gymnasienämnden och barn- och utbildningsnämndens ansvar utvidgades till att omfatta även gymnasiet. 2001-2007 ansvarade en lokal styrelse för flera frågor som tidigare hade åvilat gymnasiets rektor och nämnd; ledamöterna utgjordes av personal, rektor och elever. Eleverna var i majoritet och en elev innehade ordförandeposten.

Näringslivet har i Ulricehamn ända sedan yrkesskolans första dagar haft en nära relation till stadens utbildningsväsen. Ett särskilt steg togs i mars 1994 när föreningen Företagarna i Ulricehamn vände sig till kommunstyrelsen med förslag om att starta ett företagargymnasium på Tingsholmsgymnasiet. Man betonade särskilt att ”arbetslösheten är besvärande hög och nyföretagandet inom kommunen är exceptionellt lågt” och att näringslivsfrågorna borde prioriteras. Ett ökat nyföretagande var målet. Kommunstyrelsen såg gillande på idén och tillskrev skolstyrelsen i frågan: ”En sådan inriktning skulle vara helt i linje med den kultur som finns i Ulricehamn”.

Ung företagsamhet (UF) hade drivits på skolan sedan 1988, bland annat på ekonomilinjen men också på textil- och beklädnadsteknisk linje, där företaget Young Designers, som tillverkade och sålde stickade lusekoflor, under läsåret 1994/1995 blev Sveriges bästa UF-företag.

År 1998 kunde företagargymnasiet starta som en särskild profil på samhällsvetenskapsprogrammets ekonomiinriktning. UF kom att utgöra en central del av utbildningen. Tre år senare utsågs skolan till årets UF-skola i Sverige och år 2005 ombildades utbildningen till ett specialutformat program med namnet företagprogrammet. I och med 2011 års gymnasiereform motsvaras utbildningen av Ekonomiprogrammet.

År 1995 ändrade textil- och beklädnadstekniskt program namn till Design och mode med inriktning mot trikså (förkortat DM); syftet var uttryckligen att locka fler elever. Men textilbranschen var inte längre vad den hade varit och behovet av utbildning av det här slaget hade förändrats; två år efter namnändringen föreslog kommunens näringslivssekreterare Bengt-Olof Foss att programmet skulle läggas ned och att skolan bättre skulle ta tillvara på näringslivets behov genom enstaka kurser i bl.a. tyglära och eventuell utlandspraktik; näringslivet menade samtidigt att utbildningar i elektronik, handel, språk och data bättre skulle rusta eleverna för arbetsmarknaden än en produktionsinriktad teko-utbildning. Förslagen vann uppenbarligen gehör för snart togs beslut om nedläggning av programmet och försäljning av programmets inventarier. Lokalerna skulle delvis som tidigare nämnts omvandlas till ett IT-center, delvis övertas av estetiska programmets teaterinriktning, som först liksom medieprogrammet hade huserat på Bogesundsskolan.

Samtidigt beslöt gymnasienämnden utreda ett eventuellt inrättande av hotell- och restaurangprogrammet. Förhoppningen var att spara in på de förhållandevis höga interkommunala ersättningar som var förenade med att ca 30 elever per år gick samma utbildning i Borås. Såväl konsult som markingenjör knöts till utredningen och kontakter togs för att hyra eller köpa Hotell Bogesund R40; i lokalhänseende var även Lassalyckans Fritidsgård (nuvarande Nya Kurhotellet) föremål för visst intresse.

Resultatet av utredningsarbetet blev emellertid att man fattade beslutet att det av ekonomiska skäl inte var motiverat att göra någon satsning på att starta programmet vid Tingsholmsgymnasiet.

2003 startade Natur- och samhällsvetenskapligt program (specialutformat) med grenarna samhällsvetenskap och naturvetenskap. Sista årskullen togs in läsåret 2008/2009.

Gymnasiesärskolans historia

När folkskolan infördes i Sverige 1842 undantogs barn med utvecklingsstörning samt döva och blinda barn från skolplikten. Viss undervisning av barn med dessa funktionsnedsättningar förekom ändå och gick under benämningen abnormundervisning. Några privata utbildningsinitiativ av filantropisk karaktär föregick offentliga utbildningsalternativ. Det första landstingsdrivna särskoleinternatet inrättades 1875, och året före hade en statlig skola öppnat i Norrtull i Stockholm. Utbildning av lärare för s.k. sinnesslöa påbörjades 1879. 1915 hade den landstingsdrivna anstaltsverksamheten som i närmare hundra år skulle prägla särskoleverksamheten utökats till samtliga landsting.

1944 antogs en ny lag om undervisning och vård av s.k. "bildbara sinnesslöa", och i 1946 års sinnesslötredning föreslogs en lag om undervisning av "sinnesslöa" i alla åldrar; förslaget gällde både "bildbara" och "obildbara". Landstinget skulle ansvara för vård och utbildning av "bildbara" medan "obildbara" och personer med mer omfattande vårdbehov skulle vistas på statliga anstalter. En grund lades härmed för ett fortsatt särskiljande av särskolan från det övriga skolväsendet.

Lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna från 1954 exkluderade alltså personer med grav utvecklingsstörning från utbildningssystemet samt fastslog att det skulle finnas yrkeshem med ett brett utbildningsutbud. Riktlinjer för undervisningens genomförande dröjde dock ända till 1968. Med tiden nivågrupperades yrkeshemmens utbildningar med hänsyn till elevernas förutsättningar och etablerade på så vis förutom yrkesundervisning också s.k. yrkesträning och verksamhetsträning.

En grund för dagens gymnasiesärskola lades i och med Läroplan för särskolan (Lsä 73) då en fyraårig yrkessärskola tog form; så småningom reglerades yrkesträning och verksamhetsträning på motsvarande sätt.

Till 1986 och införandet av ny omsorgslag var särskolan en del av hälso- och sjukvården, och hade därmed landstingen som huvudman. 1986 års omsorgslag definierade särskolan som "särskild omsorg" och landstinget kvarstod som huvudman men lagen öppnade för ett kommunalt huvudmannaskap. Mellan 1988 och 1996 kommunaliserades all särskoleutbildning i landet och 1996 var den helt skild från omsorgen.

När Lpf 94 trädde i kraft inkluderades den frivilliga särskolan i gymnasieskolan och alla offentliga frivilliga skolformer styrdes således av en och samma läroplan. Detta var första gången som ett inkluderande perspektiv tillämpades i ett centralt styrdokument.

Enligt 1994 års läroplan fanns fyraåriga nationella yrkesprogram, specialutformade program och individuella program för speciella utbildningsbehov. De båda senare erbjöds vid Tingsholmsgymnasiet. När gymnasiesärskolan reformerades nästa gång (2013) skapades nio nationella program¹⁰⁰ och individuella program. På grund av ett minskat elevunderlag och avvecklingen av de specialutformade programmen startade endast individuella program på Tingsholmsgymnasiet.

---

¹⁰⁰ De nationella programmen är Administration, handel och varuhantering, Estetiska verksamheter, Fastighet, anläggning och byggnation, Fordonsvård och godshantering, Hantverk och produktion, Hotell, restaurang och bageri, Hälsa, vård och omsorg, Samhälle, natur och språk och Skog, mark och djur. I och med gymnasiesärskolereformen infördes också s.k. särskilda varianter, idrottsutbildningar och vissa riksrekryterande utbildningar.

Naturvetenskaplig linje på 90-talet – Lars Mogren blickar tillbaka

Det inte helt lätt att minnas vad jag tänkte, kände och upplevde de där tre pubertetshormonstinna åren på Tingsholmsgymnasiet i början av 1990-talet. Jag försöker här återge några av mina minnesbilder, men jag kan inte garantera att de helt stämmer överens med hur det egentligen var.

Ett exempel är uppsatsskrivningarna i svenska. Vi fick ha svenska akademiens ordlista (SAOL) tillhands, vilket var en stor skillnad jämfört med högstadiet. Med ordlistan i 1986 års upplaga som inspiration fick jag för mig att i min första uppsats använda ordet ”mångfasetterad”. Ett mycket användbart ord där fasettdelen enligt SAOL:s rekommendation helst skulle skrivas med ”s”, men *även* kunde stavas med ”c”. När jag följde denna anvisning fick jag en röd bock i kanten. Det hela utvecklade sig till en tre år lång följetång där jag i varenda uppsats använde ordet mångfasetterad, allt som oftast fick en röd bock, och efteråt påpekade att SAOL:s rekommendation avvek från lärarens rättningsmall. Jag minns det i varje fall som ganska underhållande.

Några få gånger under de tre åren på Tingsholmsgymnasiet fick vi gå in och sätta oss i språklaboratoriet. Det var lite oklart vad det skulle användas till men det hade uppenbarligen investerats en hel del i dess tekniska utrustning. Jag fick intrycket att lärarna, mer eller mindre mot sin vilja, pliktskyldigast släpade dit oss, sällan och med ojämna mellanrum. Flest gånger skedde det i ämnet engelska. I språklaboratoriet fick vi sitta i små bås och prata in i en mikrofon, läsa texter ur en bok eller repetera vad som sades av en kassetbandinspelad röst. Bäst som man satt där och försökte uttala orden tydligt och rent så knäppte det till i hörlurarna – och då visste man att man var avlyssnad av läraren. Det kändes lite som att vara buggad av någon suspekt säkerhetstjänst från en östeuropeisk supermakt.

Apropå Östeuropa hade ju Berlinmuren fallit 1989 och järnridån öppnats mot väst, men naturligtvis hade detta ännu inte hunnit göra några avtryck i läroböckerna i historia och samhällskunskap. Nu gjorde det inte så mycket för i bägge ämnena var läroböckerna mest bredvidläsning. Det läraren hade att säga på lektionerna var det som räknades och det som kom på proven. Särskilt i ämnet historia verkade skrivningsformulären vara antika – varför ändra på ett fungerande koncept? Det föreföll som om filosofin var att läraren kvällen innan provet plockade fram skrivmaskin med utnötta färgband, sax, klister och lite tipp-ex och vips hade en helt ny skrivning trollats fram av diverse gamla originaldokument! Att sedan en del frågor rörde sådant som faktiskt inte hade hunnits tas upp på någon lektion, eller sådant som inte fanns omnämnt i läroboken, verkade spela mindre roll.

I biologiämnet däremot följdes läroboken ganska slaviskt, förutom en liten utflykt en tidig höstdag under första terminen då vi fick gå ut i närområdet och studera träd. Vi skulle lära oss att med hjälp av bladformen identifiera ett 20-tal trädarter. En intressant och verklighetsbaserad inlärningsform som befann sig ljusår från råpluggandet av namn på olika trädslag som varit en del av träslöjdsundervisningen på högstadiet. Då gällde det bara att kunna rabbla så många trädslag (eller verktyg för den delen) som möjligt utan att ha en aning om hur de såg ut eller vad de kunde användas till, det viktiga var *antalet* träd på listan. Jag gillade särskilt sjödränkt ek och masurbjörk.

Ett välkommet avbrott i de teoretiska naturvetenskapliga studierna var ämnet idrott. Tingsholmsgymnasiets egen idrottshall var ganska liten. Jag har för mig att det precis gick att spela basket om alla som inte ingick i de bägge spelande lagen stod tryckta mot väggarna. Varannan vecka hade vi dock tillgång till Sim- och sporthallens enorma idrottshall där alla möjliga och omöjliga idrottsformer kunde provas på under ofta rätt uppsluppna former. Men plötsligt en dag insåg idrottsläraren stundens allvar, det måste sättas betyg! Då duger det inte med lite subjektivt betraktande av fumliga tonåringars idrottslekar, det krävs mer handfasta bedömningsgrunder – redskapsgymnastik! För en närsynt kille med ännu ovanligt långa extremiteter innebar detta ett dilemma. Antingen riskera att krossa glasögonen i samband med en volt över en plint, eller att ta av sig glasögonen och rusa mot plinten som i dimma och hoppas att man träffar rätt. Plötsligt hade idrottslektionerna förvandlats till skräcktimmar. Romerska ringar perfekta att vrida axlarna ur led i, glappande träbommar att balansera på, åtta kullerbyttor i rad baklänges med sträckta vrister på svettluktande madrasser är bara ett axplock av allt som skulle poängbedömmas och protokollföras i prydliga tabeller. Allt det här tilldrog sig på den tiden då man ännu delade ut betyg enligt en relativ, femgradig skala. När det väl började närma sig terminsslut kom blädderblocket fram. Där ritades en normalfördelningskurva upp och idrottsläraren förklarade att varje femma hon satte var hon tvungen att balansera med en etta för att erhålla medelbetyget 3,0. Men vi fick också veta att vi i naturvetarklassen lyckligtvis skrivit extra bra på det centrala provet i *engelska*, vilket gjorde att även klassens medelbetyg i ämnet *idrott* kunde höjas några tiondelar utan att någon myndighet kunde ha invändningar mot hennes betygssättning. Kommentarer om hennes insikter i grundläggande statistik samt om logiken i resonemanget anser jag överflödiga. Till saken hör dock att i vår klass gick fyra elittränande skidgymnasieelever. Så frågan som direkt infann sig var vilka fyra stackare till klasskompisar som med automatik skulle få en etta i betyg för att kompensera deras i princip garanterade femmor? Så vitt jag vet var det hela bara skrämselfpropaganda av idrottsläraren ifråga som aldrig realiserades.

Betydligt ljusare minnen har jag av Vårblandningarna med Tingsholms kör och orkester. Av någon outgrundlig anledning fick jag framföra "Don't be cruel" i skepnad av någon sorts elvisinspirerad figur våren 1994. Hursomhelst gav det

blodad tand och under mina universitetsår blev det många studentspex, huvudrollen som jungfru Hortonoma i chockrosa tights klänning icke att förglömma. Engagemanget i Tingsholmskören innebar dessutom mycket trevliga turnéer till Estland (1992) och Portugal (1994).

Efter tre års studier var det dags för specialarbete. Tidigare skriftliga inlämningsuppgifter hade lämnats in på handskrivna pappersark, någon enstaka gång uppmanades vi skriva på skrivmaskin, om vi mot förmodan hade tillgång till en sådan. Men specialarbetet skrevs på något så exklusivt som en dator och det hela sparades på en 3,5-tumsdiskett. Av någon anledning hade jag inte lyckats aktivera stavningskontrollen på datorn (för det fanns väl en sådan funktion?) så genomgående hade jag stavat mikroskop med "å". Man kunde alltså få intrycket att jag hade studerat sjöbottenlevande organismer genom att titta på dem i väldigt små skåp.

Nåväl efter tre intensiva år var det dags att söka sig vidare i livet. Jag kan inte påstå att min, under gymnasietiden sporadiska medverkan i MolekyLFöreningen Unga Forskares verksamhet, satte några djupa spår. Det jag minns är att vi tillverkade egna tändstickor med någon sorts fosforblandning och fotograferade vattenlevande mikroorganismer genom mikroskop. Men namnet på föreningen var ju fyndigt. Jag kom efter mycket funderande fram till att en universitetsutbildning som kombinerade kemi och biologi skulle passa mig. Valet föll till slut på hortonomprogrammet. SYO-konsulents tyckte det lät som en bra idé, hon var själv skåning och enda platsen i landet där utbildningen gavs/ges är på Alnarp mellan Malmö och Lund. På arbetsförmedlingen i Ulricehamn däremot hade handläggaren aldrig hört talas om titeln hortonom. Jag var där för att söka sommarjobb strax före studentexamen och beskedet gjorde mig lite nervös. Men det visade sig att jag valde rätt. Efter en magisteruppsats om skördeprognoser för frilandsodlad isbergssallat och en doktorsavhandling om odlingsmetodens inverkan på bildandet av hälsosamma ämnen i gul lök befinner jag mig för tillfället i England för att studera nyttiga ämnen i spenat.

Det är inte helt lätt att se den röda tråden från Tingsholmsgymnasiet till där jag befinner mig just nu. Men det ena leder ju till det andra, så utan gymnasietiden hade jag ju inte varit där jag är idag. Det är kanske stunderna i språklaboratoriet som möjliggjorde min vistelse utomlands? Vem vet? Tillvaron är trots allt mycket, mycket mångfasetterad!

Skolans personal

Lärarna

Vid läroverk och gymnasieskola fanns länge en mängd olika lärarkategorier. De olika befattningsbenämningarna utgick från såväl akademiska meriter, ämnenas art som på vilken plats man befann sig i det då rådande befordringssystemet.

Före kommunaliseringen av lärartjänsterna fanns såväl ordinarie som icke ordinarie (extra eller extra ordinarie) lärartjänster. Ordinarie lärare utnämndes fram till 1977 genom s.k. konstitutorial, de konstituerades, vilket innebar att de nästintill var oavsättliga. Samma anställningstrygghet hade inte extra ordinarie lärare även om dessa också kunde anställas utan tidsbegränsning. Extra lärare var anställda för viss tid bl.a. som aspiranter eller vikarier. För tillfälliga behov anställdes även timlärare. För tilldelningen och fördelningen av antalet tjänster svarade länskolnämnden.

Från 1948 förordnades gymnasiets och realskolans lärare antingen i eller utanför s.k. reglerad befordringsgång. Obehöriga lärare anställdes alltid utanför befordringsgången, men det kunde även gälla behöriga lärare om behovet av läraren bedömdes gälla för en begränsad period. Något förenklat kan man annars säga att kategorierna extra, extra ordinarie och ordinarie lärare kunde utgöra tre karriärnivåer inom befordringsgången. Fram till det sena 1960-talet tillhörde dessa tre lärartyper olika lönegrader, trots att de hade samma arbetsuppgifter. I praktiken försvann de extra ordinarie och extra befattningarna under 1970-talet men ur författningarna utmönstrades de först i och med kommunaliseringen av lärartjänsterna.

Teckning, musik, gymnastik, och, på realskolan, slöjd klassificerades som övningsämnen och lärarna i dessa ämnen kallades således övningslärare. Övriga ämnen benämndes läroämnen och lärarna i dessa utgjordes av lektorer och adjunkter.

För behörighet till lektorstjänst krävdes från 1951 lägst licentiatexamen med betyget ”med beröm godkänd”. Tidigare hade doktorsgrad varit ett krav, men för att hantera bristen på lektorer hade behörighetskraven sänkts. Med syfte att ytterligare underlätta möjligheterna att besätta lediga lektorat gavs från 1953 möjlighet att förordna s.k. extra ordinarie lektorer. Som sådan tjänstgjorde Hugo Ljungcrantz i modersmålet och engelska under två läsår på 1960-talet innan Birgit Selander förordnades på motsvarande ordinarie lektorat. Behörighetskravet för dessa tjänster var filosofie ämbetsexamen (fil. magister), provår och väl vitsordad tjänstgöring som adjunkt. Fil. ämbetsexamen och provår var också

vad som krävdes för att utnämnas till adjunkt. För tjänst som extra ordinarie adjunkt hade kravet på provår slopats under 1950-talet, men trots det anställdes fortfarande under 60-talet några behöriga lärare på den lägre nivån som extra adjunkter vid läroverket i Ulricehamn.

I och med gymnasiereformen 1971 utökades kollegiet med bl.a. yrkeslärare, barnavårdslärare, hushållslärare och handelslärare. ”Vi betraktades nog som katter bland hermelinerna”, berättar en tidigare yrkeslärare med anledning av det nya arbetskamratskapet med de tidigare läroverkslärarna.

Från 1970 antecknades hela personalen i alfabetisk ordning i den årliga katalogen, men före det var den akademiska statusen och typ av förordnande avgörande för ordningen. Först kom rektor och studierektor, därefter lektoreorna, sedan adjunkterna och de ordinarie lärarna i musik, teckning och gymnastik. Sist bland lärarna upptogs extra ordinarie, extra lärare och timlärare. Lärarnas examina fanns fortfarande med i katalogen på 1980-talet.

Även i protokollen från ämneskonferenserna markerades formella statusskillnader tydligt under 60-talet i och med den ordning närvarande lärare (och deras titlar) förtecknades; och i personalrummet på Tingsholmsgymnasiet innehade från början lektoreorna de lägst numrerade skåpen, därefter kom adjunkterna. Slutade någon fick man byta skåp för att ordningen inte skulle brytas.

Att anställa en lärare

För att kunna anställa en lärare krävdes från 1958 att länskolnämnden ledigförklarade en tjänst; just frågan om lektorstillsättningarna ägdes emellertid av Skolöverstyrelsen. En tjänst ledigförklarades först efter särskild begäran från stadens eller kommunens skolstyrelse. Att gå vidare med ett sådant ärende föreslogs skolstyrelsen av rektor via styrelsens undervisningsavdelning. Även vilka ämnen som skulle ingå i respektive tjänst var en fråga som ägdes av länskolnämnden eller Skolöverstyrelsen, men först skulle skolstyrelsen på rektors förslag lämna önskemål om hur de olika ämnena skulle kombineras.¹⁰¹ Om detta, som kallades ämnesförening, kan vi läsa i ett protokoll från skolstyrelsens i Ulricehamn möte den 14 januari 1959. Styrelsen är i färd med att planera den kommunala gymnasieskola som skall starta från och med höstterminen samma år och har beviljats tillsätta sex lektorstjänster.

---

¹⁰¹ Till saken hörde också att det i läroverksstadgan och senare skolstadgan fanns noggranna anvisningar om vilka ämnen som kunde förenas. Enkelt uttryckt innebar det att naturvetenskapliga ämnen och humanistiska/samhällsvetenskapliga inte kunde förenas med varandra.

Rektor för Samrealskolan hade inlämnat förslag till ämnesförening i dessa tjänster jämte protokollsutdrag med kollegiets yttrande i ärendet.

Rektor föreslog följande lektorstjänster vilket stöddes av kollegiet.

1. kristendom och filosofi
2. modersmålet och historia och samhällslära
3. latin och grekiska
4. engelska och franska
5. matematik och fysik
6. matematik och kemi

Av dessa skulle enligt rektors förslag tjänsterna 2 och 3 i första hand ledigförklaras.¹⁰² Styrelsen tillstyrkte rektors förslag.

Skolöverstyrelsen beslöt istället att tjänsterna 2 och 5 skulle ledigförklaras. Hur rekryteringen fortlöpte kan vi läsa i ett protokoll från nästa möte

Vid ansökningstidens utgång hade inga sökande anmält sig till de ledigförklarade lektorstjänsterna i modersmålet och historia respektive matematik och fysik. Senare hade dock en lektor i matematik och kemi vid kommunala gymnasiet i Avesta [Reidar Lie] till rektor Ljungbo anmält sig ämna söka, om en tjänst i dessa ämnen kunde ledigförklaras i så god tid att tjänsten skulle kunna tillträdas den 1 juli 1959 eller något senare. Med hänsyn till betydelsen av att till det nystartade kommunala gymnasiet skulle kunna bindas en kompetent lärare i dessa ämnen beslöt styrelsen på förslag av undervisningsavdelningen att ingå till skolöverstyrelsen med begäran om att få en lektorstjänst i ämnena matematik och kemi ledigförklarad snarast möjligt. Till protokollet skulle antecknas, att denna ämnesförening finns upptagen i ett av styrelsen den 14/1 1959 § 3 uppgjort förslag till ämnesförening för sex lektorstjänster vid det kommunala gymnasiet i Ulricehamn.

Två månader senare, den 16 april, hade staden ännu inte fått besked från Skolöverstyrelsen och samtidigt stod det klart att den sökandes arbetsplats skulle upphöra; skolstyrelsen beslutar därför att vända sig till Kungl. Maj:t med en ”underdånig hemställan” om att få förordna lektor Lie utan att först behöva invänta särskilt ledigförklarande av tjänsten.

Till slut kunde hur som helst lektor Lie anställas (liksom hans hustru Åsemor) men som lektor var han ensam i flera år trots att den ursprungliga ambitionen var att tillsätta sex lektorstjänster. Lärarbristen var, som nämnts tidigare, påtaglig under 50- och 60-talen och först tio år senare var alla sex lektoraten besatta.¹⁰³

I det ovan refererade fallet fanns bara en sökande, men i de fall det fanns flera sökande ålåg det rektor att enligt ett poängsystem meritvärdera de sökandes

---

¹⁰² Ämnesföreningsförslaget ger vid handen att den ursprungliga avsikten var att erbjuda helklassisk variant på Latinlinjen.

¹⁰³ 1957 var 24 procent av lektoraten vid läroverken vakanta, 1962 hela 42 procent. Angående adjunkterna fanns 1958 1 113 vakanser. Det motsvarade 23 procent i den högre löneklassen och 53 procent i den lägre.

kompetens utifrån de tre befodringsgrunderna ”Undervisningsskicklighet och nit”, ”Kunskaper, färdigheter i ämnen som hör till tjänsten eller eljest kunna vara av betydelse vid tjänstens utövande” samt ”Längden av väl vitsordad tjänstgöring”. Därefter skulle rektor förordna den sökande som hade fått högst poängtal. Under förutsättning att skolstyrelsen gillade rektors förslag fick stadens skoldirektör eller förste rektor (mellan 1959 och 1972 innehade Erik Ljungbo båda funktionerna) skriva ett tjänstememorial till Skolöverstyrelsen eller Länskolnämnden, där den som förordats än en gång föreslogs för tjänsten. Om förslaget beviljades skulle den rektor som först initierat frågan förordna läraren enligt beslutet. När anställningsbeslutet vunnit laga kraft konstituerades läraren.

På 1970-talet började man utreda om det var läge att lätta på det byråkratiska förfarings sättet vid en anställning. I samband med Länskolnämndsutredningens betänkande ”Skolans regionala ledning” utreddes huruvida anställningsprocessen helt skulle decentraliseras, vilket så småningom blev fallet. I detta sammanhang gavs skolstyrelsen i Ulricehamn möjlighet att yttra sig i frågan. Man menade att samordningen av tillsättningsbesluten hade ”varit både svårbe- mästrade och tidskrävande”, men skolstyrelsen såg en trygghet i det gamla förfarings sättet; dels anförde man ett rättsäkerhetsargument – länskolnämnden kunde rätta till eventuella felaktigheter i de lokala myndigheternas meritvärdering och skolstyrelserna, menade man, kunde ha svårt ”att vid tjänstetillsättningar inte låta ovidkommande hänsyn – religiösa, politiska, personlig kännedom osv. – få avgörande betydelse”, dels borde inte lärarna påtvingas en ordning den ”samstämmigt vänder sig emot”.¹⁰⁴

Skolstyrelsen övertog ansvaret för tjänstetillsättningarna 1989. Sedan 1991 är ansvaret för anställningar oftast delegerat av ansvarig nämnd till rektor.

Löner

Varje befattning var knuten till en viss lönegrad och inom varje lönegrad fanns dessutom några olika löneklasser; löneökningarna skedde genom att man mellan vissa givna tidsintervaller flyttades upp i klasserna. Skolstyrelsen beslutade om löneklassuppflyttningar.

1962 tjänade läroverkets högst avlönade adjunkt 26 880 kronor per år, den bäst betalda lektorn 30 072 kr. Rektors årslön var 3 000 kronor högre än lektors. 1968 låg motsvarande löner på 50 616 kr, 56 616 kr och 73 860 kr. Rektor Erik Ljungbo hade utöver detta också ett arvode om 5 832 kronor per år för sitt uppdrag som förste rektor (skolchef), vilket innebar att han 1968 var den bäst betalde tjänstemannen i staden.

---

¹⁰⁴ Skolstyrelsen 1974-02-04

Endast en handfull anställda i stadens tjänst hade löner i närheten av läroverksakademikernas, nämligen folkskolans (53 844 kr) och yrkesskolans rektor (60 756 kr), kommunalborgmästaren (63 984 kr), stadsingenjören (59 856 kr), stadsarkitekten (59 856 kr) och elverkschefen (47 880 kr). Förste rektor tjänade 1968 fyra gånger så mycket som en hemvårdarinna; idag tjänar en rektor ungefär dubbelt så mycket som en undersköterska.

1968 tjänade yrkeslärarna (fordons- och verkstadslärare) beroende på löneklass mellan 30 456 och 34 128 kronor. Hushållslärarinnorna vid yrkesskolan hade en årslön på 27 204-30 456 kr och skolans enda sömnadslärare tjänade 30 456 kr. Skolornas kontorister tillhörde hursomhelst samma lönegrad oavsett skolform och hade 1968 en årslön på 16 464 kronor.

Numera finns inte några reglerade löneskillnader mellan olika lärarkategorier av det slag som förr rådde.

I tabellen nedan anges lönerna från 1968 i 2009 års penningvärde enligt löneindex för manlig industriarbetare.

Tabell 1. Lärares, rektorers och några andra tjänstemäns bruttolöner 1968

Befattning	1968	L2009
Rektor läroverket	73 860	1 103 822
Kommunalborgmästare	63 984	956 227
Rektor yrkesskolan	60 756	907 986
Stadsarkitekt	59 856	894 535
Stadsingenjör	59 856	894 535
Lektor	56 616	846 114
Rektor folkskolan	53 844	804 687
Adjunkt	50 616	756 445
Elverkschef	47 880	715 557
Yrkeslärare	34 128	510 036
Hushållslärare	30 456	455 159
Sömnadslärare	30 456	455 159
Hemvårdarinna	19 332	288 913
Kontorist expeditionen	16 464	246 051

Anm. I kolumnen med 1968 års löner uppges den högsta lönen i respektive personalkategori. Beloppet i kolumnen L2009 följer löneindex för manlig industriarbetare, vilket innebär att beloppet från 1968 motsvarade betalning för lika lång arbetstid som beloppet i kolumnen L2009 gjorde år 2009. Märk väl att skillnaderna mellan uppgifterna i de båda kolumnerna endast motsvarar bruttolöneutvecklingen för manliga industriarbetare (1393 procent). Källa: Ulricehamns stads inkomst- och utgiftsstat (1968) och www.historia.se.

Undervisningsskyldigheten

Hur mycket de skilda lärarkategorierna skulle undervisa reglerades i de olika skolstadgorna. Att avsteg gjordes från den reglerade undervisningsskyldigheten,

eller ”usken” som den populärt kallades, var inte ovanligt, men mest handlade det då om att lärarna fullgjorde s.k. tilläggstimmar mot extra ersättning. 1963 undervisade adjunkterna på läroverket i Ulricehamn mellan 24 och 28 timmar å 40 minuter per vecka, i genomsnitt 24,5 timmar, en halv timme över usken.

Skolans sex lektorer meddelade 1969 22 undervisningstimmar i genomsnitt, vilket innebar en tilläggstimme i snitt. Övningslärares usk var högre, 30 timmar. 1972 hade adjunkterna vid gymnasieskolan fått sänkt undervisningskyldighet till 21 timmar.

Yrkeslärarna inom fordon, el och verkstad undervisade 33-37 timmar, i snitt 34 timmar; något lägre än de gjorde i yrkesskolan där undervisningsuppdraget hade uppgått till 36 timmar. Barnavårds-, väv-, hushålls- och textillärares undervisningstid hamnade strax under 28 timmar. 1982 undervisade gymnastiklärarna 29 timmar, hushålls- och handelslärarna 27 timmar, el-, fordons- och verkstadslärarna 31 timmar i genomsnitt.

Andra skyldigheter som förr åvilade lärarna var klassföreståndarskap, rättning i skrivlag¹⁰⁵, obligatoriskt deltagande i ämnes- och klasskonferenser samt kollegiesammanträden, allt detta utan ytterligare närvaroplikt i skolan. För varje ämne fanns en arvoderad huvudlärare, som enligt skolstadgan var ”biträdande skolledare” och bl.a. hade till uppgift att samordna ämneskollegiets gemensamma arbete samt särskilt bevaka den pedagogiska utvecklingen och läroboksutgivningen. Vid ämneskonferensen planerades undervisningen i respektive ämne, bestämdes vilka läroböcker som skulle användas (det formella beslutet tog länge skolstyrelsen) och fördes pedagogiska diskussioner i största allmänhet.

Från och med den 1 januari 2000 försvann undervisningsskyldigheten definitivt ur de centrala avtalen, vilket Kommunförbundet menade skulle ge kommunerna möjligheten att pröva nya sätt att fördela lärarnas olika arbetsuppgifter. Den nya ordningen visade sig snart vara lättare att avtala om än att tillämpa ute i skolorna. På många skolor lever usken kvar på olika sätt och tvister i frågan har nog snarare varit regel än undantag. Omfattningen på undervisningen och hur man ser på lärares arbetstid varierar mycket runt om i landet.

I och med avregleringen av undervisningsskyldigheten infördes också ett nytt mått på lärares arbetstid. 1360 timmar per år räknas som reglerad tid, vilket i princip innebär arbetsplatsförlagt arbete om 35 timmar/vecka, och ytterligare 407 timmar är förtroendetid, över vilken lärarna själva förfogar.

---

¹⁰⁵ Skolans klasser delades in i skrivlag. Klassernas skrivningar och uppsatser rättades av lärare som knutits till skrivlaget i fråga.

Övrig personal

När det kommunala gymnasiet inrättades utgjordes gruppen övrig personal på läroverket av skolläkare, skolsköterska, vaktmästare, fem städerskor och ett skrivbiträde på rektorsexpeditionen. Förutom skrivbiträdet tjänstgjorde också en lärare på expeditionen som arvoderad sekreterare. Carl Gustaf Castmo innehade det uppdraget när gymnasiet startade. Han efterträddes några år senare av Georg Wirdefeldt, som fungerade som läroverkets siste sekreterare fram till 1969. Även uppdraget som bibliotekarie utfördes av en arvoderad lärare; adjunkterna Lars Holmberg och senare Ilmar Ellis var skolans bibliotekarier innan Stig Hallgren tog över ansvaret för skolans bibliotek 1969.

År 1962 inrättades en särskilt tjänst som värmeskötare, en tjänst som innehades av Heine Nilsson, och 1966 utökades gruppen övrig personal ytterligare när Thore Persson anställdes som institutionstekniker. Karin Magnusson blev 1967 Stenbocksskolans förste kurator.

Städerskorna blev med tiden allt fler, 1967 var de tio stycken, 1969 elva, 1972 fjorton, men då med den nya benämningen lokalvårdare.

I början på 1970-talet bemannades expeditionen på Tingsholmsgymnasiet av en kanslist, Iris Lundgren, och två kontorister, Siv-Ann Carlsson och Birgitta Westman. 1981 fanns två kanslist, Iris Lundgren och Ulla Göransson, och två kontorister, Siv-Ann Carlsson och Anna-Lisa Andersson.

Tingsholmsgymnasiets vaktmästare under 1970-talet var Nils Carlson, Sture Ericsson och Georg Davidsson. Den sistnämnde ersattes 1981 av Ulf Nordlund, som då hade varit vaktmästarassistent i några år.

Skolans första syokonsulent, Ingrid Pålsson, anställdes 1973. Före LGY70 ansvarade lärarna för allt vägledningsarbete.

Skolledning

Rektorerna var länge tämligen obestridda ledare i en statisk, isolerad och hårt reglerad lärdomsvärld, men de senaste decenniernas förändringar, såväl i skolan som i samhället i stort, har inneburit att villkoren för skolledaruppdraget förändrats i många avseenden. Från att ha varit både lärare och chef är rektor sedan ungefär 20 år tillbaka endast chef och därmed i större utsträckning än tidigare arbetsgivarens representant i skolan. Administrativa och ekonomiska arbetsuppgifter har med tiden tenderat att växa, men rektorerna har också fått mer stöd på olika områden, särskilt i frågor rörande t.ex. studie- och yrkesvägledning, personal- och elevvård. Avregleringarna på t.ex. löne- och arbetstids-

området, har å ena sidan inneburit att rektorernas beslutsmandat utvidgats, men å andra sidan komplicerats eftersom regelstyrning ersatts av ett mer situationsanpassat och flexibelt ledarskap.

När ansvaret för lärartillsättningarna 1958 överfördes från Kungl. Maj:t till de nyinrättade länsskolnämnderna flyttades också tillsättningsansvaret för rektorstjänster från Kungl. Maj:t till Skolöverstyrelsen. För att tillträda en tjänst som läroverksrektor krävdes fram till slutet av 1960-talet lektorsbehörighet, men dispens kunde ges för särskilt kvalificerade personer. Detta gällde såväl Erik Ljungbo, som hans företrädare Wilhelm Danielsson, vilka båda var filosofie magistrar och adjunkter. Från sent 60-tal till 1990 krävdes vanlig lärarbehörighet för ifrågavarande skolform. Sedan 1990 säger skollagen att den ”som genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt” får anställas som rektor. I den nya skollagen finns dock bestämmelser om att nya rektorer skall genomgå särskild befattningsutbildning.

Kravet på rektors lärarbehörighet hängde naturligtvis ihop med det faktum att rektor inte bara var skolledare utan också lärare. När det kommunala gymnasiet inrättades undervisade Erik Ljungbo sex lektionstimmar á 40 minuter i veckan (geografi och biologi). I takt med att skolledaruppdraget blev mer tidskrävande minskade undervisningsuppdraget och från och med höstterminen 1963 undervisade han inte alls.

För att underlätta rektor Ljungbos allt tyngre arbetsbörda utökades skolledarresursen 1965 i och med att adjunkt Paul Hagman blev arvoderad biträdande rektor.¹⁰⁶ I den befattningen undervisade han 15 lektionstimmar per vecka. 1966 blev Hagman studierektor efter att denna nya skolledarbefattning inrättats i och med gymnasiereformen samma år.

När vuxenutbildningen sammanfördes med Tingsholmsgymnasiet blev den tidigare rektorn för komvux och yrkesskolan Matts Marklund ny studierektor.

1972 blev Paul Hagman skolans rektor sedan Erik Ljungbo lämnat skolan. Ny studierektor blev samtidigt lektor Lars Löwenberg (f. 1935) och några år senare, 1976, dessutom Göran Gyllenbring (f. 1935) Liksom tidigare minskade successivt skolledarnas undervisningsskyldighet; 1972 hade Paul Hagman en klass om fyra timmar i veckan, 1981 två timmar stödundervisning.

Läsåret 1980/81 bestod skolledningen av rektor och fyra studierektorer. Nya studierektorer var Anita Elmerfeldt och Carl-Eric Öhlander; den sistnämnde hade efterträtt Matts Marklund som i sin tur hade ersatt Gustaf Boger som rektor för Bogesundsskolan.

Vid årsskiftet 1983 gick Paul Hagman i pension och efterträddes av lektor Henry Ahlström. Harald Nilsson blev samma år studierektor med ansvar för komvux.

Skolledningsresursens storlek bestämdes vid den här tiden av något som kallades skolpoäng, vilket baserades på antalet elever. Under läsåret 1990/91

---

¹⁰⁶ Under läsåret 1959/60 verkade lektor Rolf Warén (f. 1917) som studierektor.

omfattade gymnasieskolan 50 skolpoäng, vilket motsvarade en skolledarresurs om drygt tre tjänster. Skolledningen minskades detta år med 75 procent tjänst då motsvarande skolledningsresurs lades ut på lärare med specialfunktioner, som därmed fick överta vissa administrativa och utvecklingsrelaterade uppgifter inom sina respektive verksamhetsområden. Undervisningens omfattning hade nu dessutom ytterligare minskat för skolledarna. Rektor Ahlström undervisade två timmar i engelska per vecka och de båda studierektorerna Gyllenbring och Löwenberg undervisade fyra timmar. Rektorernas undervisningsskyldighet upphörde helt och hållet när skolan kommunaliserades, då det också blev upp till ansvarig nämnd att besluta hur skolledningens organisation skulle se ut.

År 1993 blev Tom Gustavsson ny rektor, senare också gymnasiechef sedan gymnasienämnden hade inrättats och gymnasieskolan fått en egen förvaltning. Gustavsson kvarstod i tjänst till 1999, då han lämnade skolan för en ny tjänst. I väntan på att Ingvar Åkerberg kunde tillträda som näste rektor tjänstgjorde Göran Gyllenbring som tillförordnad rektor. Åkerberg slutade redan under vårterminen 2001 och för perioden 2001-2002 fungerade först Ulla Andersson och senare Johan Hörnfeldt som tillförordnade förste rektorer. År 2002 anställdes Stefan Kristoffersen (f. 1963) som förste rektor. Han hade tidigare tjänstgjort som en av skolans biträdande rektorer. Kristoffersen avslutade sin tjänstgöring i februari 2008 och efterträddes av Catrine Berglund (f. 1961) som axlade det högsta ansvaret för skolan som rektor tillika gymnasiechef.

Benämningarna på övriga skolledare har varierat en del genom åren. Under 1990-talet blev studierektorerna biträdande rektorer och senare sektorschefer och rektorer. Omsättningen på skolledare har under det senaste decenniet varit tämligen hög.

I och med en förändring av ledningsorganisationen år 2008 blev gymnasiet fem rektorer likställda i ledningsarbetet, med undantaget att gymnasiechefen fick ett särskilt samordnings- och resultatansvar. När hela den kommunala organisationen omorganiserades 2011 kom gymnasiechefen att som verksamhetschef bli övriga fyra rektorers närmaste arbetsledare. Den samma år införda skollagen har inneburit att Tingsholmsgymnasiet och den kommunala vuxenutbildningen sedan dess indelas i fyra självständiga enheter med var sin rektor. Dessa är idag Matthias Nordgren (f. 1975), Jonas Andersson (f. 1962), Marita Lindman Johansson (f. 1967) och Stefan Hagebring (f. 1965).

Ur läroverkets katalog, 1962

REKTOR

Ljungbo, Erik, Fil. magister, adjunkt vid skolan, Riddare av Nordstjärneorden. Undervisade i geografi.

Realskolan

ADJUNKTER

Olvång, Malte, Fil. magister. Undervisade i tyska och franska. Huvudlärare i franska.

von Sydow, Kurt, Fil. magister, Riddare av Vasaorden. Undervisade i modersmålet, historia med samhällslära, historia och samhällskunskap. Huvudlärare i historia.

Danielsson, Signe, f. Selander, Fil. magister. Undervisade i modersmålet och tyska.

Wirdefeldt, Georg, Fil. magister. Undervisade i modersmålet och tyska.

Liljedahl, Pehr-Erik, Civilekonom. Undervisade i handelsämnen, geografi, matematik. Huvudlärare i handelstekniska ämnen.

Ljungbo, Cecilia, f. Hertting, Fil. magister. Undervisade i tyska. Huvudlärare i tyska.

Hagman, Paul, Fil. magister. Undervisade i matematik, fysik och kemi. Huvudlärare i fysik.

Holmberg, Lars, Fil. magister. Undervisade i engelska och modersmålet. Huvudlärare i modersmålet.

Ellis, Ilmar, Teol. och fil. kandidat, Verbi Divini Minister¹⁰⁷. Undervisade i kristendom, historia med samhällslära, historia, konfirmationsundervisning. Medverkade vid morgonsamlingen¹⁰⁸ två gånger per vecka.

---

¹⁰⁷ "Det gudomliga ordets tjänare" – beteckning på prästens roll i den lutherska kyrkan.

¹⁰⁸ Morgonsamlingar ersatte 1958 morgonbönen. När gymnasiet flyttade till Tingsholm avskaffades morgonsamlingarna.

Hernborg, Anita, f. Eriksson. Undervisade i geografi och biologi med hälsolära.

Lahrin, Ingemar, Fil. magister. Undervisade i kristendom, modersmålet, historia med samhällslära. Huvudlärare i kristendom.

Jonsson, Runa, Fil. magister. Undervisade i modersmålet, historia med samhällslära, historia, samhällskunskap.

Price-Holmberg, Gun, f. Price, Fil. magister. Undervisade i historia med samhällslära och geografi.

Tellow, Bengt, civilingenjör. Undervisade i matematik och fysik.

ÄMNESLÄRARINNOR

Larsson, Stina, f. Johansson. Tillsynslärare; undervisade i geografi och biologi.

Wirdefeldt, Ingrid, f. Ahlqvist. Undervisade i tyska och franska.

MUSIKLÄRARE

Nilsson, Sven, musikedirektör, organist i Ulricehamns kyrka med fyllnadstjänstgöring vid samrealskolan. Undervisade i orienteringskurs i musik, musik, körsång, instrumentalmusik. Huvudlärare i musik.

GYMNASTIKLÄRARE

Almqvist, Märta, f. Larsson, Gymnastikdirektör. Undervisade i gymnastik för flickor och hållningsrättande gymnastik. Huvudlärare i gymnastik.

LÄRARE I MANLIG SLÖJD

Börjesson, Thure. Exam. slöjdlärare, ordinarie slöjdlärare vid Ulricehamns folkskolor med fyllnadstjänstgöring vid samrealskolan.

LÄRARE I TEXTILSLÖJD

Andersson, Dodo. Exam. handarbetslärarinna. Ordinarie slöjdlärarinna vid Ulricehamns folkskolor med fyllnadstjänstgöring vid samrealskolan.

EXTRA ORDINARIE LÄRARE

Lindahl, Göran. Exam. folkskollärare, ordinarie lärare vid Ulricehamns folkskolor. Undervisade i matematik och fysik.

Castmo, Carl-Gustaf. Exam. folkskollärare, eo folkskoll. å tjänst över stat. Undervisade i matematik och fysik. Läroverkets sekreterare.

Gustafsson, Britta, f. Brostedt, Fil. magister, eo adj. Undervisade i modersmålet och engelska.

Gullberg, Margit, f. Tengbom. Exam. teckningslärare, eo lärare i teckning. Undervisade i teckning och välskrivning.

Gustafsson, Bertil, Gymnastikdirektör, eo lärare i gymnastik. Undervisade i gymnastik gossar och flickor samt hållningsgymnastik.

Luckey, Aina, f. Luckey. Exam. skolkökslärarinna, eo lärare i hushållsgöromål. Undervisade i hushållsgöromål flickor och hemkunskap gossar.

Källberg, Esther, f. Helldén. Exam. skolkökslärarinna. eo lärare i hushållsgöromål. Undervisade i hushållsgöromål flickor och hemkunskap gossar.

ÖVRIGA LÄRARE

Lahrin, Rut, f. Markehed, Fil. magister, extra adjunkt å tjänst över stat. Undervisade i kristendom, modersmål, historia med samhällslära. Medverkade vid morgonsamlingen en dag i veckan.

Lie, Åsemor, f. Hagen, Fil. kandidat, extra lärare. Undervisade i matematik.

Björnsson, Björn, stud. timlärare. Undervisade i biologi och kemi. Vikarie för tjänstlediga adjunkt Hernborg.

Olsson, Birgitta, stud., timlärare. Undervisade i modersmålet och tyska. Vikarie för tjänstlediga adjunkt Danielsson.

Ohlsson, Arne, Exam. folkskollärare, timlärare med undervisning i fysik.

Öjerbrand, Inga, f. Gustafsson, Handelslärare, timlärare med undervisning i maskinskrivning och stenografi.

Claesson, Rune, timlärare med undervisning i teckning.

Ekström, Carl Olof, Pastor, timlärare med undervisning i musik, körsång och instrumentalmusik.

Ekström, Elvi, f. Törner, timlärare med undervisning i instrumentalmusik.

Kommunala gymnasiet

LEKTOR

Lie, Reidar, Cand. real. Undervisade i matematik och kemi. Huvudlärare i matematik och kemi.

ADJUNKTER

Ljungcrantz, Hugo, Fil. magister. Undervisade i engelska och modersmålet. Huvudlärare i engelska.

Johannesson, Uno, Fil. magister. Undervisade i biologi. Huvudlärare i biologi.

Munthe, Bo. Fil. magister. Undervisade i latin. Huvudlärare i latin.

EXTRA ORDINARIE LÄRARE

Post, Birgitta, Fil. magister, extra ordinarie adjunkt å vakant tjänst. Lärare i tyska och franska.

Ljungcrantz, Stina, född Pettersson, Fil. magister, extra ordinarie å vakant tjänst. Lärare i modersmålet och engelska.

Aronson, Lennart, Fil. magister, extra adjunkt å vakant tjänst. Undervisade i engelska och modersmålet.

EXTRA ADJUNKT

Johansson, Inger, Fil. magister, extra adjunkt å vakant tjänst. Undervisade i historia med samhällslära, historia och geografi.

ÖVRIGA LÄRARE

Frändås, Berit, f. Blomberg, Fil. kandidat, timlärare å vakant tjänst med undervisning i matematik, fysik och kemi.

Wisén, Aino, stud., timlärare över stat med undervisning i modersmålet, tyska, historia med samhällslärare.

Fägerhall, William, Teol. kand, komminister, timlärare över stat i filosofi. Medverkar vid morgonsamlingen en dag i veckan.

Hälsovård

SKOLLÄKARE

Brodelius, Bo, Med. licentiat, stadsläkare

VERKSLÄKARE

Amosy, Georg, Med. licentiat, provinsialläkare.

SKOLSKÖTERSKA

Hansson, Gull, f. Nordberg. Examinerad sjuksköterska

Biträde å rektorsexpeditionen

SEKRETERARE

Extra ordinarie folkskollärare Castmo, Carl Gustaf

SKRIVBITRÄDE

Johannesson, Corinne, f. Ringqvist

Bibliotek

BIBLIOTEKARIE

Adj. I. Ellis

Vaktmästare

Andersson, Gustaf

Värmeskötare

Nilsson, Heine

Städningspersonal

Ahlstrand, Gunhild, f. Ekman

Josefsson, Rut, f. Josefsson

Fritzson, Irma, f. Johansson

Karlsson, Margit, f. Alexandersson

Bygård, Sonja, f. Andersson

Josefsson, Brita, f. Carlsson

Nilsson, Elsa, f. Johansson

Pensionerade lärare

Envall, Ellen, f.d. ämneslärarinna, pensionerad 1941

Kloo, Karl, Fil. lic., f.d. adjunkt, pensionerad 1945

Stenström, John, Fil. kand., f.d. adjunkt, pensionerad 1952

Brinck, Anna, f.d. ämneslärarinna, pensionerad 1955

Ur Tingsholmsgymnasiets katalog, 1973

Rektor

Paul Hagman

Studierektorer

Matts E. Marklund

Lars Löwenberg

Expedition

Iris Lundgren, kanslist

Siv-Ann Carlsson, kontorist

Birgitta Westman, kontorist

Skolläkare

Bo Brodelius

Skolsköterska

Birgitta Löwenberg

Skolkurator

Karin Magnusson

Syokonsulent

Ingrid Pålsson

Skolbibliotek

Stig Hallgren, bibliotekarie

Corinne Johannesson, kontorist

Institutionstekniker

Thore Persson

Vaktmästare

Nils Carlson

Sture Ericsson

Georg Davidsson

Lokalvårdare

Anna-Lisa Andersson

Lillemor Atterling

Anna-Greta Börjesson

Ingegärd Dahlberg

Bodil Hindström

Maja Johansson

Kerstin Larsson

Greta Lindqvist

Hilja Molid

Inga-Lill Persson

Tuttan Svensson

Rickard Svensson

Irmgard Thorné

Skolmåltidspersonal

Britta Ericksson

Märta Claesson

Birgit Grönqvist
Nina Olsson
Lilian Pantzar
Margot Svanström
Marta Willén

Lärare

Andersson, Gunnel, FM adjunkt eo, undervisade i tyska och spanska
Andersson, Inger, barnavårdslärare eo
Bengtsson, Wivi, vävlärare eo
Bodestig, Leif, civ.ing. adjunkt eo, huvudlärare och institutionsföreståndare i
teknologi
Borgås, Ingrid, lanthushållslärare eo
Brostorp, Margareta, hushållslärare eo
Bäcken, Gunnel, timlärare
Danielsson, Solveig, sömnadslärare eo, huvudlärare i textilkunskap
Davidsson, Elsemarie, FM adjunkt eo, huvudlärare i fysik och kemi
Elmerfeldt, Anita, hushållslärare eo, huvudlärare i konsumentkunskap, bostads-
och miljökunskap och kostkunskap
Falk, Rolf, FM, praktiklärare
Fredriksson, Willy, FL lektor, huvudlärare i franska och spanska
Garelius, Majken, timlärare
Gustafsson, Bertil, gymnastikdirektör, huvudlärare i gymnastik
Gustafsson, Kurt, yrkeslärare eo
Gyllenbring, Göran, ing. yrkeslärare, huvudlärare i fordonsteknik
Hagman, Paul, FM, adjunkt, rektor
Hansson, Gull, leg. Sjuksköterska, lärare i hälso- och sjukvård, huvudlärare i
familjekunskap, barnkunskap, vårdkunskap och hälsa och hygien.
Hedman-Lundmark, Ingrid, FM, praktiklärare
Holmberg, Lars, FM, adjunkt, huvudlärare i engelska, förestod inlärningsstudion
Håkansson-Frisell, Margit, organist och kantor, timlärare i solo- och körsång,
tal- och röstvård
Johannesson, Barbro, FM, timlärare i spanska
Johannesson, Uno, FM, adjunkt, institutionsföreståndare i biologi
Johansson, Ella, timlärare
Johansson, Jan, timlärare
Johansson, Ulla-Maud, FM, adjunkt i matematik och naturkunskap
Jonsson, Runa, FM, adjunkt i svenska och historia
Kristoffersen, Arne-Jacob, Dr. Theol., TL, lektor, huvudlärare i religions-
kunskap, filosofi, psykologi och arbetslivsorientering
Lahrin, Ingemar, FM, adjunkt i svenska och religion
Lie, Reidar, Cand. Real., lektor i matematik och kemi
Lie, Åsemor, FM, adjunkt eo, huvudlärare i historia och socialkunskap

Liljedahl, Pehr-Erik, civilekonom, lektor, huvudlärare i företagsekonomi, distribution, rättskunskap och ekonomikunskap
Ljungbo, Cecilia, FM, adjunkt, tjänstledig
Ljungcrantz, Hugo, FM, adjunkt i svenska och engelska
Ljungcrantz, Stina, FM, adjunkt i svenska och engelska
Ljunggren, Sture, FM, adjunkt i matematik och fysik
Luther, Bo, yrkeslärare eo, huvudlärare i el-teleteknik
Lysvall, Ingvar, FM, adjunkt i tyska och franska
Löwenberg, Lars, FL, lektor, institutionsföreståndare i fysik
Marklund, Matts, studierektor
Molander, Birgitta, timlärare
Munthe, Bo, FM, adjunkt, huvudlärare i latin och allmän språkkunskap
Nilsson, Lena, FM adjunkt eo i svenska och engelska
Nilsson, Stellan, FK, praktiklärare
Nyberg, Elisabeth, FM, adjunkt eo i historia och samhällskunskap
Perslow, Magnus, FK, adjunkt eo i svenska och samhällskunskap
Peterzon, Vigo, FK, adjunkt eo i företagsekonomi
Price-Holmberg, Gun, FM, adjunkt i historia och samhällskunskap, huvudlärare i samhällskunskap
Ranstrand, Lars, FM, praktiklärare
Sandblom, Jörgen, kantor, timlärare i musik
Sandqvist, Majken, FM, adjunkt eo i tyska och franska
Selander, Birgit, FL, lektor i svenska och engelska, huvudlärare i svenska
Sjögren, Gunnar, yrkeslärare, huvudlärare i verkstadsteknik
Swedberg, Margaretha, gymnastikdirektör
Svensson, Gunborg, FM, adjunkt, huvudlärare i biologi och naturkunskap
Svensson, Lars, civilekonom, adjunkt eo, tjänstledig
Wahlgren, Sylvia, teckningslärare eo, huvudlärare i teckning
Öjerbrand, Inga, ämneslärare, huvudlärare i maskinskrivning, kontorskunskap, stenografi, maskinskrivning och kontorskunskap, maskinräkning och maskinbokföring, distributionskunskap, konsument- och varukunskap.

Lärare inom Vuxenutbildningen

Beckman, Cecilia, matlagning
Bengtsson, Stig, redovisning
Bengtsson, Wivi, vävning
Björkman, Kerstin, vävning
Brorsson, Inga, tyska
Dahlgren, Anders, fordonsteknik
Ejdfors, Ingvar, engelska
Engberg, Ulla, sömnad
Flemström, Carola, kurs för hemsamariter
Gustafsson, Kurt, gassvetsning

Hansson, Gull, kurs för hemsamariter
Hansson, Lennart, engelska
Januskiewicz, Anna-Maria, sömnad
Johannesson, Barbro, spanska
Johansson, Runa, sömnad
Jonsson, Kristina, maskinskrivning
Jonsson, Per-Ola, engelska
Luther, Kerstin, sömnad
Maciaszek, Tadeusz, franska, tyska
Michalski, Eva, sömnad
Nilsson, Lena, engelska
Perbring, Lisbeth, maskinskrivning och kontorskunskap
Peterzon, Vigo, företagsekonomi
Pettersson, Willy, engelska
Sandin, Rune, engelska
Sjögren, elsvetsning, verktygs- och maskinlära, produktionsteknik
Svahn, Ove, engelska

Elever

Allmänna utbildningsmönster vid gymnasiet

I kapitlet om yrkesskolan kunde vi se att behovet av och intresset för yrkesutbildning växte mycket kraftigt under efterkrigstiden. Hur såg då rekryteringsmönstren ut för gymnasiet och senare gymnasieskolans del? Det skall vi titta närmare på i det här avsnittet.

49 ungdomar började gymnasiet i Ulricehamn 1959, 88 tre år senare och 120 elever skrevs in 1966. Intresset för gymnasial utbildning fortsatte att växa och 1968 fanns det 159 förstahandssökande till de 120 platserna. Att utöka antalet gymnasieplatser till 150 avslogs av länskolnämnden, 39 elever nekades plats och Ulricehamn förblev enligt intagningsnämnden därmed en av de städer som hade lägst andel gymnasister.¹⁰⁹

Med sitt stora utbildningsutbud blev gymnasieskolan omedelbart mycket större än gymnasiet och vi kan konstatera att utbildningslängden för ortens unga ökade snabbt. Det var de nya tvååriga linjerna som utövade den starkaste attraktionskraften och eleverna på treåriga linjer minskade med så mycket som en tredjedel mellan 1970 och 1971. Läsåret 1973/1974 sticker ut som ett år med särskilt många nya elever, 72 procent av elevkullen, vilket skall jämföras med 55 procent för året före. Ungdomsarbetslösheten var särskilt hög det året, vilket bör vara en rimlig förklaring till ökningen. Mot slutet av 1970-talet ökade elevantalet något men den stora förändringen kom 1980 då 347 elever började gymnasiet, nästan 100 fler än tre år tidigare.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ I Nordisk familjebok från 1917 ges en intressant bild av hur man då såg på en vidare rekrytering till gymnasiestudier: ”Det har länge klagats öfver, att tillströmningen till studentexamen i Sverige varit för stor. På grund häraf inrättades vid läroverksreformen 1904 en särskild afgangsexamen på läroverkets mellanstadium, realskolexamen, som väntades bli en utgångsport för flertalet af läroverkens lärjungar och sålunda föranleda en minskning i tilloppet till studentexamen. Denna förväntan har icke uppfyllts. Studenternas antal har efter någon nedgång 1910 och 1911 så godt som oafbrutet ökats”.

¹¹⁰ Se bilaga 1 för uppgifter om gymnasiet och gymnasieskolans totala antal elever.

Tabell 2. Antal inskrivna elever i första ring/första årskurs på gymnasium och i gymnasieskola i Ulricehamn 1959-1981.

År	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	72	73	76	77	80	81
N	49	46	62	88	81	90	90	120	122	120	120	252	293	234	252	347	373

Källa: Skolkataloger för Allmänna läroverket, Stenbockskolan och Tingsholmsgymnasiet 1959-1981.

Om vi ser till antalet elever i relation till barnkullarnas storlek kan vi få en fördjupad förståelse för hur utbildningsmönstren förändrades. En fjärdedel av en årskull började gymnasiet 1968, drygt hälften av 16-åringarna 1972 (i riket 69 procent) och tre fjärdedelar 1980 (91 procent i riket).¹¹¹ Att andelen gymnasister var så pass mycket lägre i Ulricehamn förklaras bl.a. av att det i Ulricehamnsbygden fortfarande fanns en efterfrågan på arbetskraft utan längre utbildning än grund- eller realskola.

Tabell 3. Antal och andel elever i del av Ulricehamns upptagningsområde som började gymnasium/gymnasieskola samt andel studieavbrott efter första året.¹¹²

Född år	Antal barn	Utb.start	Antal elever	Andel elever (%)	Andel avhopp (%)
1952	385	1968	96	25	4
1953	357	1969	98	28	i.u.
1956	339	1972	218	55	12
1957	345	1973	248	72	18
1964	370	1980	246	70	11

Källa: Skolkataloger för Allmänna läroverket, Stenbockskolan och Tingsholmsgymnasiet 1968-1980 och rektors anteckningar. Anm. Avhoppet är beräknade på samma elever som övriga uppgifter i tabellen, dvs. endast eleverna från Dalstorp och nuvarande Ulricehamns kommun. Uppgifter om studieavbrott saknas för elever födda 1953.

Det skall anmärkas att avhoppet från gymnasieskolan under 70-talet och början av 80-talet var ganska omfattande. Vi konstaterade tidigare att anmärkningsvärt många elever hade börjat gymnasiet 1973, men inom ett år hade 51 elever eller 18 procent avbrutit sina studier. Av de 203 elever som började årskurs 1 1976 påbörjade 186 (92 procent) årskurs 2 året därpå (Vårdlinjen ej medräknad) och av 1980 års 347 förstaringare gick endast 301 elever (87 procent) upp i tvåan.

¹¹¹ Uppgifter om hur många elever som studerade i annan kommun saknas, vilket naturligtvis i detta sammanhang utgör ett metodologiskt problem. Eftersom Tingsholmsgymnasiet hade ett mycket brett utbud och de studerande endast beviljades utbildningsplats i andra kommuner på utbildningar som saknades i hemkommunen eller i den kommun till vilken man på grund av hemortstillhörighet var hänvisad till dristar jag mig till att påstå att andelen gymnasister från Ulricehamnsbygden inte skulle förändras nämnvärt om uppgifter om elever i andra kommuner inkluderades i de värden som redovisas ovan.

¹¹² I detta fall har jag endast sett till Ulricehamn stad och kommunerna Redväg, Dalstorp, Åsunden och Hökerum.

Viktigt att notera är att studieavbrotten i gymnasieskolan var avsevärt högre än i 60-talets gymnasium. Något förenklat kan man kanske säga att möjligheterna till och samhällets krav och förväntan på längre utbildning ökade snabbare än motsvarande grad av studiemotivation och studiemognad. På 70-talet fanns dessutom fortfarande ett meningsfullt alternativ till gymnasiestudier, men på 80-talet blev det betydligt svårare att få jobb, och praktikplatser väntade många ungdomar som lämnade gymnasieskolan. En artikel i Ulricehamns tidning behandlade frågan 1984. Skoltrötthet och längtan efter ett arbete, var några skäl som de intervjuade ungdomarna angav, medan skolledningen förklarade studieavbrotten med att eleverna i fråga inte kommit in på sina förstahandsval.¹¹³

Social rekrytering

Vilka var det då som började gymnasiet på 1960-talet? I elevmatriklarna antecknades fram till 1968 faderns yrke, vilket gör att vi kan få en bild av elevernas sociala bakgrund.

Med utgångspunkt i faderns yrke har jag delat in eleverna i fyra grupper. Grupp 1 utgörs av barn till ämbetsmän och högre tjänstemän (kommunalborgmästare, riksdagsman, konsul, byrådirektör, major), akademiker (kyrkoherde, apotekare, läkare, rektor, adjunkt, veterinär, civilingenjör) samt större egna företagare och högre tjänstemän i privat sektor (disponenter, fabriker, direktörer).

I den andra gruppen finns söner och döttrar till mindre egna företagare (handlande, köpman, pensionatsinnehavare), hemmansägare, avdelningschefer (lagerchef, socialvårdschef, filialföreståndare, poststationsföreståndare), övriga lägre tjänstemän med särskild kompetens (polisman, posttjänsteman, folkskollärare) och hantverkare och yrkesmän med mästartitel (bagaremästare, verk-mästare, trädgårdsmästare, målarmästare).

Till grupp 3 har jag fört barn till hantverkare och kvalificerade yrkesmän utan mästartitel (urmakare, möbelsnickare) och särskilt kvalificerade eller något bättre betalda arbetare (tillskärare, pressare, snickare) och lantbrukare; i grupp 4 finns barn till övriga arbetare (arbetare, vägarbetare, textilarbetare, cementarbetare).

Tabell 5 visar social bakgrund för elever nyinskrivna vid gymnasiet läsåren 1959/60-1960/61 respektive 1964/65-1965/66 (första ring).

---

¹¹³ Ulricehamns tidning, 1984-03-10

Tabell 4. Gymnasieelevers i första ring sociala bakgrund i Ulricehamn under perioden 1959-1965

Socialgrupp	1959/61 N	1959/61 %	1964/66 N	1964/66 %
1	36	36	25	17
2	45	45	48	33
3	12	12	43	30
4	8	8	28	19

Bilden är entydig. Ökningen av elever innebar en påtaglig tillväxt av rekrytering från de två s.k. lägre grupperna. Läsåren 1959/60 och 1960/61 hade drygt 80 procent av eleverna sin bakgrund i de två övre grupperna. För den andra perioden har elever ur grupp 3 och 4 vuxit markant, från 20 till 49 procent. Textilarbetare utgör då den största enskilda yrkeskategorin bland fäderna medan knappt några textilarbetarbarn började gymnasiet 1959-60. Om vi isolerar elever med bakgrund i den agrara sektorn (lantbrukar- och hemmansägarbarn) kan vi konstatera att även den kategorin växte något (från 15 till 22 procent).

Trots att gymnasieutbildningen var kostnadsfri fanns det under 1960-talet familjer som inte hade råd att låta sina barn fortsätta med utbildning efter avslutad folk- eller realskola. Några tidigare elever vittnar om att det från lärarhåll hölls för angeläget att gymnasieeleverna gentemot övriga ungdomar i staden genom särskild klädsel markerade sin särskilda ställning som tillhöriga en utbildningsinstitution inte avsedd för alla. (Samtidigt skall understrykas att några andra tidigare elever jag talat med inte upplevde att detta var fallet.)

Även andelen flickor blev större mellan de båda perioderna; 37 procent i den första perioden ökade till 55 procent.

Vi kan förutsätta att förändringen i social rekrytering också påverkade rekryteringen till högre studier. I samband med avslutningen av gymnasiestudierna fick studenterna uppge sina närmaste framtidsplaner. Av 1962 års studenter uppgav 16 av 36 att de tänkte ge sig i kast med akademiska studier. Vidare skulle två bli textillärare, fem sekreterare, en banktjänsteman; för en väntade "textilbranschen" och tio skulle bli småskol- eller folkskollärare. År 1968 uppgav 50 studenter av 94 akademiska studier, en skulle bli flygvärdinna, en annan tänkte påbörja en idrottsutbildning på Bosön, tre planerade att arbeta utomlands och två skulle den närmaste tiden efter avlagd studentexamen göra militärtjänst. Sex tänkte gå vidare med småskol- eller folkskollärarstudier.

Geografisk rekrytering

Varifrån kom eleverna vid Allmänna Läroverket i Ulricehamn och senare Tingsholmsgymnasiet?

Ulricehamns stad/kommun, Redvägs (undantaget Norra Åsarp och Smula), Hökerums, Åsundens, Dalstors, Limmareds och Tranemo kommuner¹¹⁴ och Månstad i Långhems kommun samt Od, Alboga, Broddarp och Öra tidigare landskommuner i Gäsene storkommun¹¹⁵ utgjorde länge skolans upptagningsområde.¹¹⁶ Från dessa orter kom så gott som samtliga elever under 60- och 70-talen – någon enstaka kom från Svenljunga och Vårgårda.

Ungdomarna från landsbygden gick inte vidare till gymnasium och gymnasieskola i lika stor utsträckning som ungdomarna från Ulricehamns stad. Dessa skillnader utjämnades gradvis under 70-talet.

Tvååriga utbildningar var samtidigt något mer attraktiva bland landsbygdseleverna, medan eleverna från staden i större utsträckning föredrog treåriga linjer. Stadsungdomarna kom dock att med tiden i allt högre grad välja tvååriga linjer, vilket innebar att skillnaderna i utbildningsval med tiden utjämnades.

”Ur kamratlivet”

Fram till 1960-talets början sammanställde rektor en årlig redogörelse för läroverkens verksamhet. I denna presenterade rektor uppgifter om allt möjligt som t.ex. lokaler, läroböcker, skolresor, nyanställda lärare, betygsstatistik, särskilda besök och stipendier.¹¹⁷ Ett stående avsnitt gick under rubriken ”Ur kamratlivet” där rektor redogjorde för föreningslivet på skolan under det gångna läsåret.

I redogörelsen från 1960/61 berättas att skolans idrottsförening (Ulricehamns Läroverks IF) då bestod av 285 medlemmar. Under året hade såväl skolmästerskap som kretstävlingar genomförts ”vari föreningsmedlemmarna mangrant deltog”. Fem elever hade också deltagit i skolmästerskapstävlingar i allmän idrott och orientering i Malmö. Ola Torrång erövrade Toarps säteris vandringspris och Ingvor Carlander och Märta Grenås mottog Idrottsväns vandringspris.

Vidare berättar rektor Ljungbo att Kristliga gymnasistförbundet (KGF) haft möte varannan vecka och vid årsmötet hade Kajsa Antonsson valts till förening-

---

¹¹⁴ Elever från Ambjörnarp, Mossebo och Sjötofta var dubbelhänvisade till Gislaved och Ulricehamn.

¹¹⁵ Gäsene storkommun inkorporerades 1974 i Herrljunga kommun.

¹¹⁶ Limmared inkorporerades i Tranemo kommun 1967, Dalstorp och Långhem 1974. Samma år sammanslogs Ulricehamn, Åsunden, större delen av Redväg och Hökerum till Ulricehamns kommun.

¹¹⁷ Och att realskoleleven Jan Amby år 1961 donerade en snok till skolan. Årsredogörelsernas innehåll följde en nationell standard. I äldre tider publicerades alltid en vetenskaplig artikel författad av någon av läroverkets kollegor.

ens ordförande. Aktiviteter som lyftes fram var: bibelstudier, diskussioner och kamrataftnar. Medlemmarna i KGF tillhörde Svenska kyrkan.

Elevrådet, som bildats 1959, hade två representanter från varje klass och ytterligare fyra från varje ring; fyra gånger sammanträdde man under läsåret. Vid tågresor hade elevrådet särskilt ansvar för ordningen under resan, men en kanske viktigare uppgift var att utse elevrepresentanter till alla olika ämneskonferenser.

Från 1961 listas skolans samtliga föreningar och deras styrelser i den årliga skolkatalogen. Dessa kataloger finns bevarade från de allra flesta år fram till tidigt 1980-tal och ger oss en god bild av föreningsstrukturen.

1961 dyker en ny förening upp i förteckningen: Jazzklubben Lyran med Gunnar Boger som ordförande. Föreningen hade en klubblokal i en nu riven byggnad nära Stenbockskolans annex.

1962 bildades såväl en fotoklubb som en lokalavdelning av den rikstäckande föreningen Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund (SSUH), vilken fanns kvar på skolan till och med läsåret 1964/65.¹¹⁸

En frikyrklig förening, Frikyrkliga gymnasieföreningen, bildades 1963. Olle Adolfsson, en gång föreningens kassör, minns att föreningsavdelningen kommit till på initiativ av en pastor i staden. De flesta medlemmarna hade sin bakgrund i missionskyrkan. 1966 bildas en tredje kristen förening, Bibelklubben, som var verksam i tre läsår. 1967 gick KGF och FKG samman i Stenbockskolans kristna förening (SKF), från om med 1970 Skolans kristna förening (SKF).

1968 bildades en avdelning av Fältbiologerna, 1972 en SSU-förening och året därpå samlades en grupp kommunister i Sveriges kommunistiska ungdomsförbund – marxist-leninisterna (SKU – ml). De båda senare förtecknas bara för ett läsår.

I skolans fotokataloger återfinns senare bl.a. såväl en MUF- som en CUF-förening. Under några år poserade ungmoderaterna under beteckningen ”Uffes vänner”, anspelande på dåvarande partiledaren Ulf Adelsohn. Iklädda toga och rustade med lexikon och plakat med bevingade uttryck uppträdde latineleverna regelbundet som ”Caesars vänner”.

Den enda förening vars protokoll finns bevarade i skolans arkiv är skolans idrottsförening. Där framgår bl.a. att fyra elever deltog i skol-SM i kanot 1971 och två i orientering. Samma år och året därpå arrangerade föreningen en handbollscup, för såväl flick- som pojklag. 1973 deltog en elev i skid-SM (Elisabeth Johansson). Föreningens namn ändrades 1967 från Ulricehamns Läroverks IF till Stenbocksskolans IF och 1971 till Tingsholmsskolans IF (sic!). De sista bevarade protokollen är från 1974.

---

¹¹⁸ Föreningen var opolitisk men då politiska föreningar vid den här tiden var förbjudna på de svenska läroverken kom föreningen att bli en plantskola för flera blivande karriärpolitiker, vilka inte sällan också var medlemmar i Laboremus, den socialdemokratiska studentorganisationen (Anna-Greta Leijon, Birgitta Dahl). Därför har föreningen ofta kommit att förknippas med arbetarrörelsen.

Skolans kör torde annars vara den frivilliga skolverksamhet som annars lockat flest elever och samtidigt varit mest synlig för allmänheten. Årliga vårkonsserter (Vårblandningen) genomfördes under Jörgen Sandbloms ledning 1981-2011.

Klassrådsprotokollen berättar

Protokoll från klassråd finns bevarade för perioden 1989-1995 och ger en inblick i vilka frågor eleverna fann angelägna att föra upp på dagordningen. Nedan följer en enklare karaktäristik av vad som diskuterades.

”Skutt” och andra fester avhandlades vid vart och vartannat möte; frågan om alkohol var särskilt angelägen. Några klasser diskuterade och röstade om hur man skulle förhålla sig till alkohol, varvid drogfria skutt förkastades av många; en klass efterfrågade striptease och roulette.¹¹⁹

Den fysiska arbetsmiljön var också en vanlig fråga på klassrådsmötena. Många möten behandlade torr luft, för låg temperatur, men också skolans ”mörka”, ”dystra” och ”sterila” korridorer. En klass efterfrågade statyer och fontäner på innergårdarna, en annan ville se en jukebox i skolans kafeteria och ett utbud med såväl hamburgare som grillkorv. Att kakor var dyrare på skolan än på stadens fik retade somliga: ”Vem är det som tjänar pengar på oss elever?”

Om skolmaten och matsalen fanns många åsikter. Ett klassråd behandlade ingående frågan om huruvida margarin var nog eller om det skulle finnas såväl margarin som smör; kryddutbudet, kösystemet, ordningen och matens kvalitet i allmänhet var annars något som lyftes fram vid ett otal tillfällen. ”Maten räcker inte”, ”makaronerna är som klister”, ”potatisen är torr” och ”det finns inget kött i kalopsen” är några kommentarer som återfinns i protokollen.

---

¹¹⁹ ”Skutt” diskuterades även i styrelsen för Föreningen Hem och skola och i skolstyrelsen. I ett brev till skolstyrelsen (1977-01-21) redogör rektor Paul Hagman för vissa problem förenade med skutten. Tillställningarna anordnades av elevrådet 4-5 gånger per läsår och var i regel förlagda till kväll före studiedag; att använda fredags- eller lördagskvällar gjordes omöjligt eftersom skolmatsalen då användes för bingo och gammeldans. Med rektors tillstånd sålde elevrådet två biljetter till varje elev för att man skulle kunna bjuda in en kompis. Detta hade inneburit att antalet ”elever och folk som ej har med skolan att göra ökat starkt, varför skutten kanske fått drag av halvoffentliga tillställningar”. Spritmissbruk, menade rektor, minskade ”den gemensamma trevnaden” och vid det sista skuttet 1976 hade en fönsterruta spräckts, varför skolledningen ville minska biljettförsäljningen till en biljett per elev. Om inte så blev fallet ville skolledningen att skolstyrelsen skulle ta över ansvaret för skutten. Detta uppskattades inte av elevrådet som med föreslagna villkor inte ville ha något skutt. Det beslöts hur som helst att skutten endast skulle vara till för skolans elever, men även framgent uppstod en del problem kring skutten. Efter några upprepade vandaliseringar i skolans grannskap förbjöds skutten i början av 00-talet.

Under den återkommande punkten ämneskritik diskuterades hur undervisningen fungerade i olika ämnen. I de flesta fall var klasserna nöjda och inte sällan mer därtill, men exempel på dåliga relationer mellan elever och lärare eller situationer då elever hyste djupt missnöje med sina lärare var inte ovanliga: läraren favoriserar somliga, har hackkycklingar, lyssnar inte, kan inte förklara så att man förstår, blir arg om man frågar, sätter för låga betyg är exempel på kommentarer; några enstaka lärare dyker upp regelbundet i det här sammanhanget. Vid några tillfällen kräver klasser uttryckligen att få en ny lärare, men oftast handlar det om enklare saker som den faktiska arbetsbördan eller arbetstempot, som också i en del fall visar sig få en tillfredsställande lösning. ”Vi kan också vara jobbiga”, konstaterar en klass diplomatiskt när en ”besvärlig” lärare diskuterades.¹²⁰

---

¹²⁰ Klassrådsprotokoll, samtliga klasser, åren 1989-1995.

Vuxenutbildningen

Komvux inrättades i Ulricehamn i och med läsårsstarten 1969. Som vi sett tidigare var inte detta starten på vuxenutbildning i staden; yrkesskolan hade tidigare haft ett ansevärt antal vuxna studerande, men i och med att komvux inrättades skapades möjligheter att utbilda sig inom helt andra områden än strikt yrkesförberedande eller på andra vis yrkesrelaterade.

I januari 1970 fanns vid Komvux 693 elever i åldern 16 till 65, vilka deltog i någon eller några av ett femtiotal olika kurser av varierande längd. 255 av eleverna läste ämneskurser (t.ex. engelska, svenska, psykologi, tyska eller matematik) på grundskole-, fackskole- eller gymnasienivå. 438 följde yrkesskolekurser. Eleverna kom från hela bygden, från Åsarp i norr till Svenljunga i söder. ”En storartad succé”, konstaterade Ulricehamns Tidnings reporter, som häpnades av den höga närvaron: ”Inget annat än naturkatastrofer tycks hindra eleverna från sina lektioner.”

Ansvarig för Komvux var rektorn för yrkesskolan Matts Marklund (tidigare Emanuelsson); av Ulricehamns Tidning fick han epitetet ”handelsresande i vuxenutbildning”, vilket särskilt syftade på utbildningarnas geografiska spridning. De allra flesta utbildningarna var förlagda till staden, men i Tranemo och Blidsberg utbildades svetsare, en vävkurs anordnades i Nittorp och en kurs i maskinskrivning i Dalum; en utökning planerades till Trädet eller Åsarp.

Två yrkesgrupper i kommunen som särskilt kom i fråga för komvuxstudier var, dels hemsamariterna som alla fick sig en dos skraddarsydd kompetensutveckling (bestående av vårdkunskap, kostkunskap, barnkunskap, bostads- och miljökunskap, psykologi och arbetslivsorientering), dels småskollärarna som hitintills hade saknat behörighet att undervisa i engelska. För behörighet till de av Skolöverstyrelsen lokalt arrangerade kurserna behövdes först viss duvning i Komvux regi.

Bristande kunskaper i engelska var också ett viktigt skäl varför flera vuxna med barn i grundskoleåldern hade vänt sig till Komvux; det var i synnerhet engelskan som tydliggjorde utbildningsklyftan mellan barn- och föräldragenerationen och med Komvux hjälp förbättrades föräldrarnas möjligheter att hjälpa till med läsläsning.

Flera komvuxelever såg helt enkelt studierna som en möjlighet till utbildning de inte haft tidigare, och kunskaper i engelska blev alltmer en förutsättning för att hänga med i olika sammanhang. Att kvalificera sig för vidare studier var annars det vanligaste skälet som de studerande uppgav vid inträdet vid Komvux,

men somliga anförde också att studierna var ett sätt att reparera en dålig självkänsla.¹²¹

Även framgent kom upplägget av vuxenutbildningen att utgöras av en blandning av lärokurser på gymnasie- och grundskolenivå (t.ex. svenska, tyska, franska, matematik, psykologi, engelska, ekonomiska ämnen) och yrkesämnen (svetsning, verkstadsteknik, fordonsteknik). Med tiden startade även gymnasie-linjer på Komvux: t.ex. vårdlinjen, distributions- och kontorslinjen, ekonomisk linje, elteknisk linje, fordonsteknisk linje.

För dagbarnvårdare anordnades t.o.m. 1986 olika kurspaket bestående av bl.a. samhällskunskap, psykologi, barnkunskap och vårdkunskap. Spanska och italienska fick en plats i kursutbudet under 1970-talet.

Utbildningar i historiskt och traditionellt sett ”kvinnliga sysslor” (olika sömnads- vävnings- och matlagningskurser) blev med tiden allt färre; Vera Gunnarssons vävkurs hänger, som tidigare behandlats, med till 1984. Allt vanligare under 1980-talet blir kurser i ADB och ord- och textbehandling, ABK – allmän behörighetskomplettering och diverse ”repetitionskurser”.

År 1980 var antalet studerande vid Komvux ca 40 procent färre än tio år tidigare; antalet deltidsstuderande uppgick till 350, de heltidsstuderande var 40 till antalet. Att tonåringarnas utbildningsnivå steg under 70-talet bör ha haft stor betydelse för komvux sviktande elevantal.

1982, samma år som komvux fick en egen läroplan (Lvux 82), startade järn-, bygg- och maskinhandelslinjen (JBM), som fanns kvar till 1994. Utbildningen var populär och hade i genomsnitt 18 elever per år. Ämnen som ingick var bl.a. administrativ service, företagsekonomi, marknadsföring, tangentbordsteknik och textbehandling.

Under 1990-talet kom vuxenutbildningen att anordna allt fler uppdragsutbildningar, bl.a. inom social omsorg och social service, barnskötarutbildning, elinstallation för fastighetsskötare, kanslistutbildning för kommunens kanslisters och en kurs med den besynnerliga benämningen ”Data för flickor” (1993).

Läsåret 1992/1993 hade komvux på dagtid 210 elever; kvällskurserna hade begränsats till tre språkkurser. 110 elever var heltidsstuderande. 65 elever gick grundläggande vuxenutbildning, 70 elever deltog i gymnasieundervisning (etapp 2 och 3), 50 i gymnasial behörighetskurs (etapp 2) och JBM-linjen hade det året 25 studerande.

I 1990-talets början behandlade fullmäktige flera motioner om att överföra genomförandeansvaret av vuxenutbildningen till ABF och Medborgarskolan. Någon förändring av det slaget blev emellertid aldrig verklighet.

En särskilt omfattande satsning på vuxenutbildning bestod i det rikstäckande och statsfinansierade ”Kunskapslyftet” som genomfördes under åren 1997-2002. En grundläggande tanke med projektet var att motverka den höga arbetslösheten

---

¹²¹ Ulricehamns Tidning 1970-01-17

på såväl kort som lång sikt. Projektledare för Kunskapslyftet var Birgitta Molander.

Under 2000-talet har vuxenutbildningen i Ulricehamn genomgått flera viktigare förändringar, dels separerades vuxenutbildningen från ungdomsgymnasiet i och med att man fick egna lokaler i skolans nordvästra del, dels renodlades lärartjänsterna till att i stort sett innehålla enbart vuxenundervisning samtidigt som vissa utbildningar utvecklades mot en högre grad av flexibilitet och individualisering med möjlighet till distansundervisning, handledning och validering av sedan tidigare förvärvade kunskaper.

Även kommunens roll i utbildningen har förändrats; från att ha burit det hela ansvaret för anordnandet har kommunen också fått uppgiften att samordna och koordinera utbildningar där även andra aktörer är involverade (andra kommuner, högskolor och privata företag).

Svenska för invandrare – SFI

På våren 1986 fattade riksdagen beslut om att kommunerna från och med halvårsskiftet det året skulle vara ansvariga för anordnandet av grundläggande utbildning i svenska för invandrare (grund-SFI); bildningsförbunden och AMU kom att ansvara för påbyggnads-SFI. Eftersom det inom den kommunala vuxenutbildningen saknades erfarenhet av och kompetens i utbildningsformen beslöt kommunen att anlita ABF och Medborgarskolan, vilka hade tidigare erfarenhet av SFI, för att tills vidare anordna utbildningen.

Den första kursen startade i ABF:s regi i november 1986 och ytterligare två, den ena anordnad av ABF, den andra av Medborgarskolan, kom igång 1987. Kommunen tog vid den här tiden emot 35 flyktingar per år och av dessa var 20-25 vuxna i behov av SFI-studier. Som finansiering av kurserna fick statsbidrag rekvireras motsvarande 36 timmar för varje nybörjarelev; vid behov av ytterligare timmar kunde särskild ansökan om detta tillställas Skolöverstyrelsen som förfogade över en mindre s.k. ”reservpott”. För läsåren 1986/1987 och 1987/1988 tilldelades Ulricehamn totalt 1710 undervisningstimmar. Varje kurs utgjordes av 12 elever och omfattade 430 timmar.

Efter första läsåret påtalade skolstyrelsen en rad svårigheter: tidvis avsaknad av flyktingsamordnare, osäkerhet om antalet flyktingar, flyktingarnas starkt varierande kunskaper i svenska, avsaknad av bedömningsnormer och svårigheter med att rekrytera kompetent personal. Men även upplägget med två sinsemellan konkurrerande utbildningsanordnare lyftes fram som ett problem. Skolstyrelsen beslöt därför att från och med halvårsskiftet 1988 överföra ansvaret för genomförandet av utbildningen till komvux. Detta skulle inte bara bli billigare

utan också ge utbildningen en annan stabilitet och kontinuitet; det skulle, menade man, bli lättare att rekrytera behörig personal och eleverna skulle inte riskera att betrakta sig själva ”som cirkeldeltagare med lägre status” utan skulle som ”komvuxelever [...] på ett naturligt sätt integreras i skolan”. Man påtalade också vikten av att kommande år ställa en studie- och yrkesorienteringsresurs till SFI-elevernas förfogande. De kurserna som redan pågick i studieförbundens regi fick fortgå till och med årsskiftet 1988/1989 då gällande avtal upphörde.¹²²

De två första kurserna i Komvux regi startade i november 1988 med en heltidsanställd SFI-lärare som kursansvarig. SFI-läraren hade 40 timmars arbetsvecka och uppehållstjänst och var till skillnad från övriga lärare kommunalt anställd. Den årliga undervisningsomfattningen låg på 860 lektioner per år.

När Ulricehamns kommun beslöt att öka flyktingmottagandet till 60 per år, behövdes också SFI-organisationen utökas och ytterligare en lärartjänst inrättades.¹²³

Under höstterminen 1989 var 40 vuxna elever inskrivna i SFI på Komvux och ytterligare 18 elever med annat modersmål än svenska studerade inom ramen för den grundläggande vuxenutbildningen (grundvux/gruv).¹²⁴ Året därpå var SFI-eleverna tio fler. Varje elev hade 12 lektioner/vecka.

I och med 1990 års SFI-lag (Lag om ändring av lag om grundläggande svenskundervisning för invandrare) sammanfördes grund-SFI och påbyggnads-SFI till en SFI-utbildning, för vilken kommunen skulle ansvara; visserligen med möjligheten att, som tidigare hade varit fallet i Ulricehamn, låta studieförbunden stå för genomförandet. Vid tiden för lagändringen fanns ca 20 elever som läste påbyggnadskurser på ABF och Medborgarskolan; denna verksamhet avvecklades vid halvårsskiftet 1991. Med lagen utvidgades också kommunens skyldighet till att även anordna SFI-undervisning för dem som hade rätt till grundläggande vuxenutbildning eller antagits till särvux.¹²⁵

Under det tidiga 1990-talet verkade flera politiker för att återföra SFI till bildningsförbunden; man menade att SFI-undervisningen bedrevs ”i en ganska stor och statisk organisation som saknar mått av flexibilitet eftersom lärarna är tillsvidareanställda och med fastställd maximal undervisningstid per vecka”. Skolstyrelsens majoritet ville som svar på motionen bl.a. lyfta fram att studieförbunden hade saknat behöriga lärare och att SFI var i starkt behov av en nära samverkan med grundläggande vuxenutbildningen.¹²⁶ SFI förblev och har förblivit en del av den kommunala vuxenutbildningen, men flera motioner om

---

¹²² Skolstyrelsen 1988-02-24

¹²³ I Skolstyrelsens protokoll framkommer att lokalfrågan var ett vanligt problem när det gällde hemspråks- och svenskundervisning av flyktingar. På Bogesundsskolan undervisades 1989 två elevgrupper bakom skärmar i korridorerna. Skolstyrelsen 1989-10-25

¹²⁴ Skolstyrelsen 1989-10-25

¹²⁵ Skolstyrelsen 1990-09-17

¹²⁶ Skolstyrelsen 1992-10-14

att låta studieförbunden ta över genomförandet av utbildningen behandlades fram till mitten av 1990-talet.¹²⁷

---

¹²⁷ Skolstyrelsen 1993-01-27, 1993-12-15. Gymnasienämnden 1995-06-20

Bilaga 1. **Skolföreningarnas styrelser**

1961

Läroverkets idrottsförening

Adj. Kurt von Sydow, ordf.
Gösta Isaksson, v. ordf.
Märta Grenås, sekr.
Gymn.-lär. Bertil Gustafsson, kass.

Elevrådet

Jan Andersson, ordf.
Bengt-Eric Grandin, v. ordf.
Eva Ljungbo, sekr.
Ingvor Carlander, v. sekr.
Sven Magnberg, kassör
Agneta Arfwidsson
Erika Grenås
Lars-Erik Johansson
Sune Magnberg
Folke Johansson
Märta Grenås

Ulricehamns KGF (Kristna Gymnasieförening)

Helene Müller, ordf.
Eva-Lena Dahl, sekr.
Gunilla Hallander, kassör
Margareta Johansson
Kerstin Kedinger

Jazzklubben Lyran

Gunnar Boger, ordf.
Bror Erik Magnusson (Falköpings
h.a.l.), v. ordf.
Rein Jalakas, kassör

1962

Läroverkets idrottsförening

Adj. Kurt von Sydow, ordf.

Lennart Johansson, v. ordf.
Märta Grenås, sekr.
Monika Hedberg, v. sekr.
Gymn.-lär. Bertil Gustafsson, kass.

Elevrådet

Toomas Eek, ordf.
Harald Stenström, v. ordf.
Märta Grenås, sekr.
Ingvor Carlander, v. sekr.
Folke Johansson, kassör
Sven Magnberg
Gertrud Hallander
Christer Wide
Lars-Erik Johansson
Lennart Fritzon
Lena Samuelsson

SSUH (Sveriges Studerandes Helnykterhetsförbund)

Göran Carlborg, ordf.
Björn Ekdahl, v. ordf.
Bengt Hjalmarsson, sekr.
Lars Magnus Larsson, kassör
Margareta Nicklasson, v. kassör
Lennart Magnusson (sedermera
Ekegren)
Ordf. i distrikt Skaraborg:
Bror Erik Magnusson (sedermera
Ekegren)

Fotoklubben

Lars-Gunnar Larsson, ordf.
Gunnar Ahrentorp, v. ordf.
Gunvor Nyfelt, sekr.
Björn Tellow
Lektor Reidar Lie

1963

Läroverkets Idrottsförening

Lennart Johansson, ordf.

Tim.-lär. Gunnel Andersson, v ordf.
Eva Lund, sekr.
Gymn.-lär. Bertil Gustafsson, kassör

Elevrådet

Eva Samuelsson, ordf.
Lars-Erik Johansson, v ordf.
Lena Samuelsson, sekr.
Åke Cardell, v sekr.
Folke Johansson, kassör
Tomas Eek
Märta Grenås
Elisabeth Ekström
Gertrud Hallander
Per-Olof Ekström
Gunnar Ahrentorp

Ulricehamns KGF

Gunilla Antonsson, ordf.
Kerstin Rosén, sekr.
Kerstin Bergman, kassör

Ulricehamns FKG

Annika Elisasson, ordf.
Eilert Gabrielsson, v ordf.
Runa Östersjö, sekr.
Lena Brodelius, v sekr.
Lars-Gustav Svenningsson, kassör

SSUH

Björn Ekdahl
Ulf Brånell
Lennart Magnusson (sedermera
Ekegren)
Margareta Nicklasson
Ann-Christine Kriholm

Fotoklubben

Lars-Magnus Larsson, ordf.
Gunnar Ahrentorp, v ordf.
Gunvor Nyfelt
Lektor Reidar Lie

1964

Läroverkets Idrottsförening

Anders Andersson (Humla), ordf.
Timlär. Gunnel Andersson, v ordf
Eva Lund, sekr.
Gymn.-lär Bertil Gustafsson, kassör

Elevrådet

Lars-Erik Johansson, ordf.
Gunnar Ahrentorp, v ordf.
Åke Cardell, sekr.
Peter Silow, v sekr.
Janos Almosy, kassör
Peter Ljungström
Eva Samuelsson
Björn Högborn
Britt Schürer von Waldheim

Ulricehamns KGF

Anna Brätengren, ordf.
Gunilla Antonsson, v ordf.
Ulla Gustafsson, sekr.
Kerstin Rosén, v sekr.
Ingemar Andersson, kassör

Ulricehamns FKG

Åsa Räntfors, ordf.
Christer Holmgren, v ordf.
Inga Marklund, sekr.
Olle Adolfsson, kassör
Barbro Adolfsen, suppl
Lena Brodelius, suppl

SSUH

Ombud
Björn Ekdahl
Margareta Nicklasson

Fotoklubben

Bengt Bergander, ordf.
Per-Olof Ekström, sekr.

Esbjörn Eriksson
Gunnar Ahrentorp
Lektor Reidar Lie

1965

Läroverkets Idrottsförening

Anders Andersson (Humla), ordf.
Timlär. Gunnel Andersson, v ordf.
Anita Melkersson
Gymn.-lär Bertil Gustafsson, kassör

Elevrådet

Björn Högborn, ordf.
Lena Samuelsson, v ordf.
Peter Silow, sekr.
Margareta Nicklasson, v sekr.
Rune Gillberg, kassör
Elisabeth Hall
Lars Karlberg
Monika Josefsson
Björn Hagman

Ulricehamns KGF

Monika Isaksson (yrkesskolan), ordf.
Anna Bråtengren, v ordf.
Ulla Gustafsson, sekr.
Birgitta Josefsson (yrkesskolan), v
sekr.
Birgitta Brissman

Ulricehamns FKG

Anita Larsson, ordf.
Åsa Röntfors, v ordf.
Britt-Inger Karlsson, sekr.
Lennart Andersson, kassör
Elisabeth Sunnergren, affischör

Fotoklubben

Lars-Göran Josefsson, ordf.
Kennet Svensson, sekr.
Ulf-Erik Nyberg

Thomas Nelander
Lektor Reidar Lie

1966

Läroverkets Idrottsförening

William Gunnarsson, ordf.
Timlär. Gunnel Andersson, v. ordf.
Anita Melkersson
Gymn.-lär Bertil Gustafsson, kassör

Elevrådet

Lena Samuelsson, ordf.
Ingvar Kyrkander, v. ordf.
Karin Öhman, sekr.
Cecilia Berge, v. sekr.
Hans Jonsson, kassör
Henrik Madar
Lars Jonsson
Alf Sjögren
Hjördis Bohlin

Ulricehamn KGF

Monika Isaksson, ordf.
Gerd Olander, v. ordf.
Ulla Gustafsson, sekr.
Gun Andersson
Birgitta Josefsson

Ulricehamns FKG

Kerstin Brodén, ordf.
Anita Larsson, v ordf.
Åsa Röntfors, sekr.
Lennart Andersson, yrkesskolan,
kassör

Fotoklubben

Esbjörn Eriksson, ordf.
Staffan Johansson
Lars-Göran Josefsson
Anders Nilsson
Thomas Lindbjär

Lektor Reidar Lie

Bibelklubben
Ellen Enarsson

1967

Läroverkets Idrottsförening
Jan Björkman, ordf.
Timlär. Jörgen Lindbratt, v. ordf.
Anita Melkersson, sekr.
Lars-Gunnar Eek, kassör

Elevrådet
Hans Jonsson, ordf.
Ingvar Kyrkander, v ordf.
Marianne Cardell, sekr.
Lars Jonsson, v. sekr.
Alf Sjögren, kassör
Peeter Viik
Bo Tidebrink
Lena Samuelsson
Britt Gustavsson

*Stenbockskolans Kristna Förening
(SKF)*
Anita Larsson, ordf.
Monika Isaksson, v ordf.
Ann-Britt Larsson, sekr.
Gun Andersson, v sekr.
Ingbritt Börjesson, kassör
Björn Börsbo, kassör

Bibelklubben
Björn Börsbo, ordf.
Lars Enarsson, v ordf.

Fotoklubben
Ingvar Kyrkander, ordf.
Lars-Erik Josefson, kassör
Åke Lager,
Esbjörn Eriksson

Lars-Göran Josefsson

1968

Läroverkets Idrottsförening
Thomas Ahlqvist, ordf.
Anders Larsson, v ordf.
Kerstin Nyberg, sekr.
Ulf Petersmo, kassör.

Elevrådet
Claus Nowotny, ordf.
Ingemar Wikman, v ordf.
Ewa Karlberg, sekr.
Kerstin Johansson, v sekr.
Tomas Nelander, kassör
Ingrid Klaesson
Anders Fritzson
Claes Sigurdsson
Anders Larsson

SKF
Ingegerd Slätteby, ordf.
Ingbritt Börjesson, kassör

Bibelklubben
Thomas Börsbo, ordf.

Fältbiologerna
Bo Hallberg, ordf.
Monica Isaksson, ordf.
Barbro Flink, sekr
Dag Berge, kassör
Harry Bergman, fältbiol. Sekr
Gunnar Bern, affischör

Fotoklubben
Lars-Göran Josefsson, ordf.
Staffan Johansson, v. ordf.
Gunnar Kyrkander, sekr.
Lennart Johansson, kassör
Gunnar Bern, ledamot
Lektor Reidar Lie, intendent

1969

Läroverkets Idrottsförening

Thomas Carlsson, ordf.
Roland Holmgren, v ordf.
Mona Johansson, sekr.¹²⁸
Monica Larsson, sekr.
Thomas Roosvall, kassör

Elevrådet

Claes Sigurdsson, ordf.
Vakant, v ordf.
Hans-Erik Lundgren, sekr.
Solveig Ericsson, v sekr.
Ingvar Eklund, kassör
Stefan Fägerhall
Katrín Larsson
Tomas Nelander, revisor
Claus Nowotny, revisor

Fotoklubben

Styrbjörn Claesson, ordf.
Anders Fritzson
Claes Lager
Olle Jarwid
Jan Kristoffersen
Fleming Gudbrandsen

SKF

Ingegerd Slätteby, ordf.
Lars Enarsson, v ordf.
Christna Baeckström, sekr.
Katarina Wängerstedt, v sekr.
Björn Börsbo, kassör
Monika Isaksson, husmor
Per Gotting, klubbmästare
Margareta Larsson, kontakt med yrkesskolan

---

¹²⁸ Enligt föreningens protokoll bok var Mona Johansson sekreterare; enligt skolans katalog var det Monica Larsson.

Fältbiologerna

Dag Berge, ordf.
Barbro Flink, sekr.
Gunnar Bern, v ordf.
Agneta Gottfridsson, kassör
Bo Hallberg, fältbiol. sekr.

1971

Tingsholmsskolans IF

Thomas Fritzson, ordf.
Anne Lönnström, sekr.
Peter Fritzson
Åse Söderblom
Bertil Gustavsson

1972

Elevrådet

Carl-Erik Dahlin, ordf.
Stefan Dane, v ordf.
Håkan Svensson, sekr.
Ingrid Isaksson, v sekr.
Vivi Ericsson, kassör
Klara Langlet
Peter Fritzson

Skolans Kristna Förening

Sigbritt Ernald, ordf.
Christer Welanders, v ordf.
Kerstin Slätteby, sekr.
Solveig Johansson, v sekr.
Helena Börsbo, kassör

SSU

Eva Davidsson
Ingrid Isaksson
Vivi Ericsson
Laila Fröman
Carl-Erik Dahlin
Håkan Svensson

Skolans idrottsförening

Lennart Carlsson, ordf.
Solveig Eriksson, sekr.
Peter Fritzson, kassör
Bertil Gustafsson
Margareta Swedberg

Fältbiologerna

Solveig Ljunghager, ordf.
Stefan Berge, sekr.
Agneta Arnesson, kassör
Dag Berge, fältbiol.sekr.
Sune Broman, fältbiol.sekr.
Barbro Andersson

1973

Elevrådet

Johan Karlberg, ordf.
Thomas Johansson, v ordf.
Eva-Lena Stjerna, sekr
Mona-Lisa Älmegren, v sekr
Marianne Edlund, kassör
Kristina Sandin
Bo Castmo

Skolans Kristna Förening

Christer Welander, ordf.
Per Öjelid, v ordf.
Solveig Johansson, sekr.
Marie-Louise Johansson, v sekr.
Helena Berglund, kassör

Fältbiologerna

Christer Ågren, ordf.
Solveig Ljunghager, v ordf.
Agneta Arnesson, sekr.
Johan Holmberg, kassör
Lars Arnesson, fältb.sekr.
Ingrid Löfgren
Gunilla Nyberg

*Sveriges Kommunistiska
Ungdomsförbund (marxist-
leninisterna)*

Helena Greiffe, ordf.
Bo Eriksson, kassör
Lena Kettel, sekr.

SSU

Maria Schmidt, kassör
Carl-Erik Dahlin
Thomas Johansson
Michael Johansson

1974

Tingsholmsskolans IF

Håkan Claesson, ordf.
Åke Gustavsson, kassör
Per Lindahl, sekr.
Bertil Gustavsson
Margareta Swedberg

1975

Tingsholmsskolans IF

Per Lindahl, ordf.

1976

Elevrådet

Christina Pettersson, ordf.
Stig Strandberg, v. ordf.
Roland Claesson, sekr.
Mikael Knutsson, v. sekr.
Pia Sundhage, kassör
Henric Östmark
Staffan Josefsson

Fotoklubben

Glenn Andersson, ordf.

Marie Johansson, v.ordf.
Lotta Berglund, sekr.
Henric Östmark, kassör
Sigbritt Hansson
Annika Edman
Per-Arne Svensson

Skolans Kristna Förening
Inger Dahlberg
Mary Ljungqvist
Staffan Josefsson

Fältbiologerna
Magdalena Berge, ordf.
Jan K Johansson, v.ordf.
Anne-Christine Ekman, sekr.
Lena Gustafson, kassör
Anders Ågren, fältbiol.sekr.
Per Sundqvist, fältbiol.sekr.
Christina Anell

1977

Elevrådet
Mikael Knutsson, ordf.
Annika Blomberg, v.ordf.
Anitha Rosén, sekr.
Eva Backlund, v.sekr.
Gösta Andersson, kassör
Katarina Fägerhall
Lise-Lott Karlsson

Fotoklubben
Per-Arne Svensson
Peter Claesson
Lennart Svensson
Clas-Göran Carlsson
Stefan Sigvardsson
Lennart Ljunggren
Sylve Johansson

Skolans Kristna Förening
Roland Brengesjö, ordf.
Inger Svensson, sekr.
Lena Sörbo, kassör

Fältbiologerna Ulricehamn
Magdalena Berge
Karin Ljungcrantz

Fältbiologerna Tranemo
Björn-Åke Andersson
Birgitta Hansson

1980

Elevrådet
Stefan Kristoffersen, ordf.
Anders Carlström, v.ordf.
Carina Karlsson, sekr.
Jan Olof Svensson, v.sekr.
Anders Hägg, kassör
Cia Hedén
Helen Carlsson
Göran Johansson
Marie Josefsson

Skolans Kristna Förening
Torbjörn Lahrin, ordf.
Jan-Olof Svensson, sekr.
Kenneth Magnusson, kassör

1981

Elevrådet
Anders Dahlström, ordf.
Cecilia Hedén, v.ordf.
Malin Nordell, sekr.
Josefina Holmberg, v.sekr.
Kristina Krefors, kassör
Maria Hedén
Jan Johansson

Lena Litzén
Kristina Jogelid

Bilaga 2. Antalet gymnasister i Ulricehamn 1959-1981

År	Antal
1959	49
1960	86
1961	148
1962	159
1963	212
1964	235
1965	230
1966	274
1967	326
1968	330
1969	326
1970	314
1971	563
1972	530
1973	570
1974	533
1975	516
1976	502
1977	498
1978	573
1979	556
1980	696
1981	755

Anm. Mellan 1971 och 1980 fanns förutom elever på gymnasielinjerna vid Tingsholms-gymnasiet varje läsår ca 16 elever som läste specialkursen hemteknisk skola. För 1970 har eleverna vid fackskolan medräknats ovan.

